

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Dominika Konvrzková

**Oddlužení – jeden ze sanačních způsobů řešení
úpadku**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13. 11. 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dominika Konvrzková

V Praze dne 13. 11. 2017

Prohlašuji, že rozsah vlastního textu této diplomové práce včetně poznámek pod čarou činí 185 921 znaků.

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování této práce.

Obsah

Úvod	1
1. Úpadek a hrozící úpadek dlužníka	3
1.1. Platební neschopnost	3
1.2. Předlužení	4
1.3. Hrozící úpadek	5
2. Oddlužení jako sanační způsob řešení úpadku a jeho předpoklady	6
2.1. Subjektivní předpoklad oddlužení	6
2.2. Objektivní předpoklady oddlužení	9
2.2.1. Ekonomická přípustnost oddlužení	9
2.2.2. Poctivý záměr dlužníka	10
2.2.3. Odpovědný přístup dlužníka k plnění povinností	12
3. Insolvenční návrh	13
3.1. Dlužnický insolvenční návrh	14
3.2. Věřitelský insolvenční návrh	15
3.3. Zahájení insolvenčního řízení a jeho účinky	17
3.4. Rozhodnutí o insolvenčním návrhu	20
4. Návrh na povolení oddlužení	23
4.1. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	27
4.2. Společný návrh manželů na povolení oddlužení	29
4.3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	31
4.3.1. Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení	32
4.3.2. Rozhodnutí o povolení oddlužení	33
5. Způsoby provedení oddlužení	36
5.1. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	36
5.2. Oddlužení plněním splátkového kalendáře	38
5.2.1. Povinnosti dlužníka během splátkového kalendáře	40
5.2.2. Rozsah měsíční splátky	41
5.2.3. Výplata splátek nezajištěným věřitelům	42
5.2.4. Postavení zajištěného věřitele v oddlužení plněním splátkového kalendáře	43
5.2.5. Podnikatel v oddlužení plněním splátkového kalendáře	46
5.2.6. Splátkový kalendář s nižším než zákonným rozsahem splátek	48

5.3. Kombinace obou způsobů provedení oddlužení	50
6. Průběh řízení od rozhodnutí o povolení oddlužení do rozhodnutí o schválení oddlužení	51
6.1. Hlasování věřitelů o způsobu oddlužení	51
6.2. Námitky věřitelů	55
6.3. Přezkum pohledávek	56
6.4. Rozhodnutí o schválení oddlužení a jeho účinky	58
7. Zrušení schváleného oddlužení	61
8. Splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek	64
8.1. Osvobození při nesplněných podmínkách	66
8.2. Odejmutí a zánik osvobození dlužníka	68
Závěr	70
Seznam zkratk	72
Použité prameny a literatura	73
Resumé	78
Abstract	79
Klíčová slova	80

Úvod

Oddlužení je společně s reorganizací řazeno mezi sanační způsoby řešení úpadku, přičemž jeho úprava byla do českého právního prostředí zavedena s účinností od 1. 1. 2008 zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (InsZ). Jedná se tedy stále o relativně nový institut, určený především pro řešení tzv. spotřebitelského úpadku, tedy úpadku nepodnikajících fyzických osob (proto se lze často setkat s jeho nepřesným označením jako „osobní bankrot“), ačkoliv zákon jeho využití umožňuje i nepodnikajícím právnickým osobám a novelou InsZ provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. došlo k rozšíření subjektivní přípustnosti oddlužení též ve prospěch fyzických osob – podnikatelů (především tedy živnostníků). Přestože počet dlužníky podaných návrhů na povolení oddlužení v posledních 5 letech mírně klesá (z hodnoty přes 30 000 podaných návrhů v roce 2013 na přibližně 26 000 návrhů v roce 2016), přičemž tento pokles lze přičítat zejména příznivému makroekonomickému vývoji v České republice, jedná se i nadále o institut značně aktuální, a to především s ohledem na četné legislativní změny posledních tří let, jež byly provedeny zejména tzv. revizní novelou insolvenčního zákona č. 294/2013 Sb. a s účinností od 1. 7. 2017 též tzv. velkou novelou insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb. Aktuálnost tématu je podtržena rovněž tím, že i přes četné novelizace dosud nedošlo k legislativnímu vyjasnění některých sporných otázek, jež v aplikační praxi působí značné obtíže, příkladmo uvádím nejednotný postup soudů při postihování příjmů dlužníka-podnikatele v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře či při posuzování možnosti štěpení zajištěných pohledávek při oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Sanace spočívající v tom, že po úspěšném absolvování celého procesu oddlužení dojde k osvobození dlužníka od placení podstatné části v oddlužení neuspokojených pohledávek, a tedy k prolomení základního principu soukromého práva – *pacta sunt servanda*, je výrazem sociálního rozměru oddlužení, jenž v mnoha případech dokonce převáží nad základní zásadou insolvenčního řízení spočívající v dosažení co nejvyššího uspokojení věřitelů. Oddlužení má tedy dlužníkovi, jenž se z nejrůznějších důvodů dostal do „dluhové pasti“, poskytnout šanci na nový důstojný život bez neustále narůstajících dluhů, k jejichž splácení by byl při absenci možnosti žádat o osvobození v mnoha případech zavázán doživotně, přičemž věřitelům může být takové řešení dlužníkovy úpadku v podstatě vnuceno, jelikož jejich rozhodování je omezeno toliko na volbu způsobu oddlužení.

Tato práce je členěna do 8 kapitol, přičemž úvodem je definován pojem úpadku a hrozícího úpadku (kapitola 1), následuje pojednání o subjektivních a objektivních předpokladech

oddlužení (kapitola 2). Dále se již věnuji procesu oddlužení počínaje insolvenčním návrhem a návrhem na povolení oddlužení (kapitoly 3 a 4), přes pojednání o jednotlivých způsobech oddlužení, přičemž důraz je kladen na oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to z důvodu jeho výrazné převahy v aplikační praxi, neboť je jako způsob oddlužení dlouhodobě volen téměř v 98 % případů schváleného oddlužení (kapitola 5). Následuje pojednání o předpokladech schválení oddlužení (kapitola 6) a o případném neúspěchu oddlužení v podobě zrušení schváleného oddlužení (kapitola 7). Závěrečná kapitola je věnována splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek v dosud neuhrazeném rozsahu.

Cílem této práce je za využití právních předpisů, odborné literatury a početné judikatury zejména obou vrchních soudů a při současném kritickém zhodnocení posledních legislativních změn účinných od 1. července 2017 komplexně postihnout celý proces oddlužení jak z pohledu dlužníka, tak z pohledu jeho věřitelů, a to od podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení až po osvobození dlužníka od zbytku dluhů, případně až po odejmutí a zánik osvobození dlužníka.

1 Úpadek a hrozící úpadek dlužníka

Klíčovým pojmem nejen právní úpravy oddlužení, ale celého insolvenčního práva je pojem úpadku. Úpadek, resp. hrozící úpadek je stav existující v hmotném právu, jehož autoritativní procesní zjištění insolvenčním soudem je předpokladem pro naplnění cíle právní úpravy zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „InsZ“), jímž je dle § 1 InsZ řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze způsobů stanovených v §4 (tzn. vedle konkursu, reorganizace a zvláštních způsobů řešení úpadku finančních institucí i oddlužením) tak, aby došlo k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení jeho věřitelů. Zákon v § 3 rozlišuje dvě základní formy úpadku, a sice platební neschopnost (insolventnost v užším smyslu) a předlužení.

1. 1 Platební neschopnost

K závěru o úpadku dlužníka ve formě platební neschopnosti lze dospět jen za předpokladu, že jsou kumulativně splněny tři podmínky uvedené v § 3 odst.1 InsZ spočívající v tom, že:

- a) dlužník má 2 či více věřitelů. Podmínka této tzv. plurality věřitelů však neznamena, že by insolvenční návrh nemohl být podán jediným věřitelem, nicméně v takovém případě má věřitel povinnost v návrhu označit další, jemu známé dlužníkovy věřitele. „*Charakter probíhajícího insolvenčního řízení následně umožňuje, aby v zahájeném řízení došlo ke zjištění dalších, věřitelem podávajícím návrh na zahájení insolvenčního řízení neoznačených věřitelů dlužníka. K takovému zjištění může dojít např. podáním přihlášky věřitelem (§ 173 odst. 1) nebo v rámci dokazování prováděného soudem dle § 86.*“¹
K zabránění účelovému obcházení této podmínky věřiteli podávajícími insolvenční návrh, k němuž docházelo zejména prostřednictvím rozdělení jedné pohledávky na několik dílčích a jejich následným postoupením třetím osobám, slouží ust. § 143 odst. 2 věta druhá;²
- b) dlužníkovy peněžité závazky jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a zároveň
- c) tyto závazky dlužník není schopen plnit. Od neschopnosti plnit je třeba odlišovat situace, kdy dlužník své splatné závazky neplní nikoliv z důvodu objektivní neschopnosti, nýbrž z důvodu pouhé neochoty plnit, např. proto, že výše či samotná existence závazku je mezi

¹ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 11. ISBN 9788075521354.

² § 143 odst. 2 věta druhá InsZ nepovažuje za dalšího věřitele osobu, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení.

stranami sporná. Pro rozlišení těchto dvou situací bude rozhodné především to, zda dlužník disponuje s dostatečnými prostředky pro úhradu takového závazku.

Pro usnadnění zjišťování úpadku dlužníka ve formě platební neschopnosti zákon v § 3 odst. 2 stanoví čtyři podpůrná alternativní kritéria v podobě vyvratitelných právních domněnek, kdy při naplnění byť jediné z nich se má za to, že dlužník své peněžité závazky schopen plnit není. Konkrétně jde o případy, kdy dlužník „(a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo (b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo (c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo (d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.“³ Důsledkem této právní konstrukce je to, že se ponechává na dlužníkovi, aby takovou právní domněnku platební neschopnosti vyvrátil. Tak se stane, pokud „(...) v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené.“⁴

Novela InsZ provedená zákonem č. 64/2017 Sb. s účinností od 1.7.2017 zavádí vedle domněnek platební neschopnosti též domněnku platební schopnosti (resp. negativní domněnku úpadku) a s ní i nový pojem tzv. „mezery krytí“. Tato domněnka se uplatní pouze na dlužníky – podnikatele, kteří vedou účetnictví a spočívá v tom, že „představuje-li rozdíl mezi dluhy a likvidními prostředky společnosti méně než 10 % všech splatných dluhů, potom se předpokládá, že je společnost v platební schopnosti (nový § 3 odst. 3 IZ). V takovém případě by měl být insolvenční návrh zamítnut.“⁵

1. 2 Předlužení

Předlužení je druhou formou úpadku, která se však na rozdíl od platební neschopnosti týká pouze právnických osob a podnikajících fyzických osob. Stejně jako v případě platební neschopnosti je základní podmínkou pro existenci úpadku pluralita věřitelů. Kumulativně s touto podmínkou je třeba naplnit i předpoklad další, a sice že souhrn dlužníkových závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.⁶ Při stanovení výše majetku je třeba vedle údajů uvedených v účetnictví dlužníka zohlednit též další správu tohoto majetku, případně též další

³ Ust. § 3 odst. 2 InsZ.

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010.

⁵ HEIDENHAIN, Stephan, 2017. Změny insolvenčního zákona k 1. červenci 2017. In: [pravniprostor.cz](https://www.pravniprostor.cz) [online]. 9.6. [cit. 15.9.2017]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/zmeny-insolvenčního-zákona-k-1-cervenci-2017>.

⁶ Ust. § 3 odst. 4 InsZ.

provozování dlužníkovy závodu, lze-li důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku či v provozu závodu pokračovat.⁷ Insolvenční návrh pro úpadek ve formě předlužení bude v zásadě podáván samotnými dlužníky, možnost podání věřitelského insolvenčního návrhu z důvodu předlužení sice „(...) teoreticky existuje, avšak prakticky je vyloučena. Podmínkou pro závěr o předlužení dlužníka je aktuální a úplná znalost jeho ekonomické situace, která se váže na znalost údajů zpracovaných v jeho účetnictví. Taková znalost většinou přesahuje možnosti věřitele.“⁸

1.3 Hrozící úpadek

Insolvenční zákon dává v § 3 odst. 5 dlužníkovi možnost podat insolvenční návrh i v případě, že jeho ekonomická situace dosud nevykazuje veškeré znaky úpadku⁹, ale s ohledem na všechny okolnosti lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen v budoucnu řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Jedná se o institut preventivní, jehož účelem je snaha zabránit negativním důsledkům zjištění úpadku v pozdějším časovém horizontu. Podání insolvenčního návrhu pro hrozící úpadek je dle § 97 odst. 5 InsZ umožněno toliko dlužníkovi, a to především z důvodu, že pokud by „(...) tak mohli učinit i věřitelé, bylo by nutno se obávat toho, že budou podávat insolvenční návrhy v širší míře coby způsob nátlaku vůči svým dlužníkům.“¹⁰

⁷ Ust. §3 odst. 4 InsZ in fine.

⁸ KOZÁK, Jan. 2016, op. cit. s. 12-13.

⁹ Tzn. v případě úpadku ve formě platební neschopnosti ještě nedošlo k naplnění podmínek § 3 odst. 1 písm. a) a b) InsZ, v případě úpadku ve formě předlužení souhrn dlužníkových závazků dosud nepřevyšuje hodnotu jeho majetku.

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document/view.seam?documentId=oz5f6mrqga3f6mjygpwi6q&tocid=oz5f6mrqga3f6mjygpwi6q>.

2 Oddlužení jako sanační způsob řešení úpadku a jeho předpoklady

V systému institutů insolvenčního práva představuje řešení úpadku oddlužením podobně jako řešení úpadku reorganizací řešení sanační, a to v protikladu k řešení likvidačnímu v podobě konkursu, jenž je základním a obecným způsobem řešení úpadku. Oddlužení se do českého právního řádu dostalo s účinností insolvenčního zákona od 1. 1. 2008 a jeho úpravě jsou věnovány § 389 až 418l InsZ. Sanační podstata oddlužení spočívá v tom, že dodrží-li dlužník stanovené podmínky v rámci jeho realizace, insolvenční soud rozhodne o dlužníkově osvobození od podstatné části dluhů. Sociální aspekt oddlužení tak zde převáží nad základní zásadou insolvenčního řízení, a sice zásadou co nejvyššího uspokojení věřitelů. Oproti tomu projde-li dlužník konkursem, věřitelé mohou po jeho zrušení své pohledávky v neuhrazeném rozsahu po dlužníku i nadále vymáhat (§312 odst. 4 InsZ), což brání tomu, aby se dlužník vůbec kdy z „dluhové pasti“ vymanil a získal tím šanci na nový život. Likvidační povaha konkursu je navíc více než zřejmá v případě, kdy se v konkursu ocitne osoba právnická, pro níž má zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro zcela nepostačující majetek fatální důsledky v podobě jejího zrušení (§ 173 odst. 2 ObčZ) a následného zániku. Jelikož oddlužení představuje významné dobrodiní zákonodárce, jeho podstoupení je umožněno toliko subjektům splňujícím subjektivní a objektivní předpoklady stanovené zákonem.

2. 1 Subjektivní předpoklad oddlužení

Základní podmínkou přípustnosti řešení úpadku či hrozícího úpadku oddlužením je právní povaha dlužníka, kdy právě a pouze dlužník splňující předpoklad uvedený v § 389 InsZ je jedinou oprávněnou osobou, která může insolvenčnímu soudu řešení své nepříznivé ekonomické situace oddlužením navrhnout, a to i v případě, kdy insolvenční návrh podala osoba od dlužníka odlišná.¹¹

Insolvenční zákon umožňuje oddlužení jak fyzických, tak právnických osob, přičemž společnou podmínkou pro obě kategorie subjektů je neexistence dluhů z podnikání. Důvodem pro vyloučení dluhů této povahy je především to, aby dlužník nemohl „přenášet na ostatní věřitele riziko ze své neúspěšné podnikatelské činnosti tím, že by snižoval míru jejich

¹¹ Ust. § 389 odst. 1, § 390 InsZ. Návrh na povolení oddlužení tedy nemůže podat věřitel ani insolvenční správce, takový návrh by byl odmítnut.

*uspokojení.*¹² Za dluhy z podnikání judikatura považuje nejen dluhy z vlastní podnikatelské činnosti včetně jejich příslušenství (tj. včetně úroků a úroků z prodlení), ale rovněž i dluhy veřejnoprávní povahy vzniklé v souvislosti s podnikáním a dluhy z podnikání jiného, které na sebe dlužník dobrovolně převzal.¹³ Naopak schválení oddlužení existence dluhů z podnikání nebrání, vztahuje-li se na ně některá ze 3 výjimek uvedených v § 389 odst. 2 InsZ. Jedná se o situace, kdy (i) s oddlužením souhlasí nezajištěný věřitel, o jehož pohledávku jde¹⁴, nebo (ii) jde o pohledávku, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém byl zrušen konkurs na majetek dlužníka po splnění rozvrhového usnesení nebo z důvodu nedostatku majetku, nebo (iii) jde-li o pohledávku zajištěného věřitele. Dle judikatury dále povolení oddlužení nebrání zjištění dluhu z podnikání, který dlužník řádně uvedl v seznamu svých závazků, jestliže věřitel svou pohledávku řádně do insolvenčního řízení nepřihlásil, jestliže jiný dlužníkův věřitel nepřihlásil pohledávku včas do insolvenčního řízení a v důsledku toho povede schválené oddlužení k plnému uspokojení přihlášených pohledávek, včetně pohledávek odpovídajících dluhu dlužníka z podnikání,¹⁵ nebo pokud jde o dlužníka, který „svým majetkem pouze zajistil (např. jako směnečný rukojmí) dluh jiné osoby z jejího podnikání.“¹⁶ Mimo výše uvedené nebrání povolení oddlužení ty dluhy z podnikání, které se dle § 170 InsZ v insolvenčním řízení vůbec neuspokojují.

Druhou podmínkou, která se však od účinnosti revizní novely insolvenčního zákona č. 294/2013 Sb. uplatní pouze ve vztahu k osobám právnickým je, že se podle zákona nepovažují za podnikatele. Podle důvodové zprávy k novele tak dochází k posunu „*institutu oddlužení ve směru jeho použitelnosti fyzickými osobami (živnostníky), které hodlají uspokojovat pohledávky svých věřitelů i v průběhu oddlužení z příjmů dosahovaných podnikáním.*“¹⁷ Podnikatelé – fyzické osoby tak s účinností od 1. 1. 2014 mohou volit mezi 2 způsoby sanačního řešení svého úpadku, a sice mezi reorganizací (která vyžaduje dohodu s věřiteli v reorganizačním plánu; avšak s ohledem na podmínku přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ jde o možnost spíše teoretickou) a oddlužením (které může být za splnění zákonem stanovených podmínek věřitelům vnuceno).

¹² SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe, s. 145. ISBN 9788074006173.

¹³ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 1208-1219. ISBN 978-80-7400-555-8.

¹⁴ Od účinnosti revizní novely č. 64/2017 Sb. zákon v § 389 odst. 2 písm. a) obsahuje fikci věřitelova souhlasu, ledaže věřitel nejpozději s přihláškou své pohledávky výslovně sdělí, že nesouhlasí s řešením úpadku oddlužením, a toto své stanovisko odůvodní.

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009.

¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=929&ct1=0>.

Při definici pojmu podnikatele je třeba vycházet z § 420 a 421 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“), který rozlišuje 4 kategorie podnikatelů:

- 1) podnikatelem je v první řadě osoba, která samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku (§ 420 odst. 1 ObčZ). Taková osoba se považuje za podnikatele, třebaže pro danou činnost nedisponuje patřičným živnostenským či jiným veřejnoprávním oprávněním. „*Je-li však některá činnost zákonem zcela zakázána (např. obchodování s lidmi, obchod s drogami apod.), taková činnost nemůže být podnikáním.*“¹⁸
- 2) Za podnikatele se dále považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 421 odst. 1 ObčZ). Jedná se o pojetí formální, kdy se osoba zapsaná v obchodním rejstříku dle této právní fikce považuje za podnikatele i v případě, že fakticky, materiálně podnikatelskou činnost nevykonává.
- 3) Ust. § 421 odst. 2 ObčZ navíc zakotvuje vyvratitelnou právní domněnku, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona, a konečně
- 4) ust. § 420 odst. 2 ObčZ obsahuje rozšíření definice podnikatele v zájmu ochrany spotřebitele.

Při uplatnění výše uvedené definice podnikatele dospějeme k závěru, že za nepodnikající právnické osoby, pro něž oddlužení připadá v úvahu, je třeba považovat zejména spolky¹⁹, nadace a nadační fondy²⁰, společenství vlastníků²¹ či obecně prospěšné společnosti²². Naopak podnikajícími právnickými osobami, pro něž není oddlužení přípustné a pro sanační řešení úpadku musí zvolit cestu formou reorganizace (na níž však zpravidla nedosáhnou – viz § 316 odst. 4 InsZ), jsou dle této definice družstva, která se považují za podnikatele podle formy, neboť podléhají zápisu do obchodního rejstříku.

¹⁸ Výkladové stanovisko č. 22 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko_22.pdf.

¹⁹ Je však třeba mít na paměti, že i spolek může v rámci své vedlejší činnosti podnikat či vykonávat jinou výdělečnou činnost (§ 217 odst. 2 ObčZ).

²⁰ Rovněž nadace může v omezeném rozsahu podnikat, viz § 307 odst. 1 ObčZ.

²¹ Dle § 1194 Obč Z společenství vlastníků nesmí podnikat vůbec, ani se přímo či nepřímo podílet na podnikání nebo jiné činnosti podnikatelů nebo být jejich společníkem nebo členem.

²² Dle § 3050 ObčZ se práva a povinnosti obecně prospěšných společností řídí dosavadní právní úpravou, tj. zákonem č. 248/1995 Sb., kdy dle § 17 tohoto zákona může o.p.s. podnikat v rámci tzv. doplňkové činnosti.

2. 2 Objektivní předpoklady oddlužení

Splňuje-li dlužník podmínku subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 389 InsZ, neznamená to ještě, že jeho návrh na povolení oddlužení bude úspěšný, nýbrž pouze to, že nebude odmítnut jako podaný osobou k tomu neoprávněnou (§390 odst. 3 InsZ). Oddlužení totiž bude povoleno pouze v případě, že tomu nebrání zákonem v § 395 stanovené překážky, jinými slovy oddlužení lze povolit pouze při absenci důvodů vedoucích k rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

2. 2. 1 Ekonomická přípustnost oddlužení

Prvním z věcných předpokladů povolení oddlužení dle § 395 InsZ je dosažení minimální míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů²³, která je zákonem určena hranicí 30 % hodnoty jejich pohledávek. Takto stanovená hranice poskytuje věřitelům záruku, že v rámci oddlužení dosáhnou plnění alespoň v této zákonem stanovené minimální výši. Ve fázi povolování oddlužení insolvenční soud hodnotí splnění této podmínky dle vlastní úvahy, půjde tedy o jeho odhad, zda předpokládaný výnos zpeněžení majetku dlužníka (při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty), resp. předpokládaná výše měsíčních splátek (při oddlužení plnění splátkového kalendáře), resp. kombinace obou těchto způsobů postačí k naplnění 30% hranice. Při hodnocení soud vychází jednak z tvrzení dlužníka zahrnutých v samotném návrhu na povolení oddlužení, jednak z příloh povinně připojovaných k tomuto návrhu, kterými jsou dle § 392 InsZ mimo jiné seznam majetku a seznam závazků nebo listiny dokládající příjmy dlužníka za poslední 3 roky. Soudní praxe však dospěla k závěru, že naplnění ekonomického předpokladu oddlužení je umožněno i dlužníkovi, který žádný majetek, resp. příjem nemá. Takovému dlužníku „*může finančně pomoci třetí osoba, a to závazkem poskytovat dlužníku po dobu oddlužení určité pravidelné peněžní plnění prostřednictvím smlouvy o důchodu nebo smlouvy darovací.*“²⁴ Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se soud při posuzování předpokládané výše měsíčních splátek nezabývá pouze dlužníkem tvrzenou výší jeho aktuálních příjmů, ale přihlídně též k tomu, zda se jedná o „*příjmy trvalé, zda jsou do budoucna stabilní nebo zda může dojít k jejich poklesu nebo naopak růstu. (...) nelze poukazovat na obecný vliv inflace na růst mezd či důchodů*“.²⁵ Soud je ve svých úvahách

²³ Jedná se o řádně přihlášené pohledávky splatné i dosud nesplacené, jejichž splatnost nastane teprve v průběhu 5leté lhůty při oddlužení plněním splátkového kalendáře. Naproti tomu pohledávky zajištěných věřitelů jsou uspokojovány zpeněžením tohoto zajištění.

²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1464/2014-B-11.

²⁵ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 161.

rovněž omezen maximální přípustnou výší splátky z příjmů určenou podle § 398 odst. 3 InsZ a nemůže tedy přistoupit na návrh dlužníka, že bude splácet více, než je dle zákona přípustné.

Stanovení 30 % hranice není však podmínkou absolutní. Insolvenční soud povolí oddlužení i v případě, že předpokládaná hodnota plnění, kterou obdrží nezajištění věřitelé, této hranice nedosahuje. Podmínkou takového postupu je písemný souhlas každého jednotlivého nezajištěného věřitele s plněním nižším než 30 % jeho pohledávky, přičemž nejnižší hodnota plnění dohodnutá s dlužníkem musí být v takovém souhlasu věřitele obsažena.²⁶ Tyto souhlasy navíc dlužník musí obdržet ještě před zahájením insolvenčního řízení na základě dlužnického insolvenčního návrhu, neboť se dle § 392 odst. 1 InsZ připojují již k návrhu na povolení oddlužení.

Současné legislativní úvahy se ubírají směrem ke zrušení 30 % hranice minimální míry uspokojení nezajištěných věřitelů, jak vyplývá z vládního návrhu novely InsZ předloženého 8. 2. 2017 Poslanecké sněmovně.²⁷

2. 2. 2 Poctivý záměr dlužníka

Druhým z věcných předpokladů povolení oddlužení je sledování poctivého záměru dlužníkem. Jedná se o relativně neurčitý právní pojem, jehož interpretace je od účinnosti revizní novely č. 294/2013 Sb., kterou byl ze znění InsZ vypuštěn příkladný výčet skutečností, z nichž bylo možné na nepoctivý záměr dlužníka usuzovat,²⁸ plně ponechána na uvážení insolvenčního soudu, čímž mu je poskytnuta relativně široká možnost pružně reagovat na nejrůznější spektrum okolností vztahujících se k jednotlivým případům, naproti tomu se však nesmí jednat o jeho libovůli, neboť rozhodování soudu musí odpovídat principům právního státu, přiměřenosti, rovnosti a legitimního očekávání. Poctivým dlužníkem soudní praxe rozumí takového dlužníka, který „*projevuje zřetelně patrnou snahu dostat svým splatným závazkům tak, aby žádný z jeho věřitelů nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo jejich rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení.*“²⁹

Zkoumání poctivého záměru dlužníka není omezeno jen na fázi rozhodování o návrhu na povolení oddlužení, kde důvodný předpoklad sledování nepoctivého záměru dlužníkem je dle

²⁶ Ust. § 392 odst. 1 písm. c), odst. 2 InsZ.

²⁷ Jedná se o sněmovní tisk 1030/0. Projednávání návrhu zákona bylo v Poslanecké sněmovně přerušeno a s ohledem na blížící se konec volebního období lze předpokládat, že ke schválení nedojde.

²⁸ Dle § 395 odst. 3 InsZ ve znění účinném do 31.12.2013 šlo o případy, kdy ohledně dlužníka v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo v posledních 5 letech proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1900/2014.

§ 395 odst. 1 písm. a) InsZ důvodem pro zamítnutí návrhu, nýbrž se prolíná celým insolvenčním řízením, a proto nepoctivý záměr může být též důvodem pro rozhodnutí o neschválení již povoleného oddlužení dle § 405 odst. 1 InsZ, resp. pro zrušení schváleného oddlužení a případné prohlášení konkursu na majetek dlužníka dle § 418 odst. 3 InsZ. Zvláštní případ kvalifikovaného nepoctivého záměru zjištěného až po skončení insolvenčního řízení uvádí i § 417 InsZ umožňující odejmutí a zánik osvobození dlužníka. Jde-li o vzájemné poměrování významu ekonomické podmínky oddlužení a podmínky poctivého záměru dlužníka, lze toliko konstatovat, že požadavek poctivosti převáží, neboť „i kdyby dlužník jinak splňoval minimální kvantitativní kritéria oddlužení (§ 395 odst. 1 písm. b) IZ), nemá na oddlužení automaticky nárok, lze-li s přihlédnutím ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím dlužník sleduje nepoctivý záměr.“³⁰

Při absenci zákonného vymezení skutečností odůvodňujících závěr o nepoctivosti dlužníka poskytuje demonstrativní a poměrně kazuistický výčet případů nepoctivého záměru judikatorní praxe. I po revizní novele se tak dovozuje vyvratitelná domněnka nepoctivého záměru u dlužníka, ohledně něhož v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení probíhalo jiné insolvenční řízení (a to v závislosti na jeho výsledku) či trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy (typicky půjde o úvěrový podvod dle § 211 trestního zákoníku). Pravomocné odsouzení tedy nevytváří pro povolení oddlužení překážku absolutní, je však ponecháno na dlužníku, aby tvrdil a doložil skutečnosti, které závěr o jeho nepoctivém záměru i přes existenci odsouzení vyvracejí (takovými skutečnostmi bude např. náhrada škody způsobené trestným činem či zcela výjimečné okolnosti případu vyplývající např. z následku jeho trestněprávního jednání, míry jeho účasti na trestném činu, výše a druhu uloženého trestu atd.).³¹ Nepoctivý záměr se dovozuje rovněž v situaci, kdy dlužník neuvede veškeré své dluhy v seznamu závazků (k neuvedení některých dluhů dochází např. z důvodu prostého opomenutí - podstatná pro závěr o nepoctivosti je zde výše opomenutých dluhů a počet opomenutých věřitelů, dále z důvodu, že některé své dluhy dlužník neuznává co do důvodu či výše, či že neuvede své zahraniční věřitele)³², neuvede veškerý svůj majetek v seznamu majetku³³ nebo převede před podáním návrhu na povolení oddlužení majetek na třetí osobu³⁴ (typicky půjde o bezúplatný převod

³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1900/2014.

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 2 VSOL 181/2008-A-14.

³² JIRMÁSEK, Tomáš. S poctivostí oddlužení dojdeš. *Právní rozhledy*. 2015, **23-24**, s. 811.

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011-B-37.

nemovitosti na osobu blízkou či prodej za neadekvátně nízkou kupní cenu). Soudy nepoctivý záměr dovodily i v případech, kdy dlužník „*půjčené peníze vůbec nezačne splácet (...)*“, nebo „*získá peníze z úvěru, avšak tyto peníze budou využity se souhlasem dlužníka třetí osobou (...) – s výjimkou použití těchto peněz ve prospěch člena rodiny, který se ocitl ve stavu nouze.*“³⁵ Na nepoctivý záměr nelze automaticky usuzovat u dlužníka, který si (hrozící) úpadek přivodil svým lehkomyšlným, zahálčivým či marnotratným způsobem života (např. řetěžením úvěrů a půjček, nákupem luxusního spotřebního zboží, utrácením peněz v hracích automatech), nicméně se následně v určité fázi života rozhodl svůj přístup k životu změnit a svou nepříznivou ekonomickou situaci řešit cestou insolvenčního řízení. „*Je-li taková proměna opravdová, (...) není důvod vylučovat dlužníka a priori z režimu oddlužení.*“³⁶

2. 2. 3 Odpovědný přístup dlužníka k plnění povinností

Jelikož povolení oddlužení představuje pro dlužníka významné beneficium ve smyslu § 414 a 415 InsZ, je od něj vedle poctivého záměru zákonem vyžadován též aktivní přístup k plnění procesních povinností v insolvenčním řízení. Dokládají-li dosavadní výsledky řízení lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění těchto povinností, jedná se o důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 395 odst. 2 InsZ, resp. pro rozhodnutí o neschválení oddlužení dle § 405 odst. 1 InsZ. Stejně jako v případě poctivého záměru jde o předpoklad relativně neurčitý, jehož obsah je dotvářen soudní praxí. Judikatura tak dovodila lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka zejména v případě neplnění pravomocným usnesením soudu uložené povinnosti platit insolvenčnímu správci zálohu na odměnu a hotové výdaje, neomluvené neúčasti na schůzi věřitelů,³⁷ nedodání příslušných podkladů, resp. dodání podkladů neúplných,³⁸ v situaci kdy dlužník mění v průběhu řízení svá tvrzení ohledně toho kdo je jeho věřitelem a ohledně částky, kterou by byl vzhledem ke svým příjmům schopen splácet³⁹ nebo nechal-li si dlužník před zahájením insolvenčního řízení poskytovat, byť za úplatu, neúplné či nesprávné rady o povinnostech, které v oddlužení má, od osoby, která jej v žádné fázi insolvenčního řízení nezastupovala.⁴⁰

³⁵ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 157.

³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 2 VSOL 1229/2014-A-9.

³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 3 VSOL 32/2015-B-10.

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 16/2010-B-45, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1253/2014-B-14. Výjimku představuje neúplný návrh na povolení oddlužení, který insolvenční soud nezamítne, nýbrž odmítne dle § 393 odst. 3 InsZ, není-li přes výzvu náležitě doplněn a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat. Nejde tedy o meritorní rozhodnutí, které by představovalo překážku rei iudicate.

³⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 2 VSPH 174/2009.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013.

3 Insolvenční návrh

Aby bylo vůbec možné rozhodnout o řešení úpadku či hrozícího úpadku některým ze způsobů uvedených v § 4 InsZ, tj. mimo jiné i oddlužením, je nezbytné, aby nejprve došlo k rozhodnutí o tom, zda se dlužník v (hrozícím) úpadku vůbec nachází či nikoliv, a to na základě dlužníkem či věřitelem podaného insolvenčního návrhu⁴¹. Insolvenční řízení je tedy řízením návrhovým, které je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu, jímž je dle § 7a InsZ soud krajský. Místně příslušným soudem je potom dle § 7b InsZ ten krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud dlužníka určený v souladu s § 85 OSŘ. Pro určení místně příslušného soudu jsou dle § 11 odst. 1 OSŘ rozhodující okolnosti, které tu jsou v době zahájení řízení, nicméně s účinností od 1. 7. 2017 byla stanovena výjimka pro podnikatele zapsané v obchodním rejstříku, pro které je pro určení místně příslušného soudu rozhodující nikoliv stav ke dni zahájení řízení, nýbrž stav ke dni o 6 měsíců předcházejícímu okamžik zahájení insolvenčního řízení. Cílem této novely je zabránit účelovým formálním změnám sídla podnikatele těsně před zahájením insolvenčního řízení, tzv. forum shoppingu, neboť „výkon práv věřitelů před takto dlužníkem zvoleným soudem může být zásadně ztížen, ať již potřebou dojíždět, anebo samotným faktem, že dlužník poměrně jednoduchou operací zvolil soud, který bude rozhodovat o jeho úpadku (čímž de facto obešel pravidlo zákonného soudce).“⁴² Rovněž novelou č. 64/2017 Sb. byl do § 7b InsZ vložen odstavec pátý, který představuje výjimku ze zásady, že v řízení může rozhodovat jen místně příslušný soud, kdy rozhodnutí v taxativně stanoveném okruhu věcí, které nesnesou odkladu, může učinit soud, u něhož řízení probíhá, třebaže není místně příslušný.

Insolvenční návrh lze podat v listinné podobě s úředně ověřeným podpisem insolvenčního navrhovatele⁴³, v elektronické podobě do datové schránky soudu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem, přičemž osoby, kterým se datová schránka zřizuje ze zákona (jde např. o advokáty, insolvenční správce či právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku), jsou povinny činit podání elektronicky.⁴⁴ K návrhu, který nesplňuje

⁴¹ V případě hrozícího úpadku může insolvenční návrh podat pouze dlužník

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3v6nrul5shu>.

⁴³ Ustanovení § 97 odst. 2 InsZ. Podává-li insolvenční návrh za navrhovatele jeho zástupce na základě procesní plné moci, musí být úředně ověřeným podpisem opatřena i procesní plná moc.

⁴⁴ Ustanovení § 80a InsZ.

požadavky formátu či způsobu podání, se nepřihlíží, návrh tedy nebude zapsán do insolvenčního rejstříku, ale do rejstříku nejasných podání Nc.⁴⁵

Insolvenční návrh musí vedle obecných náležitostí každého podání dle § 42 odst. 4 OSŘ obsahovat též specifické náležitosti uvedené v § 103 InsZ. Mezi základní náležitosti každého insolvenčního návrhu tak patří označení insolvenčního navrhovatele a dlužníka, kterého se týká, uvedení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek nebo hrozící úpadek, skutečností, z nichž vyplývá oprávnění podat návrh, není-li navrhovatelem sám dlužník, označení důkazů a uvedení petitu, tj. toho, čeho se navrhovatel domáhá. Návrh je třeba předložit s předepsanými přílohami a listinnými důkazy, jichž se navrhovatel dovolává, a s potřebným počtem stejnopisů. Neobsahuje-li insolvenční návrh všechny výše uvedené náležitosti a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat, insolvenční soud návrh neprodlene, nejpozději do 7 dnů od jeho podání, odmítne.⁴⁶

3. 1 Dlužnický insolvenční návrh

Jak již bylo uvedeno výše, insolvenční návrh může být podán jak dlužníkovým věřitelem, tak dlužníkem samotným, je-li však podáván pro hrozící úpadek, může jej podat pouze dlužník. Usiluje-li dlužník o řešení svého úpadku oddlužením, musí se svým insolvenčním návrhem spojit i návrh na povolení oddlužení; insolvenční návrh v těchto případech musí obsahovat též náležitosti a přílohy požadované § 391 a 392 InsZ pro návrh na povolení oddlužení. I v rámci oddlužení se setkáváme s povinností dlužníka – právnické osoby či podnikající fyzické osoby podat insolvenční návrh sám na sebe, ocitne-li se v platební neschopnosti či je-li předlužen. Tato povinnost je zakotvena v § 98 InsZ a její splnění předpokládá podání bezvadného insolvenčního návrhu bez zbytečného odkladu poté, co se dlužník dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku, přičemž za splnění dlužnickovy povinnosti nelze považovat situaci, kdy bylo insolvenční řízení jeho vinou zastaveno nebo byl-li jím podaný insolvenční návrh odmítnut. Porušení této povinnosti zakládá dlužníkovu odpovědnost za škodu či jinou újmu způsobenou věřiteli ve výši odpovídající rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší věřitelem přihlášené pohledávky a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení své pohledávky skutečně obdržel. Jedná se o odpovědnost objektivní s možností liberace uvedenou v § 99 odst. 3 InsZ. Vedle tohoto odpovědnostního následku opožděně podaný insolvenční návrh

⁴⁵ HORÁK, Milan, 2017. *Podávání insolvenčních návrhů po 1. červenci 2017*. In: epravo.cz [online]. 9. 8. [cit. 26. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podavani-insolvencnich-navrhu-po-1cervenci-2017-106167.html?mail>.

⁴⁶ Ustanovení § 128 odst. 1 InsZ.

bude vzbuzovat pochybnosti o poctivém záměru dlužníka, jehož absence jakožto základního věcného předpokladu oddlužení bude překážkou pro jeho povolení.

Vedle náležitostí vyžadovaných v § 103 InsZ musí být k dlužnickému insolvenčnímu návrhu připojen též seznam majetku a seznam závazků, popřípadě i seznam zaměstnanců, a listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek.⁴⁷ V seznamu majetku je dlužník povinen uvést jednotlivě svůj majetek včetně pohledávek, u nichž uvede jejich výši a vyjádří se výslovně k jejich dobytosti. Nemá-li dlužník žádné dlužníky, uvede to v seznamu výslovně. Probíhá-li nebo probíhalo-li o majetku soudní či jiné řízení, je dlužník povinen tato řízení označit. V seznamu závazků dlužník označí všechny jemu známé věřitele nebo osoby, které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. U jednotlivých závazků je nezbytné uvést údaj o jejich výši a splatnosti a popírá-li dlužník některou z pohledávek co do důvodu či do výše, je povinen uvést i to včetně důvodu popření. Pohledávky zajištěných věřitelů se uvádějí odděleně, a to včetně označení věci, práva či pohledávky, které představují zajištění. „*Pokud dlužník v seznamu závazků neuvedl nic o popření v seznamu uvedených pohledávek a neuvedl nic o jejich zajištění, vyplývá z něj, že tyto pohledávky nepopírá a že zajištěny nejsou.*“⁴⁸

Nepředloží-li dlužník zákonem vyžadované seznamy a listiny ani v dodatečné lhůtě stanovené za tímto účelem insolvenčním soudem, bude insolvenční návrh dle § 128 odst. 2 InsZ odmítnut. Povinnost předložit výše uvedené seznamy může insolvenční soud uložit dlužníkovi i v případě, že insolvenčním návrhovatelem je dlužníkův věřitel.⁴⁹ Nesplnění povinnosti v tomto případě má dle § 3 odst. 2 písm. d) InsZ za následek vznik vyvratitelné právní domněnky o dlužníkově platební neschopnosti. Další důsledky nesplnění povinnosti předložit pravdivé a úplné seznamy lze shledávat v rovině trestněprávní, kdy neuvedení majetku v seznamu majetku by mohlo naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele dle § 222 TZ, resp. neuvedení věřitelů v seznamu závazků by mohlo být posuzováno jako trestný čin zvyhodňování věřitele dle § 223 TZ.⁵⁰

3. 2 Věřitelský insolvenční návrh

Ustanovení § 97 odst. 7 InsZ představuje právní základ pro aktivní legitimaci věřitele k podání insolvenčního návrhu pro úpadek (nikoliv však pro hrozící úpadek) jeho dlužníka. Ze statistiky Ministerstva spravedlnosti vyplývá, že jen přibližně každý desátý insolvenční

⁴⁷Ustanovení § 104 InsZ.

⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.7.2008, sp. zn. 1 VSOL 72/2008-A-22.

⁴⁹ Tuto povinnost uloží dlužníkovi dle § 128 odst. 3 InsZ vždy, má-li insolvenční návrhovatel vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku.

⁵⁰ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 319-326. In: Beck-online [právní informační systém]

návrh je návrhem věřitelským.⁵¹ Věřitelský insolvenční návrh musí po obsahové stránce splňovat požadavky § 103 InsZ, kdy základním rozdílem oproti návrhu dlužnickému je povinnost uvést skutečnosti, z nichž vyplývá věřitelovo oprávnění návrh podat, jinak řečeno věřitel je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku. „*Pokud se věřiteli nepodaří prokázat oprávnění k podání insolvenčního návrhu, soud insolvenční návrh zamítne podle § 143 odst. 1 IZ bez ohledu na to, zda z dalších zjištění lze usuzovat na úpadek dlužníka.*“⁵² Novelizované znění § 105 odst. 1 InsZ s účinností od 1. 7. 2017 stěžuje situaci navrhujícím věřitelům – podnikatelům tím, že je-li dlužníkem právnická osoba, musí navrhující věřitel doložit splatnost své pohledávky uznáním dlužníka, vykonatelným rozhodnutím, notářským nebo exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením auditora, soudního znalce či daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje. Pravděpodobně nejčastěji bude splatnost pohledávky dokládána potvrzením daňového poradce, případně auditora nebo soudního znalce, jelikož všechny ostatní varianty vyžadují součinnosti dlužníka.

Navrhující věřitel musí rovněž tvrdit rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka, a na podporu těchto svých tvrzení označit a připojit důkazy. Věřitel tedy musí tvrdit a doložit, že má dlužník alespoň jednoho dalšího věřitele, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a že dlužník tyto závazky není schopen plnit. Vedle konkrétních údajů o dalších věřitelích dlužníka musí věřitel uvést i „*konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek (...)*“ Uvedení těchto údajů nelze nahradit „*obecným tvrzením, že dlužník má peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, respektive neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti.*“⁵³ Věřitel svá tvrzení o platební neschopnosti dlužníka může opřít o některou z vyvratitelných právních domněnek uvedených v § 3 odst. 2 InsZ, jsou-li pro to splněny zákonné předpoklady, a následně je ponecháno na dlužníkovi, aby věřitelovo tvrzení o neschopnosti plnit své peněžité závazky vyvrátil. Neobsahuje-li insolvenční návrh veškeré náležitosti nebo je-li nesrozumitelný či neurčitý, insolvenční soud jej odmítne, aniž by byla navrhovateli dána možnost případné vady návrhu odstranit (§ 128 odst. 1 InsZ).

K insolvenčnímu návrhu je věřitel povinen připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává. Předepsanou přílohou je přihláška pohledávky dle § 105 InsZ a dále listiny, jichž se přihláška dovolává (§ 177 InsZ). Přihlášku je třeba k insolvenčnímu návrhu

⁵¹ Statistické údaje za 2. čtvrtletí roku 2014 dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>.

⁵² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 1 VSPH 637/2015-A-54.

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011.

připojit i v případě, že jde o pohledávku, která se do insolvenčního řízení jinak nepřihlašuje (nepřihlašují se pohledávky za majetkovou podstatou a jim rovnocenné dle § 168 a 169 InsZ – např. pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, neboť ty se uplatňují přímo vůči osobě s dispozičními oprávněními). Nedoplní-li věřitel insolvenční návrh o zákonem vyžadované přílohy ani v soudem dodatečně stanovené lhůtě v maximální délce 7 dní, bude návrh insolvenčním soudem odmítnut.

Novela § 108 InsZ provedená zákonem č. 64/2017 Sb. a vedená záměrem omezit šikanózní insolvenční návrhy zavedla s účinností od 1. 7. 2017 pro navrhující věřitele povinnost složit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50 000 Kč, je-li dlužníkem podnikající právnická osoba, resp. ve výši 10 000 Kč, je-li dlužníkem fyzická osoba nebo nepodnikající právnická osoba. Od této povinnosti je osvobozen zaměstnanec nebo bývalý zaměstnanec dlužníka, jenž má pouze pracovněprávní pohledávku, spotřebitel s pohledávkou ze spotřebitelské smlouvy a věřitel, jenž k insolvenčnímu řízení přistoupil. Záloha je splatná již spolu s podáním insolvenčního návrhu, insolvenční soud k jejímu uhrazení nevyzývá a nebude-li řádně a včas zaplácena, insolvenční návrh bude pro zjevnou bezdůvodnost odmítnut [§128a odst. 2 písm. d) InsZ].

3. 3 Zahájení insolvenčního řízení a jeho účinky

Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu (§ 97 odst. 1 InsZ). Je-li návrh doručen věcně příslušnému soudu, tedy soudu krajskému, který však není oprávněn rozhodnout toliko z důvodu nepřislušnosti místní, je insolvenční řízení přesto zahájeno, místně nepřislušný krajský soud vydá vyhlášku dle § 101 InsZ a následně dle § 105 OSŘ rozhodne o postoupení věci místně příslušnému krajskému soudu.⁵⁴

Vzhledem k tomu, že úpadkové právo představuje právní úpravu velmi závažných otázek, je nezbytné umožnit zjištění relevantních skutečností z veřejně přístupného rejstříku. V zájmu co nejrychlejšího zjištění podání insolvenčního návrhu musí soud zahájení insolvenčního řízení oznámit ve velmi krátkých lhůtách.⁵⁵ Děje se tak zveřejněním vyhlášky v insolvenčním rejstříku nejpozději do 2 hodin poté, co insolvenční návrh věcně příslušnému insolvenčnímu soudu došel, resp. do 2 hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne soudu, došel-li návrh mimo úřední hodiny soudu nebo méně než 2 hodiny před jejich skončením.

⁵⁴ KOZÁK Jan. 2016, op. cit. s. 213.

⁵⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 191. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074006005.

Výše uvedené však platí pouze pro dlužnický insolvenční návrh. Výjimku ze zásady urychleného oznámení zahájení insolvenčního řízení vyhláškou v insolvenčním rejstříku představuje s účinností od 1. 7. 2017 ustanovení § 100a InsZ, které v zájmu posílení ochrany dlužníka před šikanózními insolvenčními návrhy zavádí obligatorní předběžné posouzení věřitelského návrhu. V rámci lhůty pro předběžné posouzení, která končí s koncem pracovního dne následujícího po dni podání insolvenčního návrhu, musí soud buď (i) učinit záznam do spisu o tom, že nemá pochybnosti o důvodnosti věřitelského návrhu a následně do 2 hodin od učinění záznamu zveřejnit vyhlášku v insolvenčním rejstříku, nebo (ii) v případě důvodných pochybností o důvodnosti insolvenčního návrhu rozhodnout, že se insolvenční návrh ani jiné dokumenty v insolvenčním rejstříku nezveřejňují, a následně ve lhůtě 7 dní od doručení insolvenčního návrhu návrh pro zjevnou bezdůvodnost odmítnout (§ 128a InsZ), nebo v případě, že jeho pochybnosti o důvodnosti návrhu byly rozptýleny, uveřejnit vyhlášku v insolvenčním rejstříku, a to nejpozději do 2 hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne po dni uplynutí sedmidenní lhůty pro odmítnutí návrhu dle § 128 odst. 1 InsZ.

Vyhláška musí splňovat obsahové náležitosti dle § 101 odst. 1 InsZ a doručuje se účastníkům insolvenčního řízení, kterými však v tomto okamžiku nejsou věřitelé dlužníka, třebaže jde o věřitele insolvenčnímu soudu známé, řádně označené v insolvenčním návrhu. Věřitelé se totiž účastníky řízení stávají až řádným přihlášením svých pohledávek, jsou proto o zahájení insolvenčního řízení vyrozumíváni toliko prostřednictvím insolvenčního rejstříku.⁵⁶ O zahájení řízení se dále doručením vyhlášky vyrozumívají státní úřady uvedené v § 102 InsZ (jde např. o finanční úřad, obecný soud dlužníka či příslušný orgán sociálního zabezpečení).

Okamžikem zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku nastávají hmotněprávní a procesní účinky předvídané v § 109 až 114 InsZ. Tyto účinky trvají dle § 109 odst. 5 InsZ do skončení insolvenčního řízení, nestanoví-li zákon jinak. Specifikem oddlužení je to, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení jsou modifikovány účinky schváleného oddlužení, které nastávají zveřejněním rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku (§407 odst. 1 InsZ), přičemž insolvenční řízení jako takové je ukončeno právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení (§ 413 InsZ). Předně se jedná o nemožnost uplatnit pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty žalobou, tzn. mimo režim insolvenčního řízení, lze-li je uplatnit přihláškou. Dojde-li přesto po zahájení insolvenčního řízení k podání žaloby, nezbyde soudu než takové řízení po právní moci rozhodnutí o úpadku pro nedostatek podmínek řízení

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008.

dle § 104 odst. 1 OSŘ zastavit.⁵⁷ Věřitelé své pohledávky mohou přihlašovat v prekluzivní procesněprávní⁵⁸ lhůtě, která počíná běžet zahájením insolvenčního řízení a končí uplynutím 30 dnů od rozhodnutí o úpadku za předpokladu, že s ním bylo spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení (§ 136 odst. 3 InsZ). Dále se omezuje právo na uspokojení ze zajištění týkající se majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty a přerušuje se výkon rozhodnutí či exekuce postihující majetek ve vlastnictví dlužníka či majetek náležející do majetkové podstaty (výkon rozhodnutí či exekuci lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést; výjimka je možná na základě rozhodnutí soudu pro pohledávky za majetkovou podstatou a jim rovnocenné). Za jeden z nejzásadnějších účinků lze považovat omezení dlužníka při nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který by do ní mohl být zahrnut „*např. na základě neplatných nebo neúčinných právních úkonů dlužníka (§ 231 až 243 InsZ)*“.⁵⁹ Dle § 111 InsZ dlužník není v nakládání s majetkem omezen absolutně, smí s ním však nakládat pouze tak, aby nedošlo k podstatné změně v jeho skladbě, využití nebo určení nebo k jeho nezanedbatelnému zmenšení. Z tohoto omezení navíc existují výjimky, jde-li o úkony směřující ke splnění povinností stanovených právními předpisy, ke splnění procesních sankcí, plnění zákonné vyživovací povinnosti, úkony nutné k odvrácení hrozící škody nebo k provozování závodu v rámci obvyklého hospodaření, nebo jde-li o uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim rovnocenných. V důsledku těchto úkonů tedy může dojít např. i k podstatnému zmenšení majetku. Navíc insolvenční soud může výjimečně rozhodnout o tom, že dlužník nebude v nakládání s majetkovou podstatou omezen vůbec nebo pouze v užším než zákonném rozsahu.⁶⁰ Nevyžádá-li si dlužník či jeho věřitel předchozí souhlas insolvenčního soudu k právnímu jednání, na něž se vztahuje toto omezení, je takové právní jednání vůči věřitelům neúčinné za předpokladu, že „*(...) bude posléze zjištěn úpadek dlužníka. Neúčinnost právních úkonů dlužníka se prosazuje výlučně odpůřčí žalobou insolvenčního správce.*“⁶¹ Insolvenční soud může dlužníka v nakládání s majetkovou podstatou omezit i nad rámec zákona, a to vydáním předběžného opatření dle § 113 InsZ, jehož obligatorní součástí je ustanovení předběžného správce (§112 InsZ). Zákonná i rozhodnutím soudu uložená omezení dispozičních oprávnění dlužníka se ruší právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení (§ 407 odst. 2 InsZ).

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2756/2013.

⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 1 VSPH 8/2008.

⁵⁹ KOZÁK Jan. 2016, op. cit. s. 267.

⁶⁰ ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182/2006 Sb.) : poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. Praha: Linde, 2007, s. 192. ISBN 9788072016570.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. 29 NSČR 67/2014.

3. 4 Rozhodnutí o insolvenčním návrhu

Byl-li podán insolvenční návrh, je insolvenční soud povinen v zájmu naplnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení učinit do 10 dnů od takového podání úkony směřující k rozhodnutí věci, přičemž v případě podání bezvadného insolvenčního návrhu dlužníkem je povinen o něm do 15 dnů od jeho podání rozhodnout, v ostatních případech rozhoduje bez zbytečného odkladu.⁶²

Podle § 128 InsZ bude nejpozději do 7 dnů od podání odmítnut takový návrh, který neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný či neurčitý a tyto vady zároveň brání v pokračování řízení, přičemž soud navrhovatele k doplnění či opravě návrhu nevyzývá. Nicméně spočívá-li vada v absenci zákonem požadovaných příloh, nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti, lhůta k doplnění insolvenčního návrhu se vždy poskytne. Věřitelský insolvenční návrh dále může být odmítnut též pro zjevnou bezdůvodnost, kdy demonstrativní výčet případů zjevné bezdůvodnosti poskytuje § 128a odst. 2 InsZ. Navrhující věřitel se zde navíc vystavuje riziku uložení pokuty až do výše 500 000,- Kč. Důvod odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost však není dán „*tam, kde se o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu vede spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (...) a kde je namístě tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat (...). Závěr o šikanózní povaze insolvenčního návrhu se však (...) může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání.*“⁶³

Insolvenční soud řízení dle § 142 InsZ zastaví, jestliže došlo ke zpětvzetí insolvenčního návrhu, nebo je-li dán neodstranitelný nedostatek podmínky řízení dle § 104 OSŘ (půjde např. o překážku litispendence, překážku věci rozsouzené či neexistenci insolvenčního návrhu)⁶⁴, resp. ukázal-li se pokus o napravení odstranitelného nedostatku podmínky řízení marným.

Nepodařilo-li se osvědčit či dokazováním prokázat naplnění zákonem stanovených předpokladů pro vydání rozhodnutí o úpadku, tj. splnění předpokladů dle § 3 odst. 1 až 3 InsZ pro úpadek ve formě platební neschopnosti, dle § 3 odst. 4 pro předlužení, resp. dle § 3 odst. 5 pro hrozící úpadek, soud insolvenční návrh v souladu s § 143 odst. 1 InsZ meritorním usnesením zamítne. Dlužníci v praxi často využívají postup, kdy po podání věřitelského insolvenčního návrhu svůj závazek uhradí, čímž věřitel ztratí aktivní legitimaci k podání návrhu a soud jej tedy bude muset zamítnout, ledaže k insolvenčnímu návrhu původního

⁶² Ustanovení § 134 InsZ.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013.

⁶⁴ *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 356-358. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

věřitele přistoupil věřitel jiný, disponující splatnou pohledávkou.⁶⁵ K zamítnutí návrhu dojde též při naplnění specifických podmínek dle § 143 odst. 2 až 4 InsZ, nelze jej však zamítnout z toho důvodu, že majetek dlužníka nebude zřejmě postačovat ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení.

Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že úpadek či hrozící úpadek dlužníka byl náležitě osvědčen nebo prokázán, učiní o něm meritorní rozhodnutí, proti němuž se smí odvolat pouze dlužník, a to navíc pouze za předpokladu, že rozhodnutí o úpadku bylo vydáno na základě věřitelského insolvenčního návrhu.⁶⁶ Rozhodnutím o úpadku tedy končí první fáze insolvenčního řízení, která je nezbytným předpokladem pro uplatnění některého ze zákonem stanoveného způsobu řešení úpadku (hrozícího úpadku) a tím zároveň předpokladem pro naplnění cíle insolvenčního práva ve smyslu § 1 písm. a) InsZ. Obligatorní obsahové náležitosti rozhodnutí o úpadku jsou uvedené v § 136 InsZ, přičemž nejdůležitějším výrokem, na nějž všechny ostatní výroky a výzvy navazují, je výrok o zjištění úpadku (hrozícího úpadku). Dalším obligatorním výrokem rozhodnutí o úpadku je výrok o ustanovení insolvenčního správce a pokud dlužník dosud nepředložil seznamy svého majetku a závazků též výrok, jímž se mu tato povinnost uloží. Rozhodnutí o úpadku rovněž povinně obsahuje několik druhů výzev adresovaných věřitelům, v první řadě jde o výzvu k přihlášení pohledávek v dvouměsíční prekluzivní lhůtě. V některých případech bude rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, tj. mimo jiné i s rozhodnutím o povolení oddlužení. Obligatorně musí dojít ke spojení těchto dvou rozhodnutí v situaci, kdy dlužník návrh na povolení oddlužení podá společně se svým insolvenčním návrhem.⁶⁷ Takový postup klade další specifické požadavky na obsah rozhodnutí o úpadku, které tak navíc oproti běžnému režimu musí obsahovat výrok, jímž se insolvenčnímu správci ukládá podat soudu zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a soupis majetkové podstaty, kdy přenos této agendy na insolvenční správce provedla s cílem odlehčit insolvenčním soudům novela č. 64/2017 Sb. Dalším specifikem spojení těchto dvou rozhodnutí je, že lhůta k přihlášení pohledávek je zkrácena na 30 dnů a nezajištěné věřitele je třeba nad rámec obecného režimu vyzvat, aby soudu navrhli konání schůze věřitelů, případně aby hlasovali mimo schůzi věřitelů dle § 400 odst. 1 InsZ, a dále aby přihlášení věřitelé soudu sdělili, zda mají zájem o výkon funkce ve

⁶⁵ KOZÁK Jan. 2016, op. cit. s. 507.

⁶⁶ Ustanovení § 141 odst. 1 InsZ.

⁶⁷ Ustanovení § 148 odst. 3 InsZ. Podá-li dlužník návrh na povolení oddlužení na základě věřitelského insolvenčního návrhu, rozhodne soud o povolení oddlužení samostatným rozhodnutím vydaným do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku, viz § 149 odst. 2 písm. a) InsZ.

věřitelském orgánu. Soud nadto uloží dlužníkovi, aby platil zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce.

4 Návrh na povolení oddlužení

Jedná-li se o dlužníka, jenž s ohledem na svou právní formu a povahu svých dluhů splňuje podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení uvedené v § 389 InsZ, může tento dlužník (a výlučně tento dlužník, nikoliv osoba od dlužníka odlišná, např. věřitel nebo insolvenční správce) insolvenčnímu soudu podáním návrhu na povolení oddlužení navrhnout, aby jeho úpadek či hrozící úpadek byl řešen právě tímto sanačním způsobem. K vyvážení významných výhod, které tento způsob řešení úpadku dlužníkovi oproti konkursu přináší, požaduje zákon na dlužníkovi aktivní spolupůsobení při řešení jeho nepříznivé ekonomické situace, v této fázi insolvenčního řízení představované povinností podat návrh na povolení oddlužení současně s jeho vlastním insolvenčním návrhem, resp. v relativně krátké prekluzivní lhůtě 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku, byl-li tento podán osobou od dlužníka odlišnou, o čemž musí být dlužník při doručení insolvenčního návrhu náležitě poučen.

Novela InsZ č. 64/2017 Sb. s účinností od 1. 7. 2017 zakotvením nového § 390a InsZ významně zasáhla do způsobu podávání dlužnických insolvenčních návrhů a návrhů na povolení oddlužení, kdy jejich sepsání a podání vyhradila pouze tzv. kvalifikovaným subjektům, kterými jsou advokáti, notáři, soudní exekutoři a insolvenční správci (tj. regulované profese) na jedné straně a Ministerstvem spravedlnosti akreditované veřejně prospěšné právnické osoby na straně druhé. Důvodem pro zavedení právní regulace v této oblasti byla neúnosná situace, kdy na trhu působilo velké množství tzv. oddlužovacích společností, které na úkor úspěšného provedení dlužníka celým procesem oddlužení sledovaly pouze dosažení maximálního zisku, o čemž svědčí i fakt, že běžná výše odměny za zpracování a podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení se u těchto společností pohybovala v rozmezí přibližně od 5 000 Kč až do 50 000 Kč,⁶⁸ nepočítaje další účtované poplatky, např. za komunikaci s věřiteli. I přes takto nastavené ceny a působení značného počtu neziskových organizací (na základě kvalifikovaných odhadů Ministerstva spravedlnosti šlo o cca 20 neziskových subjektů⁶⁹), které v rámci odborného sociálního poradenství dle zákona o sociálních službách poskytovaly tytéž služby bezplatně a na odpovídající odborné úrovni, zpracovávaly oddlužovací společnosti přibližně 65 % veškerých podaných návrhů na povolení

⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3v6nrul5shu>.

⁶⁹ ŠRÁMEK, Dušan, 2016. *ČAK se nelíbí účast neziskových organizací na oddlužení*. In: ceska-justice.cz [online]. 12. 2. [cit. 8. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/cak-se-nelibi-ucast-neziskovych-organizaci-na-oddluzeni/>.

oddlužení.⁷⁰ Dlužník se tak před zahájením insolvenčního řízení zadlužil ještě více, neboť si zpravidla na úhradu odměny oddlužovací společnosti musel půjčit, navíc poskytované služby byly často velmi nekvalitní a neodborné, hraničící až s podvodným jednáním, neboť insolvenční návrhy a návrhy na povolení oddlužení byly podávány a odměna za ně účtována i v případech, kdy dlužník zcela zjevně nesplňoval podmínky pro rozhodnutí o úpadku, resp. pro povolení oddlužení, přičemž vadný návrh na povolení oddlužení představoval pro dlužníka riziko závažných dopadů do jeho majetkové sféry v podobě řešení jeho úpadku konkursem, aniž by za takové následky podání vadného návrhu na povolení oddlužení nesly oddlužovací společnosti jakoukoliv odpovědnost. Pominout nelze ani stanovisko České advokátní komory, dle něhož „*sepis insolvenčních návrhů, návrhů na povolení oddlužení a zastupování dlužníka v řízení před soudem je právní službou* (...),“⁷¹ která může být soustavně a za úplatu poskytována pouze subjekty uvedenými v § 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, tj. primárně advokáty, nikoliv tedy komerčními subjekty vykonávajícími svou činnost na základě živnostenského oprávnění k poradenským a konzultačním činnostem.

Poněkud v pozadí stojí druhý důvod pro zavedení této právní úpravy deklarovaný důvodovou zprávou, a sice že zakotvením povinného zastoupení dlužníka kvalifikovanými subjekty při podání insolvenčního návrhu spolu s návrhem na povolení oddlužení dojde k omezení šikanózních insolvenčních návrhů podávaných dlužníky s cílem mařit exekuční řízení či výkon rozhodnutí. Zveřejněním vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku totiž nastávají účinky dle § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, tzn. že exekuci či výkon rozhodnutí proti dlužníku lze sice nařídit nebo zahájit, nelze je však až do skončení insolvenčního řízení provést (dlužníci typicky podáním insolvenčního návrhu sledují oddálení provedení dražby nemovitých věcí),⁷² s výjimkou exekuce či výkonu rozhodnutí pro pohledávky za majetkovou podstatou a jím rovnocenných, které lze provést na základě rozhodnutí insolvenčního soudu dle § 203 odst. 5 InsZ. Problém tkví v tom, že dlužnické insolvenční návrhy na rozdíl od návrhů věřitelských nemůže soud předběžně posoudit dle § 100a InsZ a následně je odmítnout pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a InsZ, účinky zahájení insolvenčního řízení tak nastávají zpravidla již 2 hodiny po doručení dlužnického

⁷⁰ Asociace pro oddlužení, 2016. *Novela insolvenčního zákona: nejvíce na ni doplatí obyčejní lidé*. In: asociaceprooddluzeni.cz [online]. 19. 2. [cit. 8. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.asociaceprooddluzeni.cz/novinky/novela-insolvencniho-zakona-nejvice-na-ni-doplati-obycejni-lide_12/.

⁷¹ ŠRÁMEK, Dušan, 2015. *ČAK: Pomoc s oddlužením je právníkovou službou*. In: cak.cz [online]. 28. 10 [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15103>.

⁷² KUBIŽŇÁK, Jan, 2014. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh*. In: pravni prostor.cz [online]. 24. 4. [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznicky-insolvencni-navrh>.

insolvenčního návrhu věcně příslušnému soudu. Zákodárce si od novely slibuje, že kvalifikované subjekty nedoporučí podání účelového nebo záměrně vadného insolvenčního návrhu, neboť by tím riskovaly postih za přestupek dle § 418j odst. 1 písm. a) InsZ, jde-li o akreditované právnické osoby, resp. postih kárný, jde-li o subjekty dle § 390a odst. 1 písm. a) InsZ.⁷³

Třebaže lze přisvědčit tomu, že novela významně posílí ochranu dlužníků před vznikem neodůvodněně vysokých nákladů spojených se zahájením insolvenčního řízení za pomoci oddlužovacích společností a rovněž před riziky spojenými s podáním vadného návrhu na povolení oddlužení, nelze se k ní stavět zcela nekriticky. Předně je třeba poukázat na to, zda vůbec bylo nezbytné tuto problematiku regulovat vytvořením nové kategorie subjektů - tzv. akreditovaných osob a tím přispět ke vzrůstající nepřehlednosti právního řádu, zda by nepostačilo ponechat stávající právní úpravu v platnosti a oddlužovací společnosti důsledně postihovat za neoprávněné podnikání dle živnostenského zákona, případně dle ust. § 251 trestního zákoníku, to ovšem pouze za předpokladu, že na služby poskytované oddlužovacími společnostmi budeme pohlížet v souladu se stanoviskem představenstva České advokátní komory ze dne 9. 10. 2012⁷⁴ jako na soustavné poskytování právních služeb za úplatu, jež je zákonem o advokacii vyhrazeno toliko advokátům, případně dalším subjektům dle § 2 zákona o advokacii, a ze strany oddlužovacích společností tak dochází k tzv. vinklaření, tedy neoprávněnému vykonávání činnosti. Navíc podmínky pro získání akreditace jsou stanoveny poměrně přísně, zejména s ohledem na povinné pojištění odpovědnosti za škodu a odbornou způsobilost alespoň jedné fyzické osoby ve smluvním vztahu k akreditované osobě spočívající ve vysokoškolském magisterském vzdělání v oboru práva nebo ekonomie, nadto připočteme-li k výše uvedenému fakt, že akreditované osoby své služby v rámci oddlužení musí pod hrozbou pokuty ve výši až 200 000 Kč⁷⁵ poskytovat bezplatně, je na místě obávat se výrazného úbytku veřejně prospěšných právnických osob, které budou za uvedených podmínek ochotny a schopny služby v rámci oddlužení poskytovat.⁷⁶ K dostupnosti služeb v oddlužení nepřispěje ani stanovení maximální výše odměny, kterou si za služby poskytované v oblasti oddlužení mohou účtovat subjekty uvedené v § 390a odst. 1 písm. a) InsZ, tj. zejména advokáti, a která činí 4 000 Kč bez DPH, resp. 6 000 Kč bez DPH v případě

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3v6nrul5shu>.

⁷⁴ Věstník České advokátní komory částka 3/2012 ze dne 28. 11. 2012. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/vestnik_cak_032012_ad_www.pdf.

⁷⁵ Ustanovení § 418j odst. 1 písm. c) ve spojení s § 418j odst. 3 písm. a) InsZ.

⁷⁶ Do seznamu akreditovaných osob vedeného Ministerstvem spravedlnosti bylo k 9. 10. 2017 zapsáno celkem 12 subjektů. Seznam dostupný z: <https://sako.justice.cz>.

společného oddlužení manželů.⁷⁷ Stanovení jednotné výše odměny neodráží odlišnou složitost případů ani rozdílnou míru zadlužení a s ohledem na dosavadní možnost smluvně mezi advokátem a dlužníkem sjednané odměny, případně též na způsob výpočtu mimosmluvní odměny advokáta v insolvenčních věcech dle § 9 odst. 4 písm. c) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu⁷⁸ v případě absence smluvního ujednání, se fixní odměna stanovená InsZ v mnoha případech bude jevit jako nepřiměřeně nízká a hrozí tak, že advokáti k poskytování právních služeb v rámci oddlužení nebudou finančně motivováni, což je podpořeno i tím, že odměna může být dle § 390a odst. 5 InsZ uplatněna pouze v insolvenčním řízení, a to jako pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, nelze tedy její úhradu žádat předem. Pozastavit se je třeba i nad tím, zda vyloučení možnosti dlužníka podat návrh na povolení oddlužení a insolvenční návrh sám za sebe⁷⁹, tj. nikoliv prostřednictvím kvalifikovaných subjektů, je proporcionalním omezením práva na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Zákonodárce tímto ustanovením staví návrhy dle § 390 odst. 1 InsZ na roveň ústavní stížnosti, dovolání či kasační stížnosti a zároveň je tím povyšuje nad ostatní návrhy na zahájení řízení, přičemž argumentace závažnými dopady neúspěšného návrhu na povolení oddlužení v podobě rizika prohlášení konkursu se jeví nedostatečnou a požadavek povinného zastoupení při podání návrhu jako nepřiměřeně přísný, nezohledňující rozdílnou rozumovou vyspělost dlužníků ani skutečnost, že návrh na povolení oddlužení se obligatorně podává na formuláři, jehož řádné vyplnění by rozumově průměrně vyspělému dlužníku nemělo činit větší obtíže. Zákonodárce zároveň vytváří nerovnost mezi dlužníky žádajícími o povolení oddlužení, neboť splnění tohoto požadavku nevyžaduje dle § 390a odst. 2 InsZ u dlužníků, kteří mají magisterské právnické nebo ekonomické vzdělání nebo kteří vykonali zkoušku insolvenčního správce, resp. má-li takové vzdělání osoba jednající dle § 21 OSŘ za právnickou osobu, je-li dlužníkem právě tato právnická osoba. Novela rovněž neřeší postup v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení, kdy jeden z manželů je právě osobou uvedenou v § 390a odst. 2 InsZ. Mám za to, že z důvodu procesní opatrnosti by i v tomto případě manželé měli využít služeb kvalifikovaných subjektů.

⁷⁷ Ustanovení § 390a odst. 3 InsZ.

⁷⁸ Dle tohoto ustanovení se za tarifní hodnotu ve věcech rozhodovaných v insolvenčním řízení považuje částka 50 000 Kč. Výpočtem dospějeme k závěru, že mimosmluvní odměna advokáta za jeden úkon právní služby by v tomto případě činila 3 400 Kč bez DPH, tedy částku srovnatelnou s částkou zakotvenou InsZ. Nicméně lze předpokládat, že advokát ve věci učiní více než 1 úkon právní služby dle advokátního tarifu.

⁷⁹ Ustanovení § 390a odst. 1 InsZ.

4. 1 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Ať už je návrh na povolení oddlužení podáván přímo dlužníkem splňujícím předpoklady dle § 390a odst. 2 InsZ, nebo prostřednictvím kvalifikovaných subjektů dle § 390a odst. 1 InsZ, musí být ve všech případech pod hrozbou jeho odmítnutí podán na předepsaném standardizovaném formuláři, jehož obsahové náležitosti stanoví na základě zmocňovacího ustanovení § 431 InsZ vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, konkrétně její § 17. Insolvenční zákon zároveň Ministerstvu v § 430b ukládá povinnost uveřejnit formulář způsobem umožňujícím dálkový přístup. V povinnosti učinit podání ve formulářové podobě nelze však spatřovat přepjatý formalismus, nýbrž zájem na urychlení insolvenčního řízení tím, že přehledně strukturovaný formulář eliminuje případné vady návrhu způsobené neznalostí či nepochopením právní úpravy dlužníky, což se však s ohledem na povinné zastoupení většiny dlužníků kvalifikovanými subjekty při podání návrhu na povolení oddlužení do značné míry relativizuje.

Návrh na povolení oddlužení musí dle § 391 InsZ vedle obecných náležitostí stanovených § 42 odst. 4 OSŘ pro jakékoli podání v soudním řízení a označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat obsahovat především údaje o příjmech dlužníka, a to jednak o příjmech dosažných v posledních 3 letech, jednak o příjmech budoucích, reálně, s vysokou pravděpodobností očekávaných v následujících 5 letech. V obou případech je dlužník povinen uvést veškeré druhy svých příjmů, vyhláška jimi příkladmo v § 17 odst. 1 písm. g) rozumí příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu a z autorských odměn. Za příjmy dlužníka je třeba považovat též dávky státní sociální podpory (např. rodičovský příspěvek, příspěvek na dítě či příspěvek na bydlení) a příjmy manžela plynoucí do společného jmění manželů.⁸⁰ Minulé příjmy musí být navíc řádně doloženy příslušnými listinami, např. potvrzením zaměstnavatele o zdanitelných příjmech, daňovým přiznáním, smlouvami či výpisy z bankovních účtů. Obává-li se dlužník, že součet veškerých jeho příjmů nebude postačovat pro naplnění podmínky ekonomické přípustnosti oddlužení, tj. že by nezajištění věřitelé při oddlužení neobdrželi plnění v hodnotě alespoň 30 % jejich pohledávek, může dlužník s jakoukoliv třetí osobou ochotnou poskytnout mu jednorázové či pravidelné plnění za účelem splnění oddlužení uzavřít v písemné formě darovací smlouvu nebo smlouvu o důchodu, přičemž tyto smlouvy s úředně ověřenými podpisy následně připojí jako přílohu k

⁸⁰ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 119.

návrhu na povolení oddlužení. Další obsahové náležitosti návrhu na povolení oddlužení nad rámec zákonného ustanovení upravuje § 17 odst. 1 vyhlášky č. 191/2017 Sb., přičemž zásadní význam s ohledem na možné zamítnutí návrhu z důvodu dle § 395 odst. 1 písm. b) InsZ má povinnost podrobně popsat okolnosti, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé.

Návrh dále musí obsahovat navrhovaný způsob oddlužení, případně výslovné sdělení, že dlužník návrh na konkrétní způsob oddlužení nevznáší. Navrhuje-li dlužník jako způsob oddlužení plnění splátkového kalendáře, může v návrhu na povolení požádat o snížení měsíčních splátek pod hranici stanovenou v § 398 odst. 3 InsZ, přičemž zároveň musí uvést výši navrhovaných měsíčních splátek nebo alespoň způsob jejich určení a vysvětlit důvody, které vedly k jeho úpadku. Insolvenční soud však není dlužníkovým návrhem výše měsíčních splátek vázán a nemůže mu vyhovět zejména tehdy, pokud by nezajištění věřitelé při oddlužení obdrželi plnění v hodnotě nižší, než představuje 50 % jejich pohledávek, případně v hodnotě nižší, než na které se věřitelé s dlužníkem dohodli. Žádost o snížení splátek musí být v zásadě uplatněna již v návrhu na povolení oddlužení, pouze v odůvodněných případech ji lze podat nejpozději při jednání s insolvenčním správcem dle § 410 odst. 2 InsZ, jinak k ní soud nebude přihlížet.

K podání bezvadného návrhu na povolení oddlužení je nezbytné, aby k němu byly připojeny přílohy vyžadované § 392 InsZ. Vedle listin dokládajících příjmy dlužníka v posledních 3 letech a písemných souhlasů nezajištěných věřitelů s tím, že v oddlužení obdrží plnění v hodnotě nižší než 30 % jejich pohledávky, jde především o seznam majetku a seznam závazků, pro jejichž náležitosti platí obdobně ustanovení § 104 odst. 2 a 3 InsZ a o nichž bylo pojednáno v kapitole 3.1. Nad rámec výše uvedeného je třeba dodat, že od účinnosti revizní novely č. 294/2013 Sb. se již nevyžaduje, aby dlužník v seznamu majetku uváděl údaj o době pořízení majetku, jeho pořizovací ceně a odhad jeho obvyklé ceny ke dni pořízení seznamu, kdy nadto do 31. 12. 2013 odhad ceny nemovitosti a majetku sloužícího k zajištění musel být učiněn znalcem,⁸¹ neboť taková právní úprava byla „(...) *nadbytečnou a opomíjenou brzdou plynulosti oddlužení.*“⁸² Výčet příloh podaný § 392 InsZ však není výčtem vyčerpávajícím, neboť povinnost k návrhu na povolení oddlužení připojit další přílohy, např. výpis z rejstříku trestů dlužníka či kopii oddacího listu manželů v případě společného oddlužení manželů, vyplývá z ustanovení § 17 odst. 2 vyhlášky č. 191/2017 Sb.

⁸¹ Ustanovení § 392 odst. 2 InsZ ve znění do 31. 12. 2013.

⁸² Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgrpwi6q>.

De lege ferenda lze uvažovat o tom, zda by nebylo vhodné úspěch návrhu na povolení oddlužení podmínit též doložením dokladu o využití služeb finančního poradenství dlužníkem, obdobně jak je tomu v USA na základě § 521 (b) U.S. Bankruptcy Code.⁸³ Dle americké federální právní úpravy, jež byla přijata na základě The Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act of 2005, bude návrh dlužníka – fyzické osoby zamítnut, jestliže k němu nepřiloží certifikát o využití služeb vládou aprobované neziskové agentury rozpočtového a úvěrového poradenství v období nanejvýš 6 měsíců před podáním návrhu, případně též plán splácení dluhu, byl-li v rámci tohoto poradenství vytvořen. Takové poradenství trvá zpravidla 1 hodinu, může probíhat osobně, telefonicky nebo prostřednictvím internetu, individuálně či skupinově [§ 109 (h)]. Zakotvil-li zákonodárce do české právní úpravy pro naprostou většinu dlužníků povinné zastoupení při sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení kvalifikovanými subjekty, mohl by toto sepsání v zájmu zamezení dlužnické recidivě podmínit povinností dlužníka využít, případně též za odpovídající úhradu, služby finančního poradenství poskytnuté právě těmito kvalifikovanými subjekty, čímž by zároveň měla být zajištěna i odpovídající úroveň těchto služeb.

4. 2 Společný návrh manželů na povolení oddlužení

Revizní novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 294/2013 Sb. přinesla prostřednictvím nového § 394a InsZ s účinností od 1. 1. 2014 výslovně zákonem zakotvenou možnost společného oddlužení manželů. Do té doby společné oddlužení manželů probíhalo toliko na základě judikatorní praxe podložené zněním § 112 odst. 1 OSŘ a § 7 InsZ a v případě podání samostatných návrhů na povolení oddlužení oběma manželi je tak insolvenční soudy spojovaly ke společnému řízení, přičemž výše zmíněná novela tento postup v insolvenčním řízení výslovně zakázala (§ 83a InsZ).⁸⁴ Dlužníci - manželé (nikoliv tedy registrovaní partneři) v situaci, kdy každý z nich samostatně splňuje podmínku subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 389 InsZ, mohou podat společný návrh na povolení oddlužení prostřednictvím vyplnění jediného formuláře, přičemž k tomuto postupu jsou oprávněni pouze za předpokladu, že jejich manželství trvá ke dni doručení tohoto návrhu insolvenčnímu soudu. Dojde-li následně v průběhu oddlužení k rozvodu manželství, „společné oddlužení manželů dále pokračuje, jako by mezi manželi, dlužníky, k ničemu nedošlo, a to až do doby skončení

⁸³ U.S. Code: Appendix 11a – Bankruptcy Rules. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>.

⁸⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1250-1257.

*takového oddlužení.*⁸⁵ Tento návrh musí být podán společně s oběma dlužnickými insolvenčními návrhy, případně do 30 dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu dlužníku (§ 390 odst. 1 InsZ). Komplikovanější situace s ohledem na určení uplynutí 30denní lhůty k podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení nastává v případě, kdy proti oběma manželům bylo zahájeno insolvenční řízení na návrh věřitele, avšak nikoliv ve stejný den. Zde lze z důvodu právní jistoty jedině doporučit, aby byl společný návrh podán ve lhůtě, která uplyne jako první.⁸⁶ Nad rámec obecných náležitostí návrhu na povolení oddlužení a jeho obligatorních příloh (§391 a 392 InsZ) musí společný návrh manželů obsahovat též výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby byl v případě schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty všechen jejich majetek považován za majetek ve společném jmění manželů (třebaže sami mohou navrhopat oddlužení plněním splátkového kalendáře), což musí stvrdit úředně ověřenými podpisy. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty povoleném na základě společného návrhu manželů tato právní fikce nastává zveřejněním rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku a nezajištění věřitelé tak mohou být vedle výtěžku ze zpeněžení majetku náležejícího obecně do společného jmění manželů (jenž je součástí majetkové podstaty dle § 205 odst. 3 InsZ) uspokojeni též ze zpeněžení majetku náležícího jinak do výlučného vlastnictví jen jednoho z manželů (půjde např. o majetek, který nabyt jen jeden z manželů před uzavřením manželství, nebo který nabyt za trvání manželství darem, děděním či odkazem, viz § 709 ObčZ). Specifikem společného oddlužení manželů je také to, že společné jmění manželů schválením oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezaniká (§408 odst. 1 InsZ).

Manželé mají dle § 394a odst. 3 InsZ po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jediného dlužníka, což v důsledku znamená, že procesní úkony učiněné buď jedním z nich jsou považovány za úkony obou, ovšem s výjimkami dle § 91 odst. 2 OSŘ, kdy se vyžaduje souhlas obou manželů (např. v případě zpětvzetí návrhu). Toto zákonné ustanovení lze považovat za nepřesné v tom smyslu, že z jeho dikce „i z jeho zařazení v hlavě V. části první insolvenčního zákona jednoznačně vyplývá, že platí pouze pro způsob řešení úpadku oddlužením a upravuje postavení manželů jako nerozlučných společníků pouze pro účely tohoto způsobu řešení jejich úpadku a nikoliv pro jiné způsoby řešení úpadku. Pro jeho aplikaci v konkursním řízení chybí zákonná opora. Má-li tedy insolvenční soud za to, že nejsou splněny podmínky pro schválení oddlužení

⁸⁵ ŠŮSOVÁ, Taňa, 2015. *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* In: nkcr.cz [online]. 24. 2. [cit. 11. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho.

⁸⁶ Tamtéž.

*dlužníků-manželů a hodlá-li oddlužení dle ust. § 405 odst. 1 IZ neschválit a rozhodnout současně o způsobu řešení úpadku dlužníků konkursem (ust. § 405 odst. 2 IZ), nelze tak učinit ve společném řízení a vůči oběma dlužníkům současně.*⁸⁷

Společně se rovněž posuzuje naplnění podmínky minimálního zákonem garantovaného uspokojení nezajištěných věřitelů (obecně ve výši 30 %), kdy je nerozhodné, jakým dílem každý z manželů k tomuto uspokojení přispěl, lze si proto představit situaci, kdy jeden z manželů nedisponující žádným majetkem ani žádnými postižitelnými příjmy bude i přes nulový podíl na uspokojení věřitelů moci těžit z výhod oddlužení. Další výhodou společného oddlužení manželů spočívá v tom, že po osvobození od placení pohledávek dle § 414 InsZ nemohou věřitelé vymáhat dosud neuhrazené části dluhů, které byly součástí společného jmění manželů (§ 710 ObčZ), ani po jednom z manželů.

4.3 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

Ze statistických údajů vyplývá, že jen nepatrný počet návrhů na povolení oddlužení je podáván po zahájení insolvenčního řízení, tedy jako reakce na insolvenční návrh podaný věřitelem, v naprosté většině případů dochází k podání návrhu na povolení oddlužení spolu s dlužnickým insolvenčním návrhem, a to s ohledem na znění věty první § 390 odst. 1 InsZ.⁸⁸ Třebaže formulář návrhu na povolení oddlužení v sobě prostřednictvím kolonky 07 obsahuje i dlužnický insolvenční návrh a mohlo by se tak zdát, že jde o jediné podání, ve skutečnosti tomu tak není, jedná se o dvě různá procesní podání, přičemž každé z nich insolvenční soud posuzuje samostatně. Je-li tedy spolu s návrhem na povolení oddlužení podán vadný dlužnický insolvenční návrh, insolvenční soud insolvenční návrh pro vady bránící v pokračování řízení odmítne dle § 128 InsZ, aniž by dlužníku poskytl možnost vady v dodatečné lhůtě odstranit (jde-li však o vady příloh insolvenčního návrhu, soud lhůtu k doplnění návrhu vždy poskytne). Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (tj. rozhodnutí o povolení oddlužení) může být vydáno jen na základě rozhodnutí o úpadku ve smyslu § 136 InsZ, je bezpředmětné zabývat se návrhem na povolení oddlužení (z hlediska jeho možných vad nebo včasnosti), který dlužník podal souběžně s návrhem insolvenčním, za situace, kdy usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu má povahu rozhodnutí, jímž se

⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. 1 VSOL 1269/2014-B-23.

⁸⁸ Z posledních dostupných statistických údajů za 2. čtvrtletí roku 2014 vyplývá, že insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení bylo podáno 7 851, zatímco návrhů na povolení oddlužení podaných po zahájení insolvenčního řízení bylo jen 56. Viz http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/statistiky/Statisticke_udaje_za_2_ctvrtleti_roku_2014.pdf.

insolvenční řízení končí.⁸⁹ Je-li však insolvenční návrh bezvadný a vadami trpí pouze návrh na povolení oddlužení, resp. jeho přílohy, insolvenční soud vyzve dlužníka, resp. osobu dle § 390a odst. 1 InsZ, k jeho doplnění či opravě ve lhůtě nepřesahující 7 dnů a současně tyto osoby poučí o tom, jak nápravu provést. Nedojde-li ani poté k nápravě vad a v řízení proto nelze pokračovat, soud návrh na povolení oddlužení v souladu s § 393 odst. 3 InsZ odmítne. Odmítne jej i v případě, kdy byl podán opožděně nebo osobou, která k jeho podání nebyla oprávněna (např. věřitelem, dlužníkem, u něhož oddlužení brání dluhy z podnikání anebo samostatně dlužníkem, pro něhož platí povinnost zastoupení dle § 390a odst. 1 InsZ). Má-li však insolvenční soud pochybnosti o tom, zda je dlužník oprávněn návrh na povolení oddlužení podat, oddlužení přesto povolí a dále postupuje dle § 397 InsZ.

Projevem dispoziční zásady v insolvenčním řízení je zakotvení možnosti zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dlužníkem, a to nejpozději do schválení oddlužení dle § 406 InsZ, přičemž tuto lhůtu lze považovat za poměrně velkorysou, vezmeme-li v úvahu, že meritorním rozhodnutím je již samotné rozhodnutí o povolení oddlužení dle § 397 InsZ. S ohledem na závažné procesní důsledky tohoto jednostranného úkonu dlužníka jej insolvenční soud vezme na vědomí usnesením, proti němuž není odvolání přípustné. Zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení však insolvenční řízení nekončí, končí pouze jedna jeho fáze, a sice řízení o povolení oddlužení, soud má i nadále povinnost rozhodnout o dlužníkově úpadku a v případě kladného zjištění rozhodnout dle § 396 InsZ o jeho řešení konkursem, případně insolvenční řízení zastavit. Chtěl-li by se dlužník vyhnout riziku konkursu, musel by vzít zpět i svůj insolvenční návrh dle § 129 InsZ, čímž by dosáhl zastavení insolvenčního řízení, ovšem pouze za předpokladu, že by tak učinil do vydání rozhodnutí o úpadku. Zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení vzniká překážka jeho opětovného podání v témže insolvenčním řízení.

Nedošlo-li k odmítnutí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho účinnému zpětvzetí, insolvenční soud učiní o návrhu meritorní rozhodnutí – zamítne jej, nebo mu vyhoví a oddlužení povolí, přičemž toto rozhodnutí v případě dlužnického insolvenčního návrhu tvoří spolu s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí jediné, v případě věřitelského insolvenčního návrhu jde o samostatné rozhodnutí vydané do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku.⁹⁰

4. 3. 1 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že byl oprávněnou osobou (tj. dlužníkem splňujícím podmínku subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 389 InsZ, při podání návrhu navíc řádně

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008- A.

⁹⁰ Ustanovení § 148 odst. 3, § 149 odst. 2 písm. a) InsZ.

zastoupeným dle § 390a InsZ) podán včasný a bezvadný návrh na povolení oddlužení, přistoupí následně ke zkoumání, zda jsou naplněny též objektivní předpoklady oddlužení, konkrétně zda dlužník svým návrhem nesleduje nepoctivý záměr, zda v oddlužení dojde k uspokojení nezajištěných věřitelů alespoň v rozsahu 30% výše jejich pohledávek, případně v rozsahu nižším, souhlasí-li s tím tito věřitelé, a konečně zda dlužník k plnění svých procesních povinností v insolvenčním řízení nepřistupuje lehkomyšlně nebo nedbale. Nesplnění byť jediného z těchto předpokladů povede v souladu s § 395 InsZ k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení s důsledky předvídanými v § 396 InsZ, které obdobně nastávají i v případě odmítnutí či zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, neschválení oddlužení (§ 405 InsZ) a zrušení schváleného oddlužení (§ 418 InsZ). S účinností novely č. 64/2017 Sb. již rozhodnutí o řešení úpadku konkursem nebude obligatorním následkem neúspěšného návrhu na povolení oddlužení, nýbrž půjde o následek fakultativní, vyhrazený navíc jen pro 3 případy, a sice že (i) insolvenční řízení bylo zahájeno věřitelským insolvenčním návrhem a majetek dlužníka není pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, (ii) insolvenční řízení bylo zahájeno na základě dlužnického insolvenčního návrhu a majetek dlužníka není pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, a konečně (iii) v insolvenčním řízení zahájeném na návrh dlužníka bylo zjištěno, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, ale dlužník i přesto na řešení svého úpadku konkursem trvá a zároveň uhradil zálohu na náklady řízení uloženou mu rozhodnutím soudu.⁹¹ Neprohlásí-li insolvenční soud na majetek dlužníka konkurs, insolvenční řízení zastaví. Důvodem pro zrušení obligatorního prohlášení konkursu byla snaha zamezit administrativně a finančně náročným tzv. „prázdným konkursům“, kdy po prohlášení konkursu docházelo k jeho následnému zrušení pro nedostatek majetku dlužníka dle § 308 odst. 1 písm. d) InsZ.⁹² Bylo-li zastaveno insolvenční řízení zahájené věřitelským insolvenčním návrhem, upravený seznam pohledávek představuje po právní moci rozhodnutí o zastavení insolvenčního řízení exekuční titul, na jehož základě lze podat v 10leté promlčecí lhůtě návrh na výkon rozhodnutí či exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, která nebyla dlužníkem popřena.

4. 3. 2 Rozhodnutí o povolení oddlužení

Neučiní-li insolvenční soud žádné z výše uvedených rozhodnutí, usnesením představujícím rozhodnutí o způsobu řešení úpadku oddlužení dle § 397 InsZ povolí. Rozhodnutí o povolení

⁹¹ Dlužník na prohlášení konkursu může trvat např. proto, že chce svým věřitelům umožnit postup dle § 312 odst. 4 InsZ.

⁹² Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3v6nrul5shu>.

oddlužení bude v naprosté většině případů z důvodu převažujících dlužnických insolvenčních návrhů spojeno na základě § 148 odst. 3 InsZ s rozhodnutím o úpadku. Soud oddlužení povolí i v případě, že má pochybnosti o tom, zda dlužník splňuje podmínku subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 389 InsZ, tj. zda dlužník má či nemá dluhy z podnikání s výjimkou dluhů dle § 389 odst. 2 InsZ a zda se v případě dlužníka – právnické osoby jedná či nejedná o podnikatele. Zákonodárce takový postup soudu umožnil zejména proto, že zjištění nezbytných podkladů pro rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení a jejich posouzení je mnohdy poměrně časově náročné.⁹³ S konečnou platností bude otázka splnění podmínek dle § 389 InsZ vyřešena na schůzi věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí, popřípadě není-li schůze věřitelů svolávána, soud otázku splnění podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení vyřeší nejpozději v rozhodnutí podle § 404 nebo 405 InsZ. I kdyby však v tomto ohledu žádné pochybnosti nepanovaly, soud nemůže oddlužení povolit, dokud mu dlužník nepředloží seznam majetku a závazků. *„Při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení (...) zákon zdůrazňuje roli soudu jako strážce společného zájmu věřitelů. Jestliže dlužník splňuje podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení, poskytne věřitelům ekonomicky dostatečnou nabídku uspokojení jejich pohledávek a nelze-li mu přičíst nepoctivý záměr, pak soud (...) oddlužení povolí. Rozhodnutí soudu přitom není závislé na případném odmítavém stanovisku jednotlivých věřitelů či skupin věřitelů. V jistém slova smyslu tedy může být oddlužení věřitelům (...) vnuceno; ti pak mají zásadní vliv jen na způsob oddlužení, samozřejmě v závislosti na majetkových poměrech dlužníka.“*⁹⁴ Odvolání proti rozhodnutí o povolení oddlužení není přípustné, a to zejména z toho důvodu, že toto rozhodnutí představuje ve vztahu k rozhodnutí o schválení oddlužení pouze procesní mezistupeň, který sice stanovuje způsob řešení dlužníkového úpadku, avšak ke svému uskutečnění vyžaduje následné rozhodnutí o schválení oddlužení, proti němuž se odvolat již lze.⁹⁵ Věřitelé tedy povolení oddlužení zvrátit nemohou, a to ani tak, že by následně neodhlasovali žádnou z forem oddlužení, neboť v případě jejich pasivity přísluší rozhodnutí o způsobu oddlužení v souladu s § 402 odst. 5 InsZ insolvenčnímu soudu. Nicméně nezajištění věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení (tj. ne ti, kteří se hlasování zdrželi), mohou oddlužení zvrátit následným včasným podáním námitek ohledně skutečností, které by jinak bývaly vedly

⁹³ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1273-1277.

⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. 3 VSPH 463/2010-A-113.

⁹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2011, sp. zn. III. ÚS 1427/11.

insolvenční soud k odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení⁹⁶ a jejichž uplatnění může být důvodem pro rozhodnutí soudu o neschválení oddlužení dle § 405 odst. 1 InsZ.

⁹⁶ Ustanovení § 403 InsZ.

5 Způsoby provedení oddlužení

Bylo-li oddlužení povoleno, je následně nezbytné rozhodnout o některém ze zákonem předpokládaných způsobů jeho provedení, kterými jsou dle § 398 InsZ zpeněžení majetkové podstaty, plnění splátkového kalendáře a s účinností od 1. 7. 2017 zákonem výslovně zakotvená možnost kombinace obou způsobů. Ze statistiky oddlužení za rok 2016 vyplývá, že v naprosté většině odpovídající téměř 98 % případů bylo oddlužení schváleno ve formě plnění splátkového kalendáře,⁹⁷ a to především z toho důvodu, že dlužníci „*již před zahájením insolvenčního řízení zpravidla prošli vykonávacím řízením, v němž byl zpeněžen jejich dostačující majetek.*“⁹⁸ Třebaže dlužník může preferovaný způsob oddlužení uvést v návrhu na povolení oddlužení, konečné rozhodnutí je v souladu s § 402 odst. 3 InsZ plně v rukou nezajištěných věřitelů, případně v rukou insolvenčního soudu, nezískal-li ani jeden ze způsobů oddlužení prostou většinu věřitelských hlasů. Dle Nejvyššího soudu dlužník podáním návrhu na povolení oddlužení dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze zákonných způsobů, o němž rozhodují věřitelé a to, že upřednostňuje oddlužení jednou formou před formou zvolenou věřiteli (resp. insolvenčním soudem), nezakládá jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení formou jím nepreferovanou.⁹⁹

5. 1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty spočívá v jednorázovém uspokojení věřitelů ze stávajícího majetku dlužníka, kterého zpravidla dosáhnou dříve než při oddlužení plněním splátkového kalendáře probíhajícím po zákonem kogentně stanovenou dobu 5 let (ledaže dlužník své nezajištěné věřitele uspokojí v plné výši již před uplynutím této doby). I když by se z pohledu věřitelů mohlo zdát, že jde o variantu méně rizikovou, neboť jejich uspokojení nezávisí na budoucích, do značné míry nepředvídatelných příjmech dlužníka, není tomu tak bezpodmínečně, neboť odhad hodnoty dlužníkovy majetku může být nadhodnocen a výnos zpeněžení majetku tak ve finále nemusí postačovat k uspokojení zákonem garantovaných 30 % hodnoty pohledávek¹⁰⁰, kromě toho je též třeba počítat s proměnlivou tržní situací a na paměti je nezbytné mít i to, že ne vždy se pro dlužníkův majetek např. z důvodu jeho

⁹⁷ Informace podle zák. 106/1999 Sb., značka MSP-229/2017-OSV-OSV, vyvěšeno od 24. 3. 2017. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/informace-dle-106-199#InplviewHashd77b2e88-e115-4290-b6a4-58aab976635d=Paged%3DTRUE-p_c8uh%3DMSP%252d284%252f2017%252dOSV%252dOSV-p_Vyv_x011b_x0161_eno_x0020_od%3D20170412%252022%253a00%253a00-p_ID%3D794-SortField%3Dc8uh-SortDir%3DDesc-PageFirstRow%3D451.

⁹⁸ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 195.

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 91/2013.

¹⁰⁰ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 195.

specifičnosti nebo neatraktivní lokality v případě nemovitostí podaří nalézt vhodného kupce v relativně krátké lhůtě. Majetková podstata se v oddlužení dle § 398 odst. 2 InsZ zpeněžuje obdobně jako v konkursu a toto zpeněžení má totožné účinky jako zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Rozsah majetkové podstaty se však v oddlužení posuzuje rozdílně, neboť do ní nenáleží majetek, který dlužník nabytí poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (tzn. po zveřejnění usnesení o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku), což je zásadní rozdíl oproti vymezení rozsahu majetkové podstaty v rámci konkursu dle § 205 InsZ. Od právní moci usnesení o schválení oddlužení náleží dispoziční oprávnění k tomuto nově nabytému majetku nepatřícímu do majetkové podstaty dlužníkovi a tento majetek může dokonce být za trvání oddlužení předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce pro pohledávky vzniklé po účinnosti schválení oddlužení, a které zároveň nemají být uspokojeny při oddlužení (§ 408 odst. 2 InsZ).

Zpeněžením majetkové podstaty InsZ dle § 283 rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů a vedle toho též využití bankovních kont a peněžní hotovosti dlužníka a úplatné postoupení jeho pohledávek. Rozsah a obsah majetkové podstaty vychází z ustanovení § 205 a n. InsZ, přičemž je třeba upozornit zejména na to, že součástí majetkové podstaty jsou i spoluvlastnické podíly dlužníka, majetek náležející do společného jmění dlužníka a jeho manžela (SJM zaniká dle § 408 odst. 1 InsZ zveřejněním usnesení o schválení oddlužení) a v případě, že je dlužníkem podnikající fyzická osoba, též obchodní závod a věci sloužící k jejímu podnikání. Rozsah majetkové podstaty musí být vymezen v usnesení o schválení oddlužení [§ 406 odst. 2 písm. b) InsZ], přičemž soud vychází především z jejího soupisu provedeného insolvenčním správcem dle § 217 a n. InsZ, který se při jeho sestavování řídí zejména seznamem majetku předloženým dlužníkem jakožto obligatorní příloha návrhu na povolení oddlužení dle § 392 odst. 1 písm. a) InsZ. Účinností usnesení o schválení oddlužení přechází dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty na insolvenčního správce¹⁰¹, který se souhlasem věřitelského výboru¹⁰² rozhodne o některém ze 4 způsobů jejího zpeněžení uvedených v § 286 InsZ, v závěru zpeněžení předloží insolvenčnímu soudu konečnou zprávu (současně s vyúčtováním své odměny a nákladů) a dojde-li k jejímu pravomocnému schválení, předloží soudu návrh rozvrhového usnesení, po jehož schválení insolvenční správce vyplatí částky určené pro jednotlivé věřitele v souladu s tímto rozvrhovým usnesením. Míra uspokojení

¹⁰¹ Ustanovení § 229 odst. 3 písm. c) InsZ.

¹⁰² Při zpeněžení prodejem majetku mimo dražbu, tzv. z volné ruky, se navíc vyžaduje dle § 289 odst. 1 InsZ i souhlas insolvenčního soudu.

věřitelů tedy při tomto způsobu oddlužení není předem známa a závisí na výtěžku zpeněžení majetkové podstaty.

Pokud jde o majetek sloužící k zajištění, zpeněží jej insolvenční správce z vlastní iniciativy vždy, jestliže zpeněžení ostatního majetku náležejícího do majetkové podstaty nepostačuje k plnému uspokojení nezajištěných věřitelů nebo jestliže zajištěná pohledávka zjevně nepřesahuje hodnotu zajištění a lze tedy očekávat možnost uspokojení nezajištěných věřitelů z případného přebytku zpeněžení zajištění, tzv. hyperochy. Nejde-li o tyto dva případy, předmět zajištění se zpeněží jen na žádost zajištěného věřitele.¹⁰³ Zpeněžením zajištění pohledávky zaniká, a to i v případě, že zajištěný věřitel svou pohledávku do insolvenčního řízení nepřihlásil (§ 167 odst. 4 InsZ). Nedošlo-li ke zpeněžení předmětu zajištění, zůstane zajištěnému věřiteli zachováno právo domáhat se uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku i poté, co soud dlužníkovi přiznal osvobození od placení dosud neuspokojených pohledávek dle § 414 InsZ, tedy i po skončení insolvenčního řízení dle § 413 InsZ.

5. 2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře

Druhým a v aplikační praxi výrazně převažujícím způsobem oddlužení je oddlužení plněním splátkového kalendáře, které pro dlužníka skýtá tu výhodu, že je mu s výjimkou majetku sloužícího k zajištění (§ 409 odst. 2 InsZ) a majetku uvedeného v § 412 odst. 1 písm. b) InsZ veškerý ostatní majetek ponechán, a to včetně dispozičních oprávnění k němu. Podstata tohoto způsobu oddlužení spočívá v tom, že insolvenční soud dlužníku v rozhodnutí o schválení oddlužení uloží splácet nezajištěným věřitelům pravidelně v měsíčních intervalech po dobu 5 let prostřednictvím insolvenčního správce ze všech svých příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku v rozsahu, v jakém mohou být ve vykonávacím řízení uspokojeny přednostní pohledávky, a to podle poměru pohledávek nezajištěných věřitelů a způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení.¹⁰⁴ Ke splnění oddlužení nicméně může dojít i před uplynutím 5leté lhůty, a to za předpokladu, že dlužník pohledávky nezajištěných věřitelů, jež se v oddlužení uspokojují, uhradí ze 100 %. Z toho vyplývá, že uhradí-li dlužník hodnotu odpovídající minimální míře uspokojení nezajištěných věřitelů stanovené zákonem, resp. v míře odpovídající souhlasu věřitele s nižším než zákonným rozsahem splátek dle § 392 odst. 1 písm. c) InsZ např. již po uplynutí 3 let, je dlužník přesto povinen pokračovat v plnění splátkového kalendáře i po překročení této minimální hranice,

¹⁰³ Ustanovení § 408 odst. 3 InsZ.

¹⁰⁴ Ustanovení § 398 odst. 3 InsZ.

což je výrazem zásady co nejvyššího uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení dle § 5 písm. a) InsZ.

Zdrojem pro měsíční splátky nezajištěným věřitelům jsou budoucí příjmy dlužníka získané po schválení oddlužení, nejčastěji, avšak nikoliv pouze¹⁰⁵ v podobě mzdy a jiných obdobných příjmů dle § 299 OSŘ (typicky půjde o důchody, podporu v nezaměstnanosti či rodičovský příspěvek). Kromě pravidelných příjmů je dlužník dle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení hodnoty získané dědictvím, darem a z neúčinného právního jednání, jakož i majetek, který, ač k tomu byl povinen, neuvedl v seznamu majetku, přičemž výtěžek tohoto zpeněžení jakož i jiné dlužníkovy mimořádné příjmy se použijí k úhradě mimořádných splátek nad rámec splátkového kalendáře. Mimořádnými příjmy se rozumí takové příjmy, které „*nejsou obvyklé či pravidelné, ale výjimečné, krátkodobé, ojedinělé či nahodilé; tzn. jedná se v podstatě o příležitostný přívýdělek.*“¹⁰⁶ Pod pojmem jiný mimořádný příjem lze rozumět zejména výhry ze soutěží a loterií, příjmy z krátkodobého pronájmu majetku, příjmy z vedlejšího podnikání, příjmy z autorských a průmyslových práv,¹⁰⁷ spropitné či vyplacený daňový bonus.¹⁰⁸ Jednalo-li by se o příjmy pravidelné, bylo by z důvodu změny výše příjmů dlužníka, z nichž se provádějí splátky, na místě zvážit změnu rozhodnutí o schválení oddlužení dle § 407 odst. 3 InsZ.¹⁰⁹

Příjmy podléhající oddlužení plněním splátkového kalendáře je však nezbytné vymezit i negativně, tzn. je třeba určit příjmy, které jsou z oddlužení vyloučeny. V první řadě není postižitelným příjmem majetek, který je v souladu s § 207 a 208 InsZ z majetkové podstaty vyloučen, zejména tedy majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí (např. dle § 317 OSŘ nepodléhají výkonu rozhodnutí dávky pomoci v hmotné nouzi či příspěvek na bydlení, nadto judikatorní praxe dovodila, že postihnout nelze ani cestovní náhrady či stravné¹¹⁰). Dále z ust. § 409 odst. 2 InsZ vyplývá, že z oddlužení vyloučeným příjmem je i majetek nabytý z té části příjmů dlužníka, která nepodléhá oddlužení a majetek náležející do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, vyjma majetku sloužícího k zajištění. Rozhodne-li se dlužník tento majetek zcizit, má jeho právní jednání za následek pouze přeměnu tohoto majetku na finanční prostředky, tj. jedná se pouze o změnu v druhu majetku,

¹⁰⁵ Další pravidelný příjem typický pro oddlužení představuje plnění na základě darovacích smluv či smluv o důchodu uzavřených dle § 392 odst. 3 InsZ.

¹⁰⁶ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1281-1305.

¹⁰⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1390-1398.

¹⁰⁸ KRHUT, Rostislav, 2012. *Insolvenční poradna*. In: kn.cz [online]. 1. 8. [cit. 21. 10. 2017]. Dostupné z <http://www.kn.cz/clanek/insolvenzni-poradna-29>.

¹⁰⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1281-1305.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013.

nikoliv o příjem dlužníka ve smyslu navýšení jeho majetku¹¹¹, a proto výtěžek z prodeje tohoto majetku náleží dlužníkovi a jako takový nebude užít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře.¹¹² K úhradě jednotlivých splátek nelze použít ani ty příjmy, které se sice na první pohled jeví jako příjmy dlužníka, ve skutečnosti však jde o příjmy třetí osoby vyplácené k rukám dlužníka, který pro tuto třetí osobu představuje pouze tzv. platební místo – typicky půjde o výživné či sirotčí důchod vyplácený ve prospěch nezletilého dítěte v péči dlužníka.¹¹³

5. 2. 1 Povinnosti dlužníka během splátkového kalendáře

V zájmu naplnění zásady co nejvyššího uspokojení věřitelů InsZ dlužníkovi v § 412 ukládá celou řadu povinností, k jejichž plnění je dlužník zavázán po celou dobu trvání účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře, zpravidla tedy po dobu 5 let. Je tak výslovně zakotvena dlužníková povinnost vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a pro případ nezaměstnaného dlužníka povinnost o získání příjmu usilovat. *„Jestliže na trhu práce vytvářeném pro osoby v evidenci nezaměstnaných není k dispozici práce odpovídající jeho vzdělání a kvalifikaci, pak dlužník nesmí odmítnout jakoukoliv práci, kterou bude schopen vykonávat. Kdyby tak učinil, nemůže to mít jiný následek než ten, že ztratí ekonomické výhody spojené s oddlužením a jeho úpadek bude řešen konkursem.“*¹¹⁴ Ztráta zaměstnání, v jejímž důsledku dlužník není schopen hradit měsíční splátky předpokládané podle schváleného oddlužení, tedy automaticky nevede k postupu podle § 418 odst. 1 písm. a) InsZ - ke zrušení schváleného oddlužení pro neplnění podstatných povinností dlužníkem, je-li zřejmé, že dlužník řádně své povinnosti uvedené v § 412 odst. 1 a 3 InsZ plní, tedy zejména že o získání příjmu (nového zaměstnání) aktivně usiluje. Avšak není vyloučeno, že v důsledku dlouhodobé ztráty zdroje příjmů dojde ke zrušení oddlužení na základě § 418 odst. 1 písm. b) InsZ – pro nemožnost splnit podstatnou část splátkového kalendáře.¹¹⁵

Vůči ostatním procesním subjektům (insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru) má dlužník povinnost oznamovací, jde-li o změnu jeho bydliště (resp. sídla) či zaměstnání a povinnost informační spočívající v povinnosti předkládat pravidelné pololetní přehledy veškerých svých dosažených příjmů. Dlužník nesmí žádný ze svých

¹¹¹ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 210.

¹¹² HRŮŠA, Lukáš, 2015. *Jiný mimořádný příjem v oddlužení plněním splátkového kalendáře*. In: epravo.cz [online]. 22. 6. [cit. 25. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jiny-mimoradny-prijem-v-oddluzeni-plnenim-splatkoveho-kalendare-98072.html>.

¹¹³ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 210.

¹¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 3VSPH 607/2010-B-35.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013.

pravidelných či mimořádných příjmů zatajit, třebaže by se domníval, že se jedná o příjem nepodléhající oddlužení; za účelem kontroly mohou výše uvedené procesní subjekty požadovat předložení daňových přiznání. Nepřiznáním veškerých příjmů se dlužník vystavuje riziku zrušení oddlužení dle § 418 InsZ, ať už z důvodu neplnění podstatných povinností v oddlužení, nebo z důvodu nepoctivého záměru dlužníka. Zde se projevuje nedokonalost právní úpravy, neboť mnohé příjmy nejsou v daňových přiznáních vůbec reflektovány, ať už v důsledku protiprávního jednání dlužníka (typicky nepřiznané příjmy z „práce načerno“) nebo v důsledku zákonných výluk (do daňového přiznání se např. neuvádějí příjmy osvobozené od daně z příjmů fyzických osob, kterými jsou mimo jiné dary od příbuzného),¹¹⁶ a tak nebudou výjimečné situace, kdy zatajování příjmů dlužníkem nebude vůbec odhaleno.

Dlužníkovi je dále zapovězeno některého ze svých věřitelů zvýhodňovat, jakož i přijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Povinnost vydat hodnoty získané dědictvím a darem insolvenčnímu správci ke zpeněžení za účelem použití výtěžku k mimořádným splátkám je doplněna zákazem dar či dědictví odmítnout bez souhlasu insolvenčního správce pod sankcí neplatnosti takového právního jednání. Dlužník souhlas insolvenčního správce potřebuje rovněž k uzavření dohody o vypořádání dědictví, podle níž má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl.

5. 2. 2 Rozsah měsíční splátky

Dlužník je dle § 398 odst. 3 InsZ povinen splácet svým nezajištěným věřitelům měsíčně ze svých příjmů částku v rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí uspokojeny přednostní pohledávky. Výpočet postižitelné částky se tak v případě příjmu, kterým je mzda či jiný obdobný příjem dle § 299 OSŘ řídí ustanoveními § 277 až 299 OSŘ upravujícími výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. Nejprve je třeba stanovit výši tzv. základní částky (nezabavitelné částky), která dlužníkovi nesmí být sražena. Základní částka odpovídá dvěma třetinám součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu,¹¹⁷ přičemž částka normativních nákladů na bydlení se dle § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel. Má-li dlužník vyživovací povinnost (vůči nezaopatřeným dětem, manželovi), tvoří základní částku součet nezabavitelné částky dlužníka a částky odpovídající jedné čtvrtině nezabavitelné částky za každou jím

¹¹⁶ Ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

¹¹⁷ Životní minimum upravuje zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Pro určení normativních nákladů na bydlení vycházíme z § 26 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

vyživovanou osobu. Následně takto vypočtenou základní částku odečteme od čistého příjmu. Ze zbytku čistého příjmu lze bez omezení srazit vše nad součet částky životního minima a normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu.¹¹⁸ Ze zbývající částky (resp. je-li rozdíl mezi čistým příjmem a základní částkou nižší než součet životního minima a normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu) lze následně srazit dvě třetiny, tj. částku v rozsahu odpovídajícím uspokojení přednostních pohledávek.

Jak již bylo uvedeno výše, mzda a obdobné pravidelně vyplácené příjmy dle § 299 OSŘ nemusejí být jedinými dlužníkovými příjmy, neboť dlužník je k úhradě splátek povinen užít i takový příjem, který je poskytován nepravidelně nebo nemá povahu mzdy a jiného příjmu (např. výhry ze soutěží a loterií či úhrady z autorských práv).¹¹⁹ Takové příjmy budou na základě § 398 odst. 3 InsZ postiženy dle ust. § 312 až 319 OSŘ upravujících výkon rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek¹²⁰, zpravidla tedy v celém rozsahu, v některých případech v rozsahu tří pětin (jde-li o pohledávky podnikajících fyzických osob vzniklé při jejich podnikatelské činnosti nebo pohledávky autorské odměny).¹²¹ Lze se však setkat i s názorem, že jelikož tyto příjmy nespádají mezi příjmy zahrnuté do splátkového kalendáře, tedy mezi příjmy předpokládané § 398 odst. 3 InsZ, nelze je postihnout podle ustanovení upravujících výkon rozhodnutí či exekuci pro přednostní pohledávky, nýbrž budou s odkazem na § 412 odst. 1 písm. b) InsZ použity k mimořádným splátkám automaticky v celém rozsahu.¹²²

5. 2. 3 Výplata splátek nezajištěným věřitelům

Výplatu jednotlivých splátek ve prospěch nezajištěných věřitelů provádí ke dni měsíce určenému rozhodnutím o schválení oddlužení insolvenční správce, k jehož rukám jsou postižitelné části dlužníkových příjmů poukazovány, a to podle procentuálního poměru nezajištěných pohledávek určeného ve zprávě pro oddlužení. Termín první splátky včetně označení příjmů, z nichž má být uhrazena je obligatorní součástí rozhodnutí o schválení oddlužení, kterou je i příkaz plátcí mzdy dlužníka či plátcí jiného příjmu dlužníka dle § 299 OSŘ, aby po doručení tohoto rozhodnutí, třebaže dosud nenabylo právní moci, prováděl ze mzdy či jiného příjmu dlužníka srážky v zákonném rozsahu a tyto zasílal insolvenčnímu správci. Pro práva a povinnosti plátce mzdy platí přiměřeně ustanovení § 276 až 302 OSŘ.

¹¹⁸ Ustanovení § 2 nař. vlády č. 595/2006 Sb.

¹¹⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1281-1305.

¹²⁰ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1281-1305.

¹²¹ Ustanovení § 318 a 319 odst. 1 OSŘ.

¹²² VIDOVIČOVÁ, Lenka. *K problematice výše srážek z příjmů dlužníka při oddlužení prováděného splátkovým kalendářem*. In: asis.cz [online]. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.asis.cz/create_file.php?id=299.

Insolvenční správce z obdržené částky přednostně v plné výši uspokojí pohledávky za majetkovou podstatou uvedené v § 168 InsZ (tedy i svou odměnu a hotové výdaje¹²³, nejsou-li kryty zálohou dle § 136 odst. 4 InsZ) a pohledávky jim postavené na roveň dle § 169 InsZ, typicky pohledávky na výživném ze zákona, ale jen za předpokladu, že částka měsíčního výživného byla určena soudním rozhodnutím. Má-li dlužník zákonnou vyživovací povinnost, avšak jeho platební povinnost nebyla stanovena soudem, plátce dlužníkovu příjmu tuto vyživovací povinnost zohlední již při výpočtu postižitelné části dlužníkovu příjmu příslušným zvýšením nezabavitelné částky (tj. o jednu čtvrtinu na každou vyživovanou osobu) a výživné tedy nebude uspokojováno jako pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.¹²⁴ Insolvenční správce následně zbývající částku rozvrhne poměrně mezi nezajištěné věřitele. Byla-li některá z pohledávek pojatých do oddlužení popřena, částky určené pro uspokojení věřitele této sporné pohledávky budou až do pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu v incidenčním sporu deponovány u insolvenčního správce, který je následně vyplatí věřiteli popřené pohledávky (došlo-li ke zjištění pohledávky), nebo je poměrně rozdělí mezi ostatní věřitele jako mimořádnou splátku (nebyla-li pohledávka zjištěna).¹²⁵

5. 2. 4 Postavení zajištěného věřitele v oddlužení plněním splátkového kalendáře

Věřitelé, jež mají svou pohledávku zajištěnou některým ze způsobů dle § 2 písm. g) InsZ, mohou v zájmu dosažení svého co nejvyššího uspokojení volit hned mezi několika procesními postupy. Za prvé je třeba zmínit, že v některých případech pro ně nejvhodnější variantou bude přihlásit svou pohledávku jako nezajištěnou, přičemž tento postup posvětil i Vrchní soud v Praze, když konstatoval, že *„je zcela na volbě věřitele, zda svoji zajištěnou pohledávku uplatní v insolvenčním řízení jako zajištěnou pohledávku, či nikoliv. (...) Nejedná se o vadu či neúplnost přihlášky, nepřichází proto v úvahu ani postup dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona výzvou insolvenčního správce vůči věřiteli, aby opravil nebo doplnil přihlášku pohledávky. Obecně vzato není žádný věřitel povinen uplatňovat vůči dlužníku zajištění své pohledávky a je zcela na jeho rozhodnutí, jakým způsobem bude nárok uplatňovat.“*¹²⁶ Pro věřitele tento postup bude výhodný zejména v případě, kdy k předmětu zajištění uplatňuje své právo ze zajištění další věřitel s lepším pořadím a je tedy zřejmé, že výtěžek zpeněžení

¹²³ Dle § 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb. činí odměna insolvenčního správce 750 Kč a dle § 7 mu náleží náhrada hotových výdajů ve výši 150 Kč.

¹²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 9. 2011, sp. zn. 3 VSPH 638/2011.

¹²⁵ Ustanovení § 411 odst. 2 InsZ.

¹²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, sp. zn. 104 VSPH 126/2014-38.

předmětu zajištění bude postačovat toliko k uspokojení zajištěného věřitele s lepším pořadím.¹²⁷ Přihlásí-li věřitel svou pohledávku jako nezajištěnou, je mimo jiné oprávněn k hlasování o způsobu oddlužení (§ 402 InsZ) a následnému podávání námitek proti oddlužení (§ 403 InsZ) a v případě schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře bude jeho pohledávka uspokojována pravidelnými měsíčními splátkami z budoucích příjmů dlužníka. Věřitel by však měl důkladně zvážit, zda přihlášením své zajištěné pohledávky jako pohledávky v celém rozsahu nezajištěné nedojde k takovému navýšení celkové sumy nezajištěných pohledávek, které by povolení oddlužení s ohledem na předpokládanou výši budoucích příjmů dlužníka a podmínku minimálního 30procentního uspokojení nezajištěných věřitelů [§ 395 odst. 1 písm. b) InsZ] vylučovalo.

Druhým z možných postupů je, že věřitel řádně a včas svou pohledávku přihlásí jako zajištěnou (svého zajištění se dle § 166 InsZ musí v přihlášce výslovně dovolat) a požádá o zpeněžení předmětu zajištění, které provede insolvenční správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nejdříve však po zjištění pravosti, výše a pořadí zajištěné pohledávky (§ 409 odst. 3 InsZ). Zajištění věřitelé jsou dle § 398 odst. 3 InsZ uspokojování výhradně z výtěžku zpeněžení zajištění, při němž se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu a insolvenční správce je tedy vázán v souladu s § 293 InsZ pokyny zajištěných věřitelů, ledaže má za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji nežli postupem odpovídajícím takovému pokynu. Výtěžek zpeněžení zajištění vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli teprve poté, co odečte náklady spojené se správou a zpeněžením předmětu zajištění,¹²⁸ částku odpovídající odměně insolvenčního správce a částku připadající na uspokojení osoby odpovědné za správu domu a pozemku v případě zpeněžení jednotky v domě dle § 298 odst. 8 InsZ. Vznikne-li po úplném uspokojení pohledávky zajištěného věřitele přebytek výtěžku ze zpeněžení předmětu zajištění (tzv. hyperocha), nelze jej považovat za mimořádný příjem dlužníka dle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ, jenž by byl dlužník povinen použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře, neboť jde v podstatě jen o transformaci stávajícího majetku dlužníka, tj. nejde o příjem ve smyslu zvětšení majetku dlužníka, a proto se hyperocha vydá dlužníkovi do jeho volné dispozice.¹²⁹

¹²⁷ KAPLAN, Daniel, ŠERÁ, Michaela, 2012. *Několik poznámek k oddlužení z hlediska zajištěného věřitele*. In: epravo.cz [online]. 15. 2. [cit. 29. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-oddluzeni-z-hlediska-zajisteneho-veritele-80725.html>.

¹²⁸ Dle § 298 odst. 4 InsZ náklady spojené se zpeněžením mohou být odečteny nejvýše v rozsahu 5 % výtěžku zpeněžení, náklady spojené se správou nejvýše v rozsahu 4 %, ledaže zajištěný věřitel souhlasí s odečtením nákladů ve větším rozsahu.

¹²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2016, sp. zn. 4 VSPH 238/2016-B-41.

Poněkud složitější a do značné míry sporná situace nastává v případě, že výtěžek zpeněžení zajištění k plnému uspokojení pohledávky zajištěného věřitele nebude postačovat. Věřitelé argumentují zněním § 167 odst. 3 InsZ, dle něhož je-li hodnota zajištění podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou, jejíž uspokojení by tedy mělo být možné dosáhnout plněním v rámci splátkového kalendáře. Tomuto názoru podporujícímu možnost tzv. štěpení zajištěných pohledávek přisvědčil i Vrchní soud v Praze, dle jehož usnesení lze „v insolvenčním řízení přihlásit pohledávku zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, pokud věřitel dospěje k závěru, že zástava má nižší hodnotu než celá zajištěná pohledávka.“¹³⁰ S tímto závěrem však s odkazem na doslovné znění § 398 odst. 3 InsZ, dle něhož se zajištění věřitelé uspokojují jen a pouze z výtěžku zpeněžení zajištění, nesouhlasí jiný senát téhož soudu. „(O)dvací soud podotýká, že se v otázce (dodatečného) dělení (jediné) přihlášené pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou tak, aby mohla být v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojena jak ze zpeněžení předmětu zajištění, tak v rámci splátek, s náhledem odvolatelky (...) neztotožňuje; je-li totiž zajišťovacím instrumentem zajištěna celá přihlášená pohledávka, nelze ji toliko procesním způsobem rozdělit (dodatečně) na část zajištěnou a nezajištěnou (a obejít tím pravidlo stanovené v ust. § 398 odst. 3 IZ, dle něhož se zajištění věřitelé uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění), neboť takový stav by neodpovídal hmotnému právu (...). Ust. § 167 odst. 3 IZ, jehož se odvolatelka dovolávala, nemůže na tomto závěru nic změnit, neboť ta část pohledávky, jež by se dle uvedeného ustanovení považovala za nezajištěnou, nemůže být (na rozdíl od uspokojení v konkursu) s ohledem na znění ust. 398 odst. 3 věty poslední před středníkem IZ uspokojena jinak, než způsobem tam stanoveným (tedy nikoli splátkovým kalendářem).“¹³¹ K tomuto názoru se lze přiklonit i s odkazem na znění § 402 odst. 1 InsZ, dle něhož zajištění věřitelé nehlasují o způsobu oddlužení ani v tom rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. „Z uvedeného lze učinit závěr, že v oddlužení se zásadně nepřihlíží k té části pohledávky zajištěného věřitele, o kterou pohledávka převyšuje hodnotu zajištění určenou znalcem, a to až do okamžiku zpeněžení zajištění.“¹³² Jestliže po rozdělení výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zůstane část zajištěné pohledávky neuspokojena, tato

¹³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, sp. zn. 104 VSPH 126/2014-38.

¹³¹ Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 2 VSPH 405/2014-P4-9.

¹³² HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1281-1305.

neuhrazená část se nestává pohledávkou nezajištěnou a nelze ji uspokojit v rámci splátkového kalendáře.¹³³

Konečně dlužník může zvolit procesní postup, kdy svou pohledávku přihlásí jako zajištěnou, avšak o zpeněžení předmětu zajištění nepožádá. V takovém případě zůstane zachováno jeho právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění i po vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od zbytku dluhů dle § 414 a 415 InsZ. Výše uvedené platí i pro případ, kdy zajištěný věřitel sice o zpeněžení předmětu zajištění požádal, avšak k takovému zpeněžení z různých důvodů nedošlo.¹³⁴

5. 2. 5 Podnikatel v oddlužení plněním splátkového kalendáře

S účinností revizní novely insolvenčního zákona, která od 1. 1. 2014 zpřístupnila oddlužení rovněž podnikajícím fyzickým osobám, vyvstala zásadní otázka, jež nebyla vyřešena ani rozsáhlou novelou č. 64/2017 Sb., a sice jak postupovat při postihování budoucích příjmů takového dlužníka za účelem plnění splátkového kalendáře. Dlužníci-podnikatelé totiž namísto příjmů ze závislé činnosti, jejichž postih dle ustanovení OSŘ upravujících srážky ze mzdy nečiní větší obtíže, disponují jak pravidelnými, tak nahodilými příjmy z podnikatelské činnosti, jež navíc v meziměsíčním srovnání mohou vykazovat značné výkyvy. Jelikož soudy k řešení této otázky přistupují značně nejednotně, lze v jejich rozhodování vysledovat hned několik metod, jak s příjmy z podnikání zacházet.

První postup se opírá o znění § 398 odst. 3 InsZ, resp. o znění poznámky pod čarou vztahující se k tomuto ustanovení (třebaže poznámky pod čarou jsou dle konstantní judikatury Ústavního soudu pouze legislativní pomůckou bez normativního charakteru),¹³⁵ která odkazuje na § 279 odst. 2 OSŘ, tedy na ustanovení upravující rozsah srážek ze mzdy. Ustanovení § 279 OSŘ se dle tohoto postupu použije analogicky i na příjmy z podnikání. Základem pro výpočet srážek ze mzdy je čistá mzda, v případě podnikatele proto analogicky půjde o čistý příjem, tedy o reálně dosažený příjem ponížený o skutečně vynaložené náklady na jeho dosažení a udržení. Tyto výdaje dlužník musí doložit, nelze se spokojit s uplatněním výdajových paušálů. Čistý příjem bude následně postižen za použití výpočtové metody užívané pro exekuci srážkami ze mzdy, a to včetně výpočtu nezabavitelné částky. Na této metodě postihování příjmů podnikajícího dlužníka se shodla i gremiální porada insolvenčních

¹³³ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 87.

¹³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 1VSPH1304/2014-B-14.

¹³⁵ Např. nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98.

soudců Nejvyššího a obou vrchních soudů konaná v únoru 2014.¹³⁶ Vzhledem k nepravdivosti v nabývání i výši podnikatelských příjmů praktický postup při schvalování oddlužení probíhá tak, že soud odhadne průměrný měsíční čistý příjem dlužníka, přičemž základním vyhodnocovacím obdobím pro jeho zjištění bude zpravidla kalendářní rok, následně určí základní nepostižitelnou částku náležející dlužníku a fixní částku zálohově poskytovanou pro účely plnění splátkového kalendáře s tím, že jednou ročně se provede přesný výpočet na základě skutečně dosažených čistých příjmů a zúčtují se zálohy, přičemž případný přeplatek se vrátí dlužníkovi, v případě nedoplatku se dlužníkovi uloží jej doplatit.¹³⁷ Problematický je tento postup v tom směru, že dlužníci zpravidla nevedou účetnictví ani daňovou evidenci a ve svých daňových přiznáních uplatňují výdajové paušály a z tohoto důvodu nedisponují doklady prokazujícími skutečně vynaložené výdaje. Navíc není dosud jednoznačně vyřešena otázka, zda se za základ pro srážky z příjmů považují čisté příjmy před, nebo po zdanění.¹³⁸

Druhý možný postup je v podstatě modifikací a zjednodušením postupu prvního v tom směru, že nepředpokládá roční zúčtování. Výše měsíční splátky je zde určena kvalifikovaným odhadem soudu, přičemž insolvenční správce by měl zajistit co nejvíce údajů o podnikání dlužníka tak, aby se uspokojení nezajištěných věřitelů při splátkách v soudem přesně určené výši co nejvíce blížilo jejich uspokojení v případě, kdy by byla použita metoda první počítající s ročním zúčtováním záloh.¹³⁹

Třetí metoda postihuje příjmy z dlužníkovy podnikání analogicky podle ustanovení § 318 OSŘ, tedy podle ustanovení upravujícího výkon rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek, konkrétně pohledávek vzniklých při podnikatelské činnosti dlužníka, které podléhají výkonu rozhodnutí pro přednostní pohledávky, a tedy i splátkám v rámci oddlužení v rozsahu tří pětín. Tento postup však může vést ke značnému poškození dlužníka, neboť jsou postihovány pohledávky vzniklé při podnikatelské činnosti, tzn. tržby, aniž by byly brány v potaz skutečně vynaložené náklady či nezabavitelná částka náležející dlužníku ve výši zohledňující počet jím vyživovaných osob. Dlužník tak ze zbylých 40 % svých tržeb musí

¹³⁶ KRHUT, Rostislav, 2014. *Insolvenční poradna*. In: kn.cz [online]. 1. 11. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/insolvenni-poradna-61>.

¹³⁷ KRHUT, Rostislav, 2017. *Příjmy z podnikání v oddlužení splátkovým kalendářem*. In: insolvenznizona.cz [online]. 13. 1. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-prijmy-z-podnikani-v-oddluzeni-splatkovym-kalendarem/>.

¹³⁸ VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára, 2017. *Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor*. In: epravo.cz [online]. 13. 10. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>.

¹³⁹ KRHUT, Rostislav, 2017. *Příjmy z podnikání v oddlužení splátkovým kalendářem*. In: insolvenznizona.cz [online]. 13. 1. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-prijmy-z-podnikani-v-oddluzeni-splatkovym-kalendarem/>.

uhradit jednak výdaje spojené s podnikáním, jednak náklady na krytí životních potřeb jeho a jím vyživovaných osob, což v mnoha případech může být vnímáno jako postup likvidační, neboť dlužníkovi zůstane méně, než odpovídá nezabavitelné částce.¹⁴⁰ Nevýhodnost tohoto postupu z pohledu dlužníka oproti postupu prvnímu, založenému na § 279 OSŘ, lze ilustrovat na následujícím příkladu. Předpokládejme, že dlužníkovi hrubé příjmy z podnikání jsou 20 000 Kč, jeho náklady spojené s podnikáním odpovídají částce 6 000 Kč. Při použití první metody dlužníkovi měsíčně zůstane 8 770 Kč, zatímco po použití výpočtu dle § 318 OSŘ by mu po odečtení nákladů spojených s podnikáním zbylo na uspokojování životních potřeb pouze 2 000 Kč (uvedené částky je dále třeba ponížít o odměnu insolvenčního správce). Možným řešením této situace je snížení měsíčních splátek na základě žádosti o stanovení nižších než zákonných splátek dle § 398 odst. 4 InsZ.

Možným je i postup nastíněný v instrukci senátu 37 a 67 INS Krajského soudu v Praze rozeslané insolvenčním správcům dne 3. 7. 2017, jehož podstatou je kombinované použití § 318 a 279 OSŘ. Základem pro výpočet měsíčních splátek je i zde hrubý příjem dlužníka, z něhož se k uspokojení nezajištěných věřitelů srazí tři pětiny. Z těchto tří pětin se však ve prospěch dlužníka odečte nezabavitelná částka dle § 279 OSŘ, instrukce se však nezabývá otázkou, co bude základem pro její výpočet. Dlužníkovi tak zůstane 40 % jeho tržeb plus nezabavitelná částka.¹³⁶

Z uvedeného, nikoliv však vyčerpávajícího výčtu možného postupu jednotlivých insolvenčních soudů a soudců je zřejmé, že jednoznačné legislativní zakotvení transparentní metody výpočtu srážek z příjmů z podnikatelské činnosti je nasnadě, neboť jen tak lze zaručit spravedlivý přístup k dlužníkům – podnikatelům v oddlužení.

5. 2. 6 Splátkový kalendář s nižším než zákonným rozsahem splátek

Navrhne-li dlužník oddlužení plněním splátkového kalendáře, může zároveň v návrhu na povolení oddlužení prostřednictvím vyplnění kolonky č. 14 příslušného formuláře insolvenční soud požádat o stanovení nižších než zákonem určených měsíčních splátek, přičemž musí uvést i navrhovanou výši měsíčních splátek nebo způsob jejich určení (tímto návrhem však insolvenční soud není vázán) a vysvětlit důvody, které vedly k jeho úpadku (§ 391 odst. 2 InsZ). Možnost takového postupu byla zavedena novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 217/2009 Sb. s účinností od 20. 7. 2009 a může jí využít dlužník, který

¹⁴⁰ VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára, 2017. *Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor*. In: epravo.cz [online]. 13. 10. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>.

v oddlužení nabízí „podstatně vyšší míru celkového uspokojení svých nezajištěných věřitelů (50 % a více) než při základní variantě (30 % a více).“¹⁴¹ Dlužníkovi, jehož žádosti o stanovení nižších než zákonných splátek bylo vyhověno, tak z jeho příjmů zůstane více, než činí nezabavitelná částka,¹⁴² ovšem pouze za předpokladu naplnění základní podmínky uvedené v § 398 odst. 4 InsZ, a sice že nezajištění věřitelé obdrží plnění ve výši odpovídající alespoň 50 % jejich pohledávek, resp. ve výši, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, což má působit jako motivační faktor pro věřitele, kteří by z obavy z možného snížení svého uspokojení v oddlužení plněním splátkového kalendáře pod zákonnou 30 % hranici při hlasování o způsobu oddlužení mohli upřednostňovat zpeněžení majetkové podstaty, které by se následně mohlo ukázat jako neefektivní.¹⁴³ Insolvenční soud při posuzování dlužníkovy žádosti přihlédne i k dalším okolnostem vyjmenovaným v § 398 odst. 4 InsZ, tedy mimo jiné i k doporučení věřitelů, které nezajištění věřitelé přijímají buď na schůzi věřitelů dle § 399 odst. 1 InsZ, anebo mimo schůzi věřitelů dle § 400 odst. 1 InsZ, avšak insolvenční soud tímto přijatým doporučením vázán není. Negativní stanovisko věřitele jej následně opravňuje k podání odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře s nižším než zákonným rozsahem splátek (§ 406 odst. 4 InsZ).

Třebaže by se z dikce § 398 odst. 4 InsZ mohlo zdát, že o stanovení nižších než zákonných splátek může dlužník požádat nejpozději v návrhu na povolení oddlužení, případně v odůvodněných případech nejpozději při jednání s insolvenčním správcem dle § 410 odst. 2 InsZ, jinak k jeho žádosti nebude přihlíženo, praxe insolvenčních soudů umožňuje uplatnění této žádosti i po schválení oddlužení, a to na základě § 407 odst. 3 InsZ. Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře totiž s ohledem na relativně dlouhou dobu trvání jeho účinků není nezměnitelné, nýbrž je vydáváno s výhradou podstatné změny poměrů (rebus sic stantibus) v porovnání s poměry, které zde byly v době schválení oddlužení. Změnili se tedy podstatně okolnosti rozhodné pro výši a další trvání stanovených měsíčních splátek, může soud i bez návrhu rozhodnutí o schválení oddlužení změnit, tedy může dlužníkovi určit splátku v nižším než zákonném rozsahu, avšak pouze za splnění obdobných podmínek, jež jsou stanoveny pro posouzení žádosti o nižší splátky v § 398 odst. 4 InsZ, zejména potom za splnění podmínky alespoň 50 % uspokojení nezajištěných věřitelů.¹⁴⁴ Změnou poměrů se rozumí změna poměrů osobních či majetkových, která odůvodňuje snížení výše splátky pod

¹⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb.

¹⁴² JIRMÁSEK, Tomáš, 2014. *Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu*. In: epravo.cz [online]. 3. 11. [cit. 28. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>.

¹⁴³ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 216.

¹⁴⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. 3 VSPH 767/2012-B-37.

její zákonnou výši, příkladmo půjde o změnu výše příjmu dlužníka, změnu počtu dlužníkem vyživovaných osob, změnu nákladů na bydlení, změnu zdravotního stavu,¹⁴⁵ případně o investici do vzdělání či rekvalifikace.¹⁴⁶

5. 3 Kombinace obou způsobů provedení oddlužení

Novela § 398 odst. 1 InsZ provedená zákonem č. 64/2017 Sb. zakotvila možnost schválit oddlužení plněním splátkového kalendáře v kombinaci se zpeněžením majetkové podstaty nebo její části, jestliže takové řešení navrhne insolvenční správce a dlužník učiní výslovné souhlasné prohlášení v tomto směru. Nejde však o nový způsob provedení oddlužení, neboť tento postup insolvenční soudy, opírajíce se o konzistentní judikaturu soudů vrchních,¹⁴⁷ aplikovaly již před účinností výše zmíněné novely, a to za předpokladu, že s takovým způsobem řešení dlužník výslovně souhlasil a sám jej v návrhu na povolení oddlužení nabídl, přičemž i zde disponovali nezajištění věřitelé právem o způsobu oddlužení hlasovat dle § 402 odst. 1 InsZ.¹⁴⁸ Toto řešení, ač se na první pohled může zdát nepřiměřeně tvrdé, neboť postihuje jak dlužníkův veškerý majetek náležející mu v době schválení oddlužení, tak i jeho budoucí příjmy, lze v důsledku považovat spíše za řešení prodlužnické, a to zejména z toho důvodu, že stanovení požadavku výslovného prohlášení dlužníka brání tomu, aby toto řešení bylo dlužníkovi proti jeho vůli vnuceno, a tak jej budou využívat zpravidla ti dlužníci, kteří by při garantované míře nejnižšího uspokojení nezajištěných věřitelů na oddlužení provedené jen jedním z uvedených způsobů vůbec nedosáhli, čímž by se vystavili riziku řešení svého úpadku či hrozícího úpadku konkursem.

¹⁴⁵ JIRMÁSEK, Tomáš, 2014. *Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu*. In: epravo.cz [online]. 3. 11. [cit. 28. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>.

¹⁴⁶ PAULDURA, Lukáš, 2016. *Žádost o nižší splátky v průběhu oddlužení a použití § 407 insolvenčního zákona*. In: bulletin-advokacie.cz [online]. 4. 4. [cit. 29. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zadost-o-nizsi-splatky-v-prubehu-oddluzeni-a-pouziti-407-insolvencniho-zakona?browser=full>.

¹⁴⁷ Např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 3 VSOL 375/2011-A-13 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 100/2012.

¹⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 1 VSPH 1533/2012-B-23.

6 Průběh řízení od rozhodnutí o povolení oddlužení do rozhodnutí o schválení oddlužení

Rozhodnutí o povolení oddlužení, zpravidla spojené s rozhodnutím o úpadku (§ 148 odst. 3 InsZ) sice stanovuje způsob řešení úpadku, nicméně ve vztahu k rozhodnutí o schválení oddlužení jej lze považovat pouze za procesní „mezistupeň“¹⁴⁹, což lze dovozovat především z toho, že teprve v rozhodnutí o schválení oddlužení je stanoven konkrétní způsob uspokojování přihlášených pohledávek. Navíc soud oddlužení dle § 397 odst. 1 InsZ povolí i v pochybnostech o tom, zda je dlužník oprávněn návrh na povolení oddlužení podat (tj. zejména v pochybnostech o tom, zda má dlužník dluhy z podnikání, které by řešení úpadku oddlužením bránily), přičemž následné opětovné přezkoumání naplnění zákonných podmínek oddlužení i s ohledem na nově zjištěné skutečnosti je předpokladem pro vydání rozhodnutí o schválení oddlužení, proti němuž je nadto na rozdíl od rozhodnutí o povolení oddlužení odvolání přípustné (§ 406 odst. 4 InsZ.)

Procesní fáze mezi povolením oddlužení a jeho schválením se vyznačuje významnou úlohou nezajištěných věřitelů, kteří jednak hlasují o konkrétním způsobu oddlužení, případně i o doporučení k žádosti dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek, jednak tito hlasující věřitelé mohou podávat námitky ohledně skutečností, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, a které mohou insolvenční soud vést až k neschválení oddlužení a rozhodnutí o konkursu dle § 405 InsZ. Klíčovou roli v této fázi řízení zastává insolvenční správce, jehož postavení bylo významně posíleno novelou insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb., jež na něj přenesla část agendy insolvenčních soudů, přičemž za nejvýznamnější změnu v tomto ohledu lze považovat zrušení přezkumného jednání a jeho nahrazení insolvenčním správcem vypracovanou zprávou o přezkumu.

6.1 Hlasování věřitelů o způsobu oddlužení

I když je dlužník oprávněn v souladu s § 391 odst. 1 písm. d) InsZ v návrhu na povolení oddlužení uvést jím preferovaný způsob oddlužení, konečné rozhodnutí o tom, zda dlužník vstoupí do oddlužení zpeněžením majetkové podstaty či plněním splátkového kalendáře (případně kombinací obou způsobů) náleží nezajištěným věřitelům. Novela č. 64/2017 Sb. se významně dotkla též procesní úpravy rozhodování o způsobu oddlužení. S účinností od 1. 7. 2017 se schůze věřitelů, na níž má být hlasováno o způsobu oddlužení, stává fakultativním orgánem a koná se pouze tehdy, navrhne-li to tzv. dvojí většina věřitelů, tedy nadpoloviční

¹⁴⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1273-1277.

většina všech věřitelů (většina počítaná podle „hlav“), jejichž pohledávky počítané podle výše představují zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek (§ 399 odst. 1 InsZ jako lex specialis k § 47 InsZ). Ke svolání schůze tedy nebude postačovat návrh kvalifikované minority věřitelů (tj. minimálně dvou věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek), jak tomu bylo před účinností novely a nadále zůstalo zachováno pro schůze věřitelů v konkursu a reorganizaci.¹⁵⁰ Motivem této změny byla nízká angažovanost věřitelů, kteří zřejmě kvůli nízké hodnotě v oddlužení uplatňovaných pohledávek nejevili zájem o účast na obligatorně svolávané schůzi věřitelů, která se tak stala schůzí ryze formální a poměrně nákladnou, a to i s ohledem na povinnou účast soudce, insolvenčního správce a dlužníka.¹⁵¹

Je-li dle § 148 odst. 3 InsZ rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, je jeho obligatorní náležitostí výzva nezajištěným věřitelům, aby do 7 dnů od zveřejnění zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku konání schůze věřitelů dle § 399 navrhli. Zpráva pro oddlužení vypracovaná insolvenčním správcem je další novum zavedené touto novelou a významná je zejména z hlediska své informační hodnoty, neboť zhodnocuje předpokládané uspokojení věřitelů při různých způsobech realizace oddlužení a pro případ oddlužení plněním splátkového kalendáře obsahuje návrh distribučního schématu. Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, musí být tato zpráva insolvenčnímu soudu podána do 60 dnů od rozhodnutí o úpadku.¹⁵²

Svolané schůze věřitelů se dle § 399 odst. 2 InsZ obligatorně osobně účastní insolvenční správce a dlužník, jenž má nadto zákonem uloženou povinnost zodpovědět dotazy přítomných věřitelů. Nevyhoví-li dlužník těmto zákonným požadavkům, lze z jeho jednání dle okolností vyvodit nepoctivost záměru či lehkomyšlný nebo nedbalý přístup k plnění procesních povinností, což může vyústit v neschválení oddlužení a rozhodnutí o konkursu dle § 405 InsZ.

Třebaže návrh na konání schůze věřitelů nebyl podpořen potřebnou kvalifikovanou většinou věřitelů a schůze věřitelů se z tohoto důvodu nekoná, nelze takovou situaci považovat za vyloučení možnosti nezajištěných věřitelů hlasovat o způsobu oddlužení, neboť tito mohou využít možnosti hlasovat dle § 400 InsZ mimo schůzi věřitelů prostřednictvím hlasovacích lístků s úředně ověřeným podpisem, a to i před podáním insolvenčního návrhu (v tom případě musí být hlasovací lístek doručen dlužníkovi ve lhůtě za tím účelem dlužníkem stanovené), nejpozději však do 7 dnů od zveřejnění zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku [§ 136

¹⁵⁰ Ustanovení § 47 odst. 1 InsZ.

¹⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

¹⁵² Ustanovení § 136 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 136 odst. 3 InsZ.

odst. 2 písm. h) InsZ]. Koná-li se schůze věřitelů, je možnost věřitelů hlasovat mimo ni rovněž zachována, avšak hlasovací lístek v tom případě musí být insolvenčnímu soudu doručen nejpozději v den předcházející schůzi věřitelů, nejde-li o hlasování před zahájením insolvenčního řízení, kdy lhůtu k doručení hlasovacího lístku stanoví sám dlužník.

Ať už jde o hlasování o způsobu oddlužení na schůzi věřitelů nebo mimo ni, jsou k němu v obou případech dle § 402 InsZ oprávněni výhradně nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé právo hlasovat nemají (a to ani v rozsahu, v němž je podle znaleckého posudku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky), neboť jsou bez ohledu na způsob oddlužení uspokojováni výlučně z výtěžku zpeněžení svého zajištění. Z hlasování jsou vyloučeny i osoby dlužníkovi blízké (§ 22 ObčZ) a osoby tvořící s dlužníkem koncern (§ 79-81 ZOK), neboť u nich jsou na místě obavy z hlasování ve shodě se zájmy dlužníka, a tedy v rozporu se společným zájmem nezajištěných věřitelů.¹⁵³ Hlasování je zapovězeno též věřitelům s pohledávkami uvedenými v § 51 odst. 4 InsZ. Hlasovací právo nenáleží ani tomu nezajištěnému věřiteli, jehož pohledávka byla popřena insolvenčním správcem (popření pohledávky jiným přihlášeným věřitelem či dlužníkem nemá na hlasovací právo vliv, viz § 51 odst. 2 InsZ), ledaže mu bude přiznáno schůzi věřitelů, případně insolvenčním soudem (§ 51 odst. 1 InsZ). V případě, že pohledávka ještě nebyla zjištěna (dosud nebyla přezkoumána) nebo je sporná, může být hlasovací právo věřiteli přiznáno rozhodnutím soudu dle § 51 odst. 3 InsZ.¹⁵⁴ Konkrétní způsob oddlužení je přijat, jestliže se pro něj vyslovila prostá většina hlasů všech nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek, přičemž platí, že na každou 1 Kč pohledávky připadá 1 hlas (§49 odst. 1 InsZ). Nejde-li o případ uvedený v § 400 odst. 2 InsZ, není věřitel oprávněn svůj názor změnit. Nezíská-li některý ze způsobů oddlužení potřebnou většinu hlasů, přechází oprávnění rozhodnout o způsobu oddlužení na insolvenční soud.

Řádně přijaté usnesení schůze věřitelů o způsobu oddlužení je dle § 54 odst. 1 InsZ pro insolvenční soud závazné, třebaže by odporovalo společnému zájmu věřitelů. Nicméně Vrchní soud v Praze i přes jednoznačné znění tohoto ustanovení dovodil, že ve výjimečných případech může insolvenční soud zasáhnout a rozhodnutí věřitelů korigovat, zejména jde-li o případ, kdy *„dlužnickova ekonomická nabídka je dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, schůze věřitelů se však usnesla na druhém způsobu, kterým zjevně předepsané minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze, a kterým tudíž má být*

¹⁵³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Vyd. 3., V nakl. Leges vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 716. ISBN 9788087576809.

¹⁵⁴ Ustanovení § 49 až 53 InsZ se dle § 399 odst. 1 InsZ použijí při oddlužení obdobně.

*dlužník neodvratně (a bezdůvodně) odsouzen k neúspěšnosti oddlužení vedoucí k jeho zrušení (§ 418 IZ) a rozhodnutí o řešení úpadku konkursem.*¹⁵⁵ Avšak s tímto názorem se neztotožnil Nejvyšší soud, když uzavřel, že „nelze předpokládat, že se věřitelé budou chovat neekonomicky a v situaci, kdy (slovy odvolacího soudu) bude dlužníkova ekonomická nabídka dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, se schůze věřitelů usnese na druhém způsobu, kterým zjevně předepsané minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze. Přesto, kdyby taková situace nastala, je podle přesvědčení Nejvyššího soudu řešitelná postupem dle § 415 insolvenčního zákona. Prosadí-li věřitelé způsob oddlužení, při němž bude hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, ačkoliv při dlužníkem prosazovaném jiném (druhém) způsobu oddlužení bylo možné předpokládat, že tato podmínka bude splněna, bude zpravidla možné uzavřít, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil. Insolvenční soud v takovém případě může dlužníku přiznat osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, přestože hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek.“¹⁵⁶

Mimo rozhodování o způsobu oddlužení může být předmětem jednání na schůzi věřitelů též odstranění pochybností o naplnění podmínky subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 397 odst. 1 InsZ či volba členů věřitelského výboru (případně zástupce věřitelů) dle § 46 odst. 2 InsZ. V důsledku novely rušící obligatorní svolávání schůze věřitelů a zavádějící požadavek vysoké kvalifikované většiny věřitelů pro úspěšný návrh na její svolání (třebaže schůze věřitelů, která není svolávána za účelem projednání způsobu oddlužení, může být svolána i na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru nebo z vlastní iniciativy soudu, viz § 47 odst. 1 InsZ) je však třeba konstatovat, že ve velkém množství případů schůze věřitelů svolána vůbec nebude a věřitelé proto nebudou schopni ustanovit věřitelský výbor (jeho působnost tak bude vykonávat dle §61 InsZ insolvenční soud) ani si atrahovat jeho působnost (§ 46 odst. 2 InsZ).¹⁵⁷ Přinejmenším výkladový problém potom představuje novelizované znění § 29 InsZ týkající se možnosti věřitelů odvolat soudem ustanoveného insolvenčního správce, neboť tak mohou učinit pouze na schůzi věřitelů nejbliže následující po přezkumném

¹⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, sp. zn. 3 VSPH 34/2012.

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 91/2013.

¹⁵⁷ ŘEHÁČEK, Oldřich, MAŠEK, Jan, 2017. *Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono?* In: ceska-justice.cz [online]. 30. 6. [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>.

jednání, které se však v oddlužení nově již nekoná (§ 190 odst. 1 InsZ), což vzbuzuje obavy o možnost jeho odvolatelnosti.¹⁵⁸

Obdobně jako v případě rozhodování o způsobu oddlužení hlasují věřitelé o tom, zda při oddlužení plněním splátkového kalendáře doporučují vyhovět žádosti dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek dle § 398 odst. 4 InsZ.¹⁵⁹

6. 2 Námitky věřitelů

S ohledem na skutečnost, že dle § 397 odst. 1 InsZ není odvolání proti rozhodnutí o povolení oddlužení přípustné, mohou věřitelé svůj nesouhlas s povolením oddlužení založený na tvrzeném nesplnění předpokladů uvedených v § 389, 390 odst. 3, 393 odst. 3 a 395 InsZ (tedy na tom, že zde jsou skutečnosti jinak odůvodňující odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) kvalifikovaně uplatnit teprve prostřednictvím námitek dle § 403 odst. 2 InsZ. K podání námitek však nejsou oprávněni všichni přihlášení věřitelé, ale pouze věřitelé nezajištění, kteří jsou navíc procesně aktivní, tedy ti, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení, lhostejno zda na schůzi věřitelů nebo korespondenčně prostřednictvím hlasovacích lístků. V zájmu zajištění dostatečné informovanosti jak insolvenčního soudu, tak věřitelů je insolvenčnímu správci uložena povinnost upozornit na skutečnosti odůvodňující odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (např. na skutečnosti dokládající nepoctivost dlužníkovu záměru nebo jeho nedbalý přístup k plnění procesních povinností) ve zprávě pro oddlužení, resp. na schůzi věřitelů nejpozději před jejím rozhodnutím o způsobu oddlužení. Na schůzi věřitelů si nadto věřitelé mohou opatřit další relevantní informace prostřednictvím slyšení dlužníka dle § 399 odst. 2 InsZ.

Námitky je nezbytné uplatnit ve lhůtě, jejíž zmeškání nelze prominout (§ 83 InsZ), konkrétně v případě konání schůze věřitelů k hlasování o způsobu oddlužení nejpozději do jejího skončení, případně do 7 dnů od zveřejnění zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku, nebude-li schůze věřitelů svolána. Z uvedeného však neplyne, že by námitky musely být uplatněny nejdříve po hlasování věřitele o způsobu oddlužení, ba naopak. „*Jen z toho, že věřitel na schůzi věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení, formálně nezopakoval dříve uplatněné námitky (...), neplyne, že by insolvenční soud k těmto námitkám*

¹⁵⁸ KOZÁK, Jan, 2017. *Mgr. Jan Kozák: Na okraj novely insolvenčního zákona – Neodvolatelný správce?! (2. díl)*. In: insolvenznizona.cz [online]. 5. 1. [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-jan-kozak-na-okraj-novely-insolvenčního-zakona-neodvolatelný-spravce-2-díl/>.

¹⁵⁹ Ustanovení § 399 odst. 1 InsZ.

*neměl přihlédnout jako ke včasným námitkám (...).*¹⁶⁰ K později vzneseným námitkám se nepřihlíží, nelze však vyloučit, že i přesto ovlivní rozhodování soudu, neboť ten při schvalování oddlužení musí přihlédnout ke všem skutečnostem, které v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo (§ 405 odst. 1 InsZ). S včasným neuplatněním námitek zákon navíc spojuje právní fikci souhlasu s oddlužením i přes existenci dluhů z podnikání. Vznesené námitky musí být dostatečně konkrétní, tzn. věřitelé musí uvést konkrétní okolnosti, o něž svá tvrzení opírají.¹⁶¹ Za účelem projednání námitek se již od 1. 7. 2017 nevyžaduje obligatorní nařízení jednání soudem (§ 403 odst. 4 InsZ), soud o nich však musí rozhodnout nejpozději v rozhodnutí dle § 404 nebo 405 InsZ.

S účinností novely č. 64/2017 mohou účastníci řízení (tj. dle § 14 InsZ i přihlášení věřitelé) podávat námitky rovněž proti zprávě o přezkumu a zprávě pro oddlužení, a to do 7 dnů od jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku (§ 398a odst. 4 InsZ).

6. 3 Přezkum pohledávek

Věřitelé mohou své pohledávky přihlašovat od zahájení insolvenčního řízení (§ 173 odst. 1 InsZ) až do uplynutí lhůty 30 dnů od rozhodnutí o úpadku, bylo-li spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení (§ 136 odst. 3 InsZ). Přihlášené pohledávky je následně nezbytné podrobit přezkumu, který s účinností od 1. 7. 2017 neprobíhá v rámci do té doby obligatorního přezkumného jednání, nýbrž bylo nahrazeno vypracováním zprávy o přezkumu insolvenčním správcem dle § 410 InsZ. Přezkoumání přihlášených pohledávek bude nově probíhat tak, že insolvenční správce v seznamu přihlášených pohledávek u každé z pohledávek výslovně uvede, zda ji popírá či nepopírá on sám, věřitel nebo dlužník, jehož stanovisko insolvenční správce zjistí při osobním jednání. Následně insolvenční správce vypracuje zprávu o přezkumu (jejíž součástí je i seznam přihlášených pohledávek, záznam o jednání s dlužníkem a doklad o písemném vyrozumění věřitele, jehož nevykonatelná pohledávka byla popřena), kterou předloží insolvenčnímu soudu do 30 dní po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek [§ 136 odst. 2 písm. f) InsZ]. Proti zprávě o přezkumu mohou účastníci řízení v souladu s § 398a odst. 4 InsZ podávat do 7 dnů od jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku námitky. Následně o zprávě o přezkumu rozhodne bez jednání insolvenční soud nejpozději v rozhodnutí dle § 404 nebo 405 InsZ, a to tak, že ji schválí, nařídí její doplnění nebo změnu, nebo ji odmítne a uloží insolvenčnímu správci předložit novou zprávu o přezkumu a zprávu pro oddlužení v jím určené lhůtě.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 NSČR 83/2014.

¹⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. 2 VSPH 7/2008-A.

Popře-li dlužník přihlášenou pohledávku, je obecné pravidlo § 192 odst. 3 InsZ, dle něhož takové popření nemá vliv na zjištění pohledávky, pro účely oddlužení modifikováno speciální úpravou § 410 odst. 5 InsZ. Popření nezajištěné pohledávky má totiž za trvání účinků schválení oddlužení stejné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem,¹⁶² pohledávku tedy nelze pokládat za zjištěnou, ledaže nastane některá ze skutečností dle § 201 InsZ. Účinky popěrného úkonu dlužníka učiněného před schválením oddlužení však nastávají až zveřejněním rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku (tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky). Byla-li takto popřena nevykonatelná pohledávka, musí věřitel podat ve lhůtě dle § 198 odst. 1 InsZ určovací žalobu proti dlužníkovi, jinak se k pohledávce v rozsahu popření nepřihlíží. Při popírání vykonatelné pohledávky přiznané věřiteli pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu je dlužník omezen na možnost tvrzení dle § 410 odst. 6 InsZ, neboť dlužník měl možnost všechny své ostatní námitky proti pohledávce uplatnit již v rámci předcházejícího nalézacího řízení, které k vydání vykonatelného rozhodnutí vedlo.¹⁶³ Dlužník následně musí ve lhůtě dle § 199 odst. 1 InsZ podat žalobu na popření této pohledávky.¹⁶⁴

V důsledku popření přihlášené pohledávky se můžeme dostat do situace, kdy schválení oddlužení závisí na zjištění či nezjištění popřené pohledávky. „(S)plňuje-li dlužník předpoklad pro schválení oddlužení obsažený v ustanovení § 395 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona jen s přihlédnutím k možným účinkům popření některé z přihlášených pohledávek, je insolvenční soud povinen pro účely rozhodnutí o tom, zda schvaluje oddlužení, předběžně posoudit význam popření pohledávky. Jestliže insolvenční soud (v procesní situaci vymezené stavem popřené pohledávky a obsahem popěrného úkonu) nevyloučí při předběžném posouzení úspěch uplatněného popření, pak oddlužení schválí. Vyjde-li posléze najevo, že popření pohledávky nebylo úspěšné a že s přihlédnutím k výši pohledávky není splněn předpoklad obsažený v ustanovení § 395 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona, je to důvodem k postupu podle ustanovení § 418 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona.“¹⁶⁵

¹⁶² I tak ale nadále platí pravidlo, že takové popření nemá vliv na hlasovací právo věřitelů popřených pohledávek, viz § 51 odst. 2 InsZ.

¹⁶³ KOZÁK, Jan. 2016, op. cit. s. 1273.

¹⁶⁴ Vedle dlužníka a insolvenčního správce mohou pohledávky popírat i přihlášení věřitelé, a to dle ust. § 200 InsZ.

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2012, sp. zn. 29 NSČR 22/2012-B-18.

6. 4 Rozhodnutí o schválení oddlužení a jeho účinky

Předtím než lze vůbec přistoupit k vlastní realizaci oddlužení věřiteli přijatým způsobem, případně způsobem stanoveným insolvenčním soudem v souladu s § 402 odst. 5 InsZ, musí být oddlužení schváleno. V této fázi řízení insolvenční soud s ohledem na nově zjištěné či nově nastalé skutečnosti opět zkoumá, zda jsou splněny podmínky pro povolení oddlužení, tedy zda zde nejsou takové skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Svou vědomost o takových skutečnostech si přitom soud opatřuje jednak vlastní činností, jednak čerpá z informací poskytnutých insolvenčním správcem zejména při plnění jeho informační povinnosti uložené mu § 403 odst. 1 InsZ, případně se též vypořádává s námitkami věřitelů řádně vznesenými dle § 403 odst. 2 InsZ. Vyjde-li tedy v průběhu insolvenčního řízení najevo, že

- 1) je dlužník podnikající právnickou osobou,
- 2) dlužník má dluhy z podnikání vyjma dluhů, které dle § 389 odst. 2 InsZ řešení úpadku oddlužením nebrání,
- 3) návrh na povolení byl podán opožděně nebo osobou, která k tomu nebyla oprávněna,
- 4) návrh na povolení oddlužení nebyl sepsán a podán v souladu s § 390a InsZ, nebo nebyl přes výzvu řádně doplněn a v řízení proto nelze pokračovat, nebo k němu i přes výzvu nebyly připojeny obligatorní přílohy, resp. tyto přílohy neobsahují stanovené náležitosti,
- 5) dlužník svým návrhem sleduje nepoctivý záměr,
- 6) nezajištění věřitelé nebudou uspokojeni ani v minimálním zákonem garantovaném 30 % rozsahu, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí, nebo konečně
- 7) že dlužníkům přístup k plnění povinností v insolvenčním řízení je lehkomyšlný či nedbalý,

insolvenční soud oddlužení neschválí a zároveň rozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkursem (s ohledem na právní povahu dlužníků usilujících o oddlužení půjde nejčastěji o konkurs nepatrný dle § 314 a 315 InsZ), případně insolvenční řízení zastaví, a to zásadně v situaci, kdy je dlužníkům majetek pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Novela provedená zákonem č. 64/2017 Sb. tak v zájmu hospodárnosti¹⁶⁶ zrušila právní úpravu, jež s neschváleným oddlužením obligatorně spojovala prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jenž však v nemalém množství případů dospěl ke svému zrušení pro nedostatek majetku

¹⁶⁶ I v případě zrušení konkursu pro zcela nepostačující dlužníkům majetek činí odměna insolvenčního správce dle § 1 odst. 5 vyhlášky č. 313/2007 Sb. nejméně 45 000 Kč, přičemž nelze-li ji zcela nebo zčásti uhradit z majetkové podstaty nebo ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, hradí ji dle § 8 téže vyhlášky až do výše 50 000 Kč stát. K povinnosti hradit zálohu na náklady insolvenčního řízení viz § 108 InsZ.

dlužníka dle § 308 odst. 1 písm. d) InsZ. Novelizované znění tak „zamezuje finančně a administrativně náročnému vedení tzv. prázdných konkursů „na útraty státu“ s výjimkou případu, kdy dlužník na řešení svého úpadku konkursem trvá a složí insolvenčnímu soudu jistotu, již se pokryjí náklady konkursu.“¹⁶⁷

Určitou výjimku z tohoto procesního postupu lze vysledovat v případě zjištění skutečností dle bodu 2) výše, tedy že dlužník má dluhy z podnikání, které nespádají pod ustanovení § 389 odst. 2 InsZ. Jestliže oprávnění věřitelé včas nevznesou námitky proti povolení oddlužení dle § 403 odst. 2 InsZ, zákon s jejich nečinností spojuje právní fikci souhlasu s oddlužením bez zřetele k tomu, zda dlužník má dluhy z podnikání, a proto insolvenční soud i přes zjištění této skutečnosti, která by jinak odůvodňovala odmítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 390 odst. 3 InsZ a tedy i rozhodnutí o neschválení oddlužení dle § 405 odst. 1 InsZ, oddlužení schválí.

Nerozhodl-li insolvenční soud dle § 405 InsZ a nedošlo-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dlužníkem dle § 394 InsZ, insolvenční soud oddlužení usnesením schválí (§ 406 InsZ). Schváleným oddlužením jsou vázáni všichni věřitelé včetně těch, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali, i těch, kteří se do insolvenčního řízení nepřihlásili, třebaže tak měli učinit.¹⁶⁸ Toto usnesení má pro oddlužení zásadní význam, neboť se jím autoritativně potvrzuje to, že úpadek dlužníka bude řešen právě oddlužením, a zároveň se jím vymezuje konkrétní způsob jeho provedení, přičemž obligatorní obsahové náležitosti tohoto usnesení jsou determinovány právě v závislosti na zvolené formě oddlužení. Možnosti odvolání proti usnesení o schválení oddlužení jsou omezené jak pro dlužníka, tak pro věřitele (§ 406 odst. 4 InsZ).

Ať už soud rozhoduje dle § 405, nebo dle § 406 InsZ, musí své rozhodnutí učinit neprodleně po skončení jednání nařízeného k projednání námitek věřitelů, a pro případ, že věřitelé žádné námitky nevznesli nebo soud jednání k jejich projednání nenařídil, neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání (§ 404 InsZ).

Účinky schválení oddlužení nastávají dle § 407 odst. 1 InsZ okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. Okamžik účinnosti je zásadní pro dlužníka, jehož úpadek má být řešen oddlužením plněním splátkového kalendáře, neboť stanovení měsíce, v němž má být uhrazena první splátka, odvisí právě od okamžiku účinnosti [§ 406 odst. 3 písm. a) InsZ]. Dle ustanovení § 229 odst. 3 písm. d) InsZ náleží dispoziční

¹⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

¹⁶⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. 2014, op. cit. s. 721.

oprávnění k majetkové podstatě v době od povolení oddlužení dlužníkovi, jenž však v nakládání s ní může být omezen jednak ex lege (především § 111 InsZ), jednak rozhodnutím soudu (§ 113 InsZ). Jakmile ale rozhodnutí o schválení oddlužení nabyde právní moci, veškerá taková omezení se ze zákona ruší (§ 407 odst. 2 InsZ). Další účinky schválení oddlužení se liší v závislosti na schváleném způsobu oddlužení a bylo o nich pojednáno v kapitolách 5. 1 a 5. 2. Považuji však za důležité zdůraznit, že v případě zpeněžení majetkové podstaty účinností rozhodnutí o schválení oddlužení přechází dispoziční oprávnění k majetku uvedenému v § 406 odst. 2 písm. b) InsZ na insolvenčního správce¹⁶⁹ [§ 408 odst. 1 ve spojení s § 245 odst. 1 a § 229 odst. 3 písm. c) InsZ] a zároveň tímto okamžikem zaniká i společné jmění dlužníka a jeho manžela (§ 268 odst. 1 InsZ), ledaže tito podali společný návrh na povolení oddlužení podle § 394a InsZ.

¹⁶⁹ Což je rozdíl oproti oddlužení plněním splátkového kalendáře, kde dispoziční oprávnění k majetku patřícímu do majetkové podstaty náleží od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení, vyjma majetku sloužícího k zajištění, dlužníkovi (§ 409 odst. 2 InsZ).

7 Zrušení schváleného oddlužení

Ani rozhodnutí o schválení oddlužení nezaručuje dlužníkovi, že jeho nepříznivá ekonomická situace bude s definitivní platností vyřešena právě tímto sanačním způsobem s významným beneficiem v podobě jeho osvobození od zbytku dluhů na základě usnesení vydaného dle § 414 InsZ. Nastanou-li totiž důvody předvídané taxativním výčtem § 418 InsZ, může insolvenční soud schválené oddlužení kdykoliv od zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku¹⁷⁰ až do vzetí na vědomí splnění oddlužení dle § 413 InsZ zrušit.

Prvním z těchto důvodů vedoucích k předčasnému ukončení realizační fáze oddlužení je to, že dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Povinnosti dlužníků se budou lišit právě v závislosti na schváleném způsobu oddlužení. Zatímco pro plnění splátkového kalendáře jsou stanoveny především v usnesení o schválení oddlužení (§ 406 odst. 3 InsZ) a dále v § 412 InsZ, neplnění podstatných povinností při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty lze u dlužníka pozorovat jen vzácně, neboť takřka veškeré povinnosti související se zpeněžením majetkové podstaty jsou uloženy insolvenčnímu správci.¹⁷¹ Rozhodným kritériem pro naplnění tohoto důvodu je to, zda došlo k nesplnění podstatných povinností podle schváleného způsobu oddlužení, nikoliv to, zda dlužník zavinil, že tyto povinnosti neplní.¹⁷²

Druhý z důvodů pro zrušení schváleného oddlužení se vztahuje pouze na oddlužení plněním splátkového kalendáře a spočívá v nemožnosti splnit podstatnou část splátkového kalendáře. Zrušení schváleného oddlužení z tohoto důvodu není vyloučeno ani v případě, kdy dlužník není schopen hradit předpokládané měsíční splátky podle schváleného oddlužení, třebaže povinnosti uvedené v § 412 odst. 1 až 3 InsZ řádně plní.¹⁷³ Ani v tomto případě se nezohledňuje míra či existence dlužníkovy zavinění a oddlužení může být zrušeno i tehdy, pokud nemožnost splnit podstatnou část splátkového kalendáře vyplývá z okolností dlužníkem nezaviněných, např. z nezaviněné ztráty zaměstnání (srov. oproti tomu znění § 415 InsZ).¹⁷⁴ Důvodem pro zrušení oddlužení však *„nemůže být bez dalšího momentální zhoršení příjmové situace dlužníka, jež mu v daném okamžiku neumožňuje poskytovat věřitelům*

¹⁷⁰ KOZÁK Jan. 2016, op. cit. s. 1291.

¹⁷¹ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 227. V úvahu by připadalo např. neposkytnutí součinnosti při zjišťování majetkové podstaty dle § 210 a 212 InsZ.

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010. Příkladem podstatného porušení povinností může být situace, kdy dlužník bez souhlasu jakéhokoliv jiného procesního subjektu prodal zajištěnou nemovitost třetí osobě a z kupní ceny neodvedl nic na účet majetkové podstaty (3 VSPH 1063/2011-B-26).

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 12/2013.

¹⁷⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1419-1434.

*pojatým do splátkového kalendáře plnění v rozsahu potřebném pro jeho celkové řádné splnění. Aby bylo možno uzavřít, že úspěšné završení oddlužení objektivně vzato nelze předpokládat, musí jít o situaci, kdy je zcela zřejmé, že dlužník v časovém prostoru splátkového kalendáře nebude schopen či ochoten současný nepříznivý vývoj procesu oddlužení zvrátit, anebo kdy se dlužníku ani v rozumném časovém horizontu nepodařilo dosáhnout potřebných lepších výdělků či dalších příjmů, jež předpokládal, a není reálná naděje na změnu.*¹⁷⁵

Třetím z důvodů vedoucích ke zrušení oddlužení, jenž může zároveň svědčit o nepoctivosti či lehkomyšlnosti dlužníka, je případ, kdy dlužníkovi vznikne po schválení oddlužení jeho zaviněním nový peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti [srov. § 412 odst. 1 písm. g) InsZ]. Je přitom nerozhodné, zda dlužníkovu zavinění spočívá v úmyslu či nedbalosti (např. spáchání trestného činu nebo přestupku z nedbalosti a následné uložení peněžitého trestu či pokuty, nebo povinnost k náhradě škody způsobené z nedbalosti¹⁷⁶). K usnadnění prokazování dlužníkovu zavinění zákon v § 418 odst. 2 zakotvuje vyvratitelnou právní domněnku, dle níž takový peněžitý závazek vznikl právě dlužníkovým zaviněním, jestliže byl k jeho vymožení nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. I případná existence takového závazku však nemusí bezpodmínečně vést ke zrušení oddlužení, a to za předpokladu, že dlužník ještě před vydáním rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení neprodleně zjedná nápravu, tj. že tento nový závazek v přiměřené krátké lhůtě za tím účelem stanovené insolvenčním soudem v plné výši uhradí.¹⁷⁷

S účinností od 1. 1. 2014 je výslovně v § 418 odst. 3 InsZ zakotven další důvod zrušení oddlužení, jenž byl do té doby dovozován toliko judikatorně¹⁷⁸, a sice případ, kdy vyjde najevo, že je oddlužením sledován nepoctivý záměr (o němž bylo podrobně pojednáno v kapitole 2. 2. 2).

Konečně ke zrušení oddlužení může dojít i na základě návrhu dlužníka, jestliže ten ztratí zájem o sanační způsob řešení svého úpadku, což je projevem dispoziční zásady v insolvenčním řízení, kdy je to právě dlužník, jenž s řízením disponuje (do schválení oddlužení může vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět dle § 394 InsZ).

Předtím, než soud rozhodne o zrušení schváleného oddlužení¹⁷⁹, musí nařídít jednání, k němuž předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení

¹⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 3 VSPH 640/2010-B-35.

¹⁷⁶ KOZÁK, Jan. 2016, op. cit. s. 1292.

¹⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. 3 VSPH 1035/2012-B-57.

¹⁷⁸ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. 3 VSPH 463/2010-13.

¹⁷⁹ V případě důvodů uvedených v § 418 odst. 1 písm. a) až c) InsZ tak může učinit i ex officio, bez návrhu.

oddlužení navrhl. Účelem nařízení jednání je zabránění překvapivému rozhodnutí soudu a zároveň poskytnutí prostoru pro vyjádření se všech dotčených subjektů k důvodům, pro něž má být oddlužení zrušeno. O zrušení oddlužení musí soud následně rozhodnout při tomto jednání nebo vzápětí po něm (tj. v časové a věcné souvislosti s provedeným jednáním) a v případě, že soud po tomto jednání poskytne dlužníkovi lhůtu k nápravě vytčených nedostatků a následně po jejím uplynutí opět dospěje k závěru, že zde jsou podmínky pro zrušení oddlužení, musí znovu nařídit o věci jednání.¹⁸⁰

S účinností od 1. 7. 2017 již není jediným možným postupem po zrušení schváleného oddlužení prohlášení konkursu. Nově může insolvenční soud řízení zastavit, jestliže majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Zcela nedostatečný majetek však není na překážku prohlášení konkursu, jestliže insolvenční návrh podal dlužník, jenž zároveň o řešení úpadku konkursem požádal a zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, stanovili mu soud povinnost k její úhradě dle § 108 odst. 2 a 3 InsZ, čímž budou kryty náklady spojené s konkursem, které by jinak šly k tíži státu. Je-li však zcela nepostačující majetek dlužníka příčinou zastavení insolvenčního řízení zahájeného na návrh věřitele, seznam dosud neuspokojených pohledávek se stává exekučním titulem, podobně jako by tomu bylo dle § 312 odst. 4 InsZ v případě zrušení konkursu pro nedostatek majetku.¹⁸¹

Pouze na okraj považuji za vhodné zmínit, že v případě společného oddlužení manželů mají tyto manželé v průběhu insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za dlužníka jediného (§ 394a odst. 3 InsZ). Je proto bez významu, u kterého z nich nastala skutečnost odůvodňující postup dle § 418 InsZ, neboť kvalifikované selhání jednoho z nich negativně dopadá na oba manžele, aniž by soud zkoumal míru zavinění jednotlivě u každého z obou manželů.¹⁸²

¹⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. 2 VSPH 446/2016-B-61.

¹⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

¹⁸² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2016, sp. zn. VSPH 309/2016-B-39.

8 Splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek

Jestliže byly učiněny všechny zákonem předpokládané a v daném případě možné úkony podle schváleného způsobu oddlužení vedoucí k uspokojení věřitelů, včetně vyplacení výtěžku oddlužení těmto věřitelům, a nedošlo-li k předčasnému ukončení realizační fáze oddlužení v důsledku pravomocného rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení, soud vezme splnění oddlužení na vědomí rozhodnutím, proti němuž není řádný opravný prostředek přípustný (§ 413 InsZ).¹⁸³ Okamžik splnění oddlužení se liší v závislosti na schváleném způsobu oddlužení. Zatímco při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty lze jeho splnění autoritativně deklarovat nejdříve poté, co bylo splněno rozvrhové usnesení [analogicky dle § 308 odst. 1 písm. c) InsZ], při oddlužení plněním splátkového kalendáře jeho splnění připadá v úvahu v zásadě až po 5 letech od termínu úhrady první splátky stanoveného v rozhodnutí o schválení oddlužení,¹⁸⁴ ledaže dlužník uspokojí všechny pohledávky zahrnuté do oddlužení v plném rozsahu v kratší než 5leté lhůtě. Právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí¹⁸⁵ a mimo jiné tedy zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (§ 109 InsZ, zejména nemožnost provést výkon rozhodnutí či exekuci), s rozhodnutím o úpadku (§ 140 a n. InsZ) a s rozhodnutím o schválení oddlužení (§ 407 až 409 InsZ). Dalšími výroky v rámci tohoto usnesení, proti nimž je ovšem oproti výše uvedenému odvolání přípustné, soud rozhodne o odměně a nákladech insolvenčního správce a zprostí jej jeho funkce.

Z pohledu naplnění základního účelu oddlužení, tedy sanace dlužníka od starých dluhů, se však jako mnohem zásadnější jeví usnesení o osvobození dlužníka od placení dosud neuspokojených pohledávek (§ 414 InsZ), jež s ohledem na základní podmínku jeho vydání, tj. řádné a včasné splnění veškerých povinností podle schváleného způsobu oddlužení dlužníkem, lze vydat nejdříve současně s rozhodnutím o splnění oddlužení. Nově s účinností od 1. 7. 2017 se k vydání tohoto rozhodnutí nadále již nevyžaduje návrh dlužníka, insolvenční soud tak bude moci postupovat z úřední povinnosti. V zájmu dlužníka však je, aby k jeho vydání došlo co nejdříve, neboť po skončení insolvenčního řízení (tj. po právní moci rozhodnutí o splnění oddlužení) věřitelům nelze bránit v tom, aby své pohledávky v neuhrazeném rozsahu po dlužníku vymáhali [§ 109 odst. 1 písm. c) InsZ a *contrario*], neboť povinnost dlužníka hradit své dluhy trvá i po skončení insolvenčního řízení. K tomu, že

¹⁸³ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1399-1402.

¹⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 2 VSPH 446/2016-B-61.

¹⁸⁵ Rozhodnutí nabývá právní moci doručením (§167 odst. 2 a 159 OSŘ), s ohledem na znění § 74 InsZ tedy zveřejněním v insolvenčním rejstříku.

dlužník dosáhne na nejvýznamnější beneficium oddlužení¹⁸⁶ (tj. na osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny) tedy nedochází automaticky splněním oddlužení, nýbrž je vyžadována procesní aktivita insolvenčního soudu. „*Při zákonem předepsané 30 % kvótě uspokojení věřitelů [§ 395 odst. 1 písm. b) IZ] se osvobození od placení zbytku dluhů může při oddlužení týkat až 70 % dlužnických dluhů, bez zřetele k tomu, zda s tím věřitel souhlasí, a k tomu, zda se věřitel nachází ve stejném nebo dokonce horším sociálním a majetkovém postavení než sám dlužník.*“¹⁸⁷ Přiznání osvobození však nelze ztotožňovat se zánikem pohledávky v neuhrazené části. Pohledávka v neuhrazeném rozsahu nadále právně existuje, nicméně získává povahu naturální obligace – rozhodne-li se dlužník po přiznání osvobození takovou pohledávku uhradit, nejde z jeho strany o plnění bez právního důvodu, avšak věřitel nemůže svou pohledávku úspěšně vymáhat v soudním či jiném řízení.¹⁸⁸

Přiznané osvobození se vztahuje nejen na řádně přihlášené a zjištěné pohledávky a pohledávky za majetkovou podstatou, případně pohledávky jim postavené na roveň (§ 168 a 169 InsZ), nýbrž rovněž na:

- a) pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení (§ 170 InsZ), např. pohledávky věřitelů z darovacích smluv,
- b) pohledávky, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, neboť jejich přihláška byla dle § 185 InsZ odmítnuta (pro opožděnost - § 173 odst. 1 nebo pro neodstraněné vady dle § 188 odst. 2 InsZ), vzata zpět (§ 184 InsZ) nebo došlo k jejich úspěšnému popření (§ 410 InsZ),
- c) pohledávky, které věřiteli nebyly vůbec přihlášeny, ač přihlášeny být měly a mohly a v neposlední řadě i na
- d) pohledávky ručitelů a dalších osob (např. spoludlužníků či zástavních dlužníků), kteří zajistili závazek dlužníka a následně z titulu tohoto zajištění za dlužníka plnili pohledávky zahrnuté do oddlužení, a kteří mají nyní vůči dlužníkovi pohledávku z titulu následného regresu.¹⁸⁹ Na tomto místě je třeba zdůraznit, že osvobození dopadá výhradně na dlužníka, požádá-li tedy věřitel o plnění ručitele (spoludlužníka), je ten povinen pohledávku uhradit, aniž by se

¹⁸⁶ Naproti tomu po zrušení konkursu lze podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel, a to na základě upraveného seznamu pohledávek, viz § 312 odst. 4 InsZ.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2014, sp. zn. 29 NSČR 53/2012.

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

¹⁸⁹ KOZÁK, Jan. 2016, op. cit. s. 1283-1284.

mohl dovolat dlužníkovu osvobození a aniž by mu náleželo právo postihu proti dlužníkovi.¹⁹⁰

Naproti tomu osvobození se nedotýká majetkových sankcí uložených dlužníku pro úmyslný trestný čin ani povinnosti nahradit škodu způsobenou úmyslným porušením právní povinnosti (§ 416 odst. 1 InsZ). Rovněž nezaniká právo zajištěného věřitele domáhat se uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, jestliže po schválení oddlužení o toto zpeněžení nepožádal, resp. požádal, avšak ke zpeněžení z nejrůznějších důvodů nedošlo¹⁹¹ (§ 414 odst. 4 InsZ).

Proti rozhodnutí, jímž bylo osvobození přiznáno, může podat odvolání jen ten věřitel, jehož pohledávka nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena, přičemž může namítat pouze nesplnění předpokladů pro přiznání osvobození (§ 416 odst. 2 InsZ).

De lege ferenda by se dle mého názoru jevilo jako vhodné inspirovat se americkou právní úpravou (o níž bylo pojednáno již výše v rámci kapitoly 4. 1) v tom směru, že by osvobození dlužníka od zbytku dluhů bylo podmíněno absolvováním kurzu osobního finančního managementu,¹⁹² jenž by v českém prostředí mohl nalézt analogii v podobě kurzu finanční gramotnosti.

8. 1 Osvobození při nesplněných podmínkách

Insolvenční zákon však v § 415 umožňuje přistoupit k osvobození dlužníka od zbytku dluhů i v případě, že nedošlo k naplnění základní podmínky stanovené jak pro povolení a schválení oddlužení, tak pro přiznání osvobození dle § 414 InsZ, a sice v případě, kdy nezajištění věřitelé nebyli v oddlužení uspokojeni ani v minimální zákonem garantované míře (30 % resp. 50 % při stanovení nižších než zákonných splátek dle § 398 odst. 4 InsZ), případně ani v míře nižší, na níž se s dlužníkem dohodli.¹⁹³ Taková možnost v důsledku nutně znamená, že insolvenční soud, nerozhodne-li o zrušení schváleného oddlužení dle § 418 InsZ, bere na vědomí „splnění oddlužení bez zřetele k tomu, zda dlužník uhradil věřitelům předepsanou nejnižší kvótu (...) (§ 413 IZ); jinak by postup dle § 415 IZ vůbec nepřicházel v úvahu.“¹⁹⁴

Přiznání osvobození při nesplněných podmínkách je možné toliko k návrhu dlužníka, jemuž je navíc zákonem uloženo břemeno tvrzení a břemeno důkazní ve dvou směrech: dlužník musí

¹⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

¹⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1304/2014.

¹⁹² Ust. § 1328 (g) a 727 (a)(11) U.S. Bankruptcy Code. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>.

¹⁹³ Rozhodný je pouze rozsah uspokojení věřitelů nezajištěných, neboť zajištění věřitelé jsou uspokojováni výlučně z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění a jejich uspokojení tedy bude záviset na kvalitě tohoto zajištění.

¹⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2015, sp. zn. 3 VSPH 6/2015-B-46.

zprvé prokázat, že požadované minimální hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku objektivních okolností (tj. že nižší míru uspokojení věřitelů nezavinil) a zadruhé, že věřiteli dosud v oddlužení obdržená částka není nižší než částka, kterou by obdrželi v případě, kdy by dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.¹⁹⁵ Ustanovení § 415 InsZ je však i nadále provázáno s § 414 InsZ mimo jiné i v tom směru, že všechny ostatní povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení musí dlužník řádně a včas splnit.

Z nižšího než garantovaného uspokojení nezajištěných věřitelů nelze dlužníka vinit např. v případě, kdy výtěžek zpeněžení majetkové podstaty s ohledem na aktuální situaci na trhu nedosahuje hodnoty předpokládané při schválení oddlužení nebo v případě, kdy ke ztrátě dlužnickových příjmů došlo v důsledku jeho závažného onemocnění. Dlužníkovi rovněž nelze přičítat k tíži rozhodnutí věřitelů, jímž zvolili méně výhodný způsob oddlužení, jestliže dlužník své povinnosti řádně a včas plnil.¹⁹⁶ Naopak zavinění dlužníka je dovozováno v situaci, kdy nižší výtěžek zpeněžení majetku je důsledkem poškození předmětné zpeněžované věci dlužníkem či důsledkem zanedbání její údržby ze strany dlužníka nebo v situaci, kdy dlužníkův pracovní poměr byl zaměstnavatelem okamžitě zrušen¹⁹⁷ nebo kdy dlužník svůj pracovní poměr bezdůvodně ukončil.¹⁹⁸

Dlužník zároveň musí prokázat i to, že nezajištění věřitelé z oddlužení neobdrželi méně, než kolik by získali v konkursu. Toto srovnání bývá někdy označováno jako tzv. test nejlepšího zájmu.¹⁹⁹ Dlužník při tomto srovnání bude vycházet zpravidla ze soupisu majetkové podstaty, jež insolvenční správce obligatorně předkládá soudu do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek [§ 136 odst. 2 písm. f) InsZ], avšak dlužník zároveň musí zohlednit, že rozsah majetkové podstaty je v konkursu širší než v případě oddlužení.²⁰⁰ Dlužníkovi lze nadto doporučit, aby měl svá tvrzení podložena znaleckými posudky.

V praxi se soudy musely vypořádat s otázkou, zda dlužníkovi přiznat osvobození i v případě, kdy nezajištění věřitelé v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty neobdrželi na uspokojení svých pohledávek zhola nic. Vrchní soud v Praze dospěl k závěru, že i v takovém případě je možné dlužníkovi toto beneficium poskytnout, jestliže dlužník prokáže, že takový ekonomický výsledek nezavinil (v daném případě měla zpeněžovaná nemovitost dle

¹⁹⁶ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 247.

¹⁹⁷ Dle ust. § 55 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1045-1047. In: Beck-online [právní informační systém].

²⁰⁰ Zatímco při konkursu do majetkové podstaty náleží rovněž majetek nabytý v průběhu celého insolvenčního řízení (§ 205 InsZ), v oddlužení se do majetkové podstaty majetek nabytý poté, co bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno rozhodnutí o schválení oddlužení, již nezahrnuje (§ 398 odst. 2 InsZ).

znaleckého ocenění hodnotu 1 050 000 Kč, nicméně v důsledku poklesu cen nemovitostí v průběhu 4 roky trvajících oddlužení byla prodána pouze za 500 000 Kč, což nepostačovalo ani na plné uspokojení zajištěného věřitele), a jestliže nulové plnění není nižší než částka, které by se nezajištěným věřitelům dostalo v případě potenciálního konkursu.²⁰¹ Třebaže se tento přístup drží v intencích gramatického výkladu ustanovení § 415 InsZ, lze mu vytýkat zejména to, že sociální aspekt oddlužení nadřazuje základní zásadě insolvenčního řízení, a sice zásadě co nejvyššího uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) InsZ] do té míry, že tuto zásadu v podstatě popírá, což je umocněno i tím, že v případě přiznání osvobození věřitel svou neuspokojenou pohledávku nemůže s úspěchem vymáhat v soudním či jiném řízení, přičemž nepřiznal-li by soud dlužníkovi osvobození, zůstala by věřitelům zachována alespoň nějaká šance, že se kdy svého dlužného plnění na dlužníkovi domohou. S takovou situací bychom se však neměli setkat při oddlužení plněním splátkového kalendáře, neboť zde má soud možnost a povinnost schválené oddlužení již v průběhu jeho realizace zrušit, ukáže-li se, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit [§ 418 odst. 1 písm. b) InsZ]. Tak například v situaci, kdy dlužník uspokojil pohledávky nezajištěných věřitelů toliko z 13 %, následně přišel o zaměstnání a tuto nepříznivou situaci se mu nepodařilo překonat, je jediným možným postupem soudu rozhodnutí o zrušení oddlužení pro neplnění podstatných povinností (v případě, že o získání příjmu neusiluje, viz § 412 odst. 1 InsZ) nebo pro nemožnost splnit podstatnou část splátkového kalendáře [§ 418 odst. 1 písm. a) a b) InsZ], osvobození dlužníka zde nepřipadá v úvahu.²⁰²

8. 2 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka

I po přiznání osvobození na základě § 414 či 415 InsZ však dlužník nemá ještě definitivně vyhráno, neboť zákon v § 417 zakotvuje pojistku proti nepoctivým dlužníkům v podobě možnosti odejmutí a zániku osvobození do 3 let od jeho pravomocného přiznání. Účelem tohoto ustanovení je obnovení možnosti nezajištěných věřitelů úspěšně se domáhat (mimo jiné i soudní cestou) na dlužníkovi úhrady dosud plně neuspokojených pohledávek, jejichž vymahatelnost byla přiznáním osvobození znemožněna. Zákon rozlišuje 2 způsoby, kterými může dlužník o toto zásadní beneficium přijít, a sice:

- a) konstitutivním rozhodnutím insolvenčního soudu na návrh dotčeného věřitele (§ 417 odst. 1 InsZ). Dotčeným věřitelem je i ten, který svou pohledávku do insolvenčního

²⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 1 VSPH 2161/2014-B-74.

²⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 3 VSPH 607/2010-B-35.

řízení nepřihlásil, ač tak učinit měl.²⁰³ Důvodem pro odejmutí osvobození je prokázání věřitelova tvrzení, že schválení oddlužení nebo přiznání osvobození bylo důsledkem podvodného jednání dlužníka, případně tvrzení, že dlužník některým věřitelům poskytl zvláštní výhody. Příkladem podvodného jednání dlužníka může být zamlčení obchodněprávních závazků,²⁰⁴ zahraničních věřitelů či majetku v podobě podílů v zahraničních společnostech²⁰⁵ při podání návrhu na povolení oddlužení, třebaže toto jednání nedosahuje intenzity trestného činu.²⁰⁶ Neoprávněné zvýhodnění některého z věřitelů může spočívat v tom, že se tomuto věřiteli dostane vyššího než zásadě poměrného uspokojení věřitelů odpovídajícího plnění (§ 1, 306 odst. 3 a 398 odst. 3 InsZ), nebo že dlužník jeho pohledávku dodatečně zajistí (např. antedatovanou smlouvou o zřízení zástavního práva).²⁰⁷ Návrh musí být podán do 3 let od pravomocného přiznání osvobození a dotčený věřitel může namítat pouze takové skutečnosti, které vyvstaly či vyšly najevo až po přiznání osvobození a nemohl je tedy namítat již před rozhodnutím dle § 414 a 415 InsZ;

- b) ex lege, byl-li dlužník do 3 let od pravomocného přiznání osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, jímž podstatně ovlivnil schválení či provedení oddlužení nebo přiznání osvobození, případně jímž jinak poškodil věřitele.²⁰⁸ Třebaže to zákon výslovně neuvádí, i v tomto případě je v zájmu právní jistoty nezbytné vydat soudní rozhodnutí, které zde má však pouze deklaratorní povahu,²⁰⁹ účinky zániku osvobození nastávají ze zákona již pravomocným odsouzením.

Jestliže se některý z věřitelů podílel na dlužníkově podvodném jednání nebo se účastnil nedovolených výhod, potom se zánik osvobození na jeho pohledávku nevztahuje (tj. jeho pohledávka bude mít i nadále povahu naturální obligace), o čemž však musí být rozhodnuto ve výroku usnesení. Rozhodnutí se doručuje zvlášť dlužníkovi a dotčeným věřitelům a tyto osoby se proti němu mohou odvolat.

²⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 29 NSČR 62/2016.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010.

²⁰⁶ HÁSOVÁ, Jiřina. 2014, op. cit. s. 1415-1418. In: Beck-online [právní informační systém].

²⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 2230. ISBN 978-80-7400-428-5.

²⁰⁸ Takovým trestným činem bude například poškození věřitele dle § 222 TZ mimo jiné tím, že dlužník zatají či zcizí svůj majetek.

²⁰⁹ SMOLÍK, Petr. 2016, op. cit. s. 234.

Závěr

Cílem této práce bylo komplexně pojednat o platné a účinné právní úpravě institutu oddlužení z pohledu jak dlužníka, tak i jeho věřitelů, a to včetně zohlednění nedávných legislativních změn. Stejně jako celé insolvenční právo ani úprava oddlužení není úpravou rigidní, nýbrž podléhá častým legislativním změnám, které ve svém souhrnu v zásadě zdůrazňují sociální aspekt oddlužení posílením ochrany dlužníka na úkor ochrany oprávněných zájmů jeho věřitelů. Uvedený posun lze sledovat již jeden rok po nabytí účinnosti insolvenčního zákona, kdy novela č. 217/2009 Sb. umožnila, aby byla dlužníkovi při oddlužení plněním splátkového kalendáře soudem stanovena nižší než zákonná výše splátek. Uvedený posun pokračoval v rámci revizní novely insolvenčního zákona č. 294/2013 Sb., která zpřístupnila oddlužení další kategorii subjektů, a sice podnikajícím fyzickým osobám, zároveň vytvořila kategorii dluhů z podnikání, které řešení dlužníkova úpadku oddlužením nebrání a výslovně umožnila společné oddlužení manželů. Prodlužnickým rázem je charakteristická rovněž poslední novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb., jež zakotvením možnosti kombinace obou způsobů oddlužení potvrdila postup do té doby založený pouze judikatorní praxí, zavedla povinné zastoupení téměř všech dlužníků kvalifikovanými subjekty při sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení, zavedla v § 389 odst. 2 písm. a) InsZ právní fikci souhlasu věřitele s oddlužením i přes existenci dluhu z podnikání, zrušila obligatorní konání schůze věřitelů svolané za účelem přijetí způsobu oddlužení, přezkumné jednání nahradila vypracováním zprávy o přezkumu insolvenčním správcem a pro případ neúspěchu oddlužení nově nepracuje jako s jedinou možnou alternativou s prohlášením konkursu, nýbrž ve specifických případech umožňuje i zastavení insolvenčního řízení.

Legislativní úvahy však jdou co se týče ochrany dlužníka ještě dál, neboť dosud neschválená vládní novela insolvenčního zákona počítá se zrušením obecné 30 % hranice minimálního zákonem garantovaného uspokojení nezajištěných věřitelů, čímž by došlo ke zpřístupnění oddlužení všem dlužníkům splňujícím podmínku subjektivní přípustnosti oddlužení dle § 389 InsZ bez ohledu na poměr výše jejich dluhů k jejich majetku, resp. k jejich reálně očekávaným budoucím příjmům. V případě, kdy by dlužník nebyl schopen splatit 50 % svých dluhů do 3 let, případně 30 % dluhů do 5 let, trvalo by jeho oddlužení, aniž by byla stanovena jakákoliv minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů, 7 let. Otázkou zůstává, zda by nebylo namísto zásadních novelizací měnících samotné jádro institutu oddlužení vhodnější nechat stávající právní úpravu poznamenanou množstvím změn

v posledních čtyřech letech ustálit a vyčkat, až případné výkladové obtíže budou překonány soudní praxí, což by zajisté už natolik dost komplikované úpravě insolvenčního práva jedině prospělo. Legislativní aktivita se naopak jeví jako žádoucí tam, kde ani judikatorní praxe nedospěla k jednotnému postupu. Proto by bylo vhodné postavit najisto zejména otázku, jakým způsobem mají být při oddlužení plněním splátkového kalendáře postihovány příjmy dlužníka-podnikatele.

Seznam zkratk

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Použité prameny a literatura

Odborná literatura

- KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 11. ISBN 9788075521354.
- SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe, s. 145. ISBN 9788074006173.
- HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 1208-1219. ISBN 978-80-7400-555-8.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 191. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074006005.
- ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182/2006 Sb.) : poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000*. Praha: Linde, 2007, s. 192. ISBN 9788072016570.
- *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 356-358. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Vyd. 3., V nakl. Leges vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Glosátor, s. 716. ISBN 9788087576809.

Právní předpisy a související

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif
- vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení

- Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách)
- Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=oz5f6mrqga3f6mjygpwi6q&tocid=oz5f6mrqga3f6mjygpwi6q>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgrpwi6q>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3v6nrul5shu>.
- Sněmovní tisk 1030/0 - vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1030&CT1=0>.

Judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1464/2014-B-11
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 1 VSPH 1900/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 2 VSOL 181/2008-A-14
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 32/2011-B-37
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 2 VSOL 1229/2014-A-9
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 3 VSOL 32/2015-B-10
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 16/2010-B-45
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 8. 2014, sp. zn. 3 VSPH 1253/2014-B-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. 2 VSPH 174/2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.7.2008, sp. zn. 1 VSOL 72/2008-A-22
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 1 VSPH 637/2015-A-54
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2756/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 1 VSPH 8/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. 29 NSČR 67/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008- A

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. 3 VSPH 463/2010-A-113
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2011, sp. zn. III. ÚS 1427/11
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 91/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3774/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 3VSPH 607/2010-B-35
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 12/2013
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 9. 2011, sp. zn. 3 VSPH 638/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, sp. zn. 104 VSPH 126/2014-38
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2016, sp. zn. 4 VSPH 238/2016-B-41
- Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 2 VSPH 405/2014-P4-9
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 1 VSPH1304/2014-B-14
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. 3 VSPH 767/2012-B-37
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 3 VSOL 375/2011-A-13
- Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 100/2012
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 1 VSPH 1533/2012-B-23
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, sp. zn. 3 VSPH 34/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 NSČR 83/2014
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. 2 VSPH 7/2008-A
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2012, sp. zn. 29 NSČR 22/2012-B-18
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 3 VSPH 640/2010-B-35
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. 3 VSPH 1035/2012-B-57
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. 2 VSPH 446/2016-B-61
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2016, sp. zn. VSPH 309/2016-B-39
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2014, sp. zn. 29 NSČR 53/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. 1 VSOL 1269/2014-B-23

Odborné články

- HEIDENHAIN, Stephan, 2017. *Změny insolvenčního zákona k 1. červenci 2017*. In: *pravni prostor.cz* [online]. 9.6. [cit. 15.9.2017]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/zmeny-insolvenčního-zákona-k-1-cervenci-2017>.
- JIRMÁSEK, Tomáš. S poctivostí oddlužení dojdeš. *Právní rozhledy*. 2015, **23-24**, s. 811.

- HORÁK, Milan, 2017. *Podávání insolvenčních návrhů po 1. červenci 2017*. In: epravo.cz [online]. 9. 8. [cit. 26. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podavani-insolvencnich-navrhu-po-1cervenci-2017-106167.html?mail>.
- ŠRÁMEK, Dušan, 2016. *ČAK se nelíbí účast neziskových organizací na oddlužení*. In: ceska-justice.cz [online]. 12. 2. [cit. 8. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/cak-se-nelibi-ucast-neziskovych-organizaci-na-oddluzeni/>.
- ŠRÁMEK, Dušan, 2015. *ČAK: Pomoc s oddlužením je právníkou službou*. In: cak.cz [online]. 28. 10. [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15103>.
- KUBIZŇÁK, Jan, 2014. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh*. In: pravni prostor.cz [online]. 24. 4. [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/sikanozni-dluznicki-insolvencni-navrh>.
- KRHUT, Rostislav, 2012. *Insolvenční poradna*. In: kn.cz [online]. 1. 8. [cit. 21. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/insolvencni-poradna-29>.
- HRŮŠA, Lukáš, 2015. *Jiný mimořádný příjem v oddlužení plněním splátkového kalendáře*. In: epravo.cz [online]. 22. 6. [cit. 25. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jiny-mimoradny-prijem-v-oddluzeni-plnenim-splatkoveho-kalendare-98072.html>.
- VIDOVIČOVÁ, Lenka. *K problematice výše srážek z příjmů dlužníka při oddlužení prováděného splátkovým kalendářem*. In: asis.cz [online]. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.asis.cz/create_file.php?id=299
- KAPLAN, Daniel, ŠERÁ, Michaela, 2012. *Několik poznámek k oddlužení z hlediska zajištěného věřitele*. In: epravo.cz [online]. 15. 2. [cit. 29. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-oddluzeni-z-hlediska-zajisteneho-veritele-80725.html>.
- KRHUT, Rostislav, 2014. *Insolvenční poradna*. In: kn.cz [online]. 1. 11. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/insolvencni-poradna-61>.
- KRHUT, Rostislav, 2017. *Příjmy z podnikání v oddlužení splátkovým kalendářem*. In: insolvencizona.cz [online]. 13. 1. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.insolvencizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-prijmy-z-podnikani-v-oddluzeni-splatkovym-kalendarem/>.
- VESELÝ, Petr, HAŠOVÁ, Klára, 2017. *Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor*. In: epravo.cz [online]. 13. 10. [cit. 27. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatele-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>.
- JIRMÁSEK, Tomáš, 2014. *Stanovení nižších splátek v oddlužení: Podání návrhu*. In: epravo.cz [online]. 3. 11. [cit. 28. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>.
- PAULDURA, Lukáš, 2016. *Žádost o nižší splátky v průběhu oddlužení a použití § 407 insolvenčního zákona*. In: bulletin-advokacie.cz [online]. 4. 4. [cit. 29. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zadost-o-nizsi-splatky-v-prubehu-oddluzeni-a-pouziti-407-insolvencniho-zakona?browser=full>

- ŘEHÁČEK, Oldřich, MAŠEK, Jan, 2017. *Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono?* In: ceska-justice.cz [online]. 30. 6. [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>.
- KOZÁK, Jan, 2017. *Mgr. Jan Kozák: Na okraj novely insolvenčního zákona – Neodvolatelný správce?! (2. díl)*. In: insolvencnizona.cz [online]. 5. 1. [cit. 1. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-jan-kozak-na-okraj-novely-insolvencniho-zakona-neodvolatelny-spravce-2-dil/>.
- ŠŮSOVÁ, Táňa, 2015. *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* In: nkcr.cz [online]. 24. 2. [cit. 11. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho.

Ostatní

- Výkladové stanovisko č. 22 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko_22.pdf.
- Věstník České advokátní komory částka 3/2012 ze dne 28. 11. 2012. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/vestnik_cak_032012_ad_www.pdf.
- Informace podle zák. 106/1999 Sb., značka MSP-229/2017-OSV-OSV, vyvěšeno od 24. 3. 2017. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/informace-dle-106-199#InplviewHashd77b2e88-e115-4290-b6a4-58aab976635d=Paged%3DTRUE-p_c8uh%3DMSP%252d284%252f2017%252dOSV%252dOSV-p_Vyv_x011b_x0161_eno_x0020_od%3D20170412%252022%253a00%253a00-p_ID%3D794-SortField%3Dc8uh-SortDir%3DDesc-PageFirstRow%3D451
- Asociace pro oddlužení, 2016. *Novela insolvenčního zákona: nejvíce na ni doplatí obyčejní lidé*. In: asociaceprooddluzeni.cz [online]. 19. 2. [cit. 8. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.asociaceprooddluzeni.cz/novinky/novela-insolvencniho-zakona-nejvice-na-ni-doplati-obycejni-lide_12/.
- U.S. Code: Appendix 11a – Bankruptcy Rules. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>.

Resumé

Oddlužení je sanačním způsobem řešení úpadku upraveným komplexně v § 389 až 4181 insolvenčního zákona. Jakožto institut, který při splnění zákonem stanovených podmínek, zejména při poctivosti záměru dlužníka a uspokojení nezajištěných věřitelů alespoň v minimální zákonem garantované míře, umožňuje dlužníkům dosáhnout na zásadní beneficium spočívající v osvobození dlužníka od podstatné části dosud neuhrazených dluhů, bývá dlužníky – především nepodnikajícími fyzickými osobami, hojně využíváno.

Cílem této práce je komplexně zhodnotit platnou a účinnou právní úpravu institutu oddlužení včetně posledních legislativních změn, které nabyly účinnosti k 1. 7. 2017. Zároveň se zaměřuji na některé problematické oblasti, které v praxi působí aplikační obtíže.

Text této práce je členěn do 8 kapitol. První kapitola poskytuje definici klíčového pojmu celého insolvenčního práva, a sice pojmu úpadku a hrozícího úpadku.

Druhá kapitola se věnuje základní charakteristice oddlužení a popisu subjektivních a objektivních předpokladů oddlužení. Následují dvě kapitoly pojednávající o dvou zásadních procesních návrzích, a sice o insolvenčním návrhu a návrhu na povolení oddlužení.

Pátá kapitola pojednává o možných způsobech provedení oddlužení, přičemž z důvodu naprosté aplikační převahy je větší prostor věnován oddlužení plněním splátkového kalendáře. Zohledněna je též nově výslovně zákonem zakotvená možnost kombinace zpeněžení majetkové podstaty a splátkového kalendáře.

Šestá kapitola se zaměřuje na průběh řízení ve fázi od rozhodnutí o povolení oddlužení do rozhodnutí o schválení oddlužení, pro níž je zásadní procesní aktivita věřitelů.

Sedmá kapitola se věnuje neúspěchu oddlužení v podobě zrušení schváleného oddlužení a konečně v osmé kapitole je pojednáno o samotném účelu celého procesu oddlužení, a sice o splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek.

Abstract

Discharge from debts is one of the modes of resolving bankruptcy and is regulated in sections 389 to 418l of the Insolvency Act. This legal institute is widely used by debtors – especially by consumers, because if the debtor fulfils the statutory requirements, in particular consisting in the honesty of debtor’s intent and in the satisfaction of claims of unsecured creditors at least in the minimum rate guaranteed by law, the debtor is subsequently allowed to achieve the essential benefit of the whole procedure – discharge from a substantial part of his unpaid debts.

The aim of this thesis is to evaluate in a comprehensive way the valid and effective legal regulation of discharge from debts, including the last amendment that came into effect on July 1, 2017. At the same time, I focus on some problematic issues, which cause application difficulties in practice.

The text of this thesis is divided into 8 chapters. The first chapter provides a definition of the key concept of the whole insolvency law, namely the concept of bankruptcy and impending bankruptcy.

The second chapter deals with the basic characteristics of discharge from debts and description of subjective and objective requirements thereof. The following two chapters deal with two essential procedural motions, namely the petition to declare bankruptcy and the motion to permit the discharge.

The fifth chapter discusses possible modes of discharge, where more space is devoted to the discharge in the form of fulfilling the instalment plan, which is much more used in practice than discharge in the form of realization of debtor’s property. The possibility of a combination of both above mentioned modes is also taken into account.

The sixth chapter focuses on the conduct of proceedings at the stage that begins with decision on permission of discharge and is terminated by decision on approval of discharge. For this stage creditors’ procedural activity is essential.

The seventh chapter deals with the failure to discharge in the form of cancellation of the approved discharge and finally, the eight chapter discusses the very purpose of the whole process, namely the fulfillment of discharge from debts and debtor’s release from debts which were not satisfied during insolvency proceedings.

Klíčová slova

Název práce v českém jazyce: Oddlužení – jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku

- oddlužení
- dlužník
- úpadek
- insolvenční řízení

Název práce v anglickém jazyce: Discharge – as one of modes of resolving insolvency

- discharge
- debtor
- bankruptcy
- insolvency proceedings